

PAWLO DABIAK
1133 N. FRANCISCO AVE,
CHICAGO, ILL. 60627, U.S.A.

Українське Товариство

РІК X

ЖОВТЕНЬ — ГРУДЕНЬ 1973

Ч. 4 (26)

ЯРОСЛАВ МУДРИЙ

Великий Князь України (1019 — 1054)

Відав Україну і її Військо під Покров Богородиці

Переміг печенігів, збудував Св. Софійський Собор і мури навкруг
Кієва з «Золотими Воротами», зібрав закони в «Руській Правді»

(Патрон Ст. УВК ч. 11 в Торонті)

«УКРАЇНСЬКЕ КОЗАЦТВО»
квартальник
Українського Вільного Козацтва

„UKRAINSKE KOZATSTVO”
Veterans' Brochure
Ukrainian Cossack Brotherhood
Редагує колегія:

Головний редактор і адміністратор — Антін Кущинський,
заступниці: Михайло Петруняк, Павло Бабяк і Володимир Засадний.

Address:

„UKRAINSKE KOZATSTVO”
2100 W. Chicago Ave.
Chicago, Ill. 60622 — USA

З М І С Т чис. 4(26)

Докія Цапко — З Козацьким святом Пресвятої Покрови	Стор. 1
В. Бородач — у день Святої Покрови	2
Кілька слів про Українське Вільне Козацтво	4
Великий Князь Ярослав Мудрий	5
П. Спека — У роковини смерти Кошового Петра Кальнишевського	6
Іларіон Криловецький — Мої спогади	8
Андрій Кігічак — Памятні дні в Олександрівську	10
о. Іван Ткачук — Академічні Козацтва на Буковині	14
Ген. Штабу Генерал Петро Самутин — 800-річчя Полтави	17
Петро Карманський — Присяга українця	18
Антін Кущинський — «Видно шляхи полтавськиї...»	19
о. Іван Чинченко — Трагування військово-полонених	23
Василь Ємець — Пошануймо козацьку мовну традицію	26
Мр. В. Савицький — Генеза слова «Гетьман»	31
Лідія Вдовиченко — Семенко	34
Сергій Ган — Про телефон, науку та всяку штуку	35
Едвард Козак — О національній злості	38
Наша зміна	41
Григорій Репа — свячене чотирьох станиць УВК в Чикаго	43
Т. Торський — о. Стефан Пітка — цікавий гість і його доповідь	46
Діяльність проводу УВК за каденції 1969-1973 рр.	51
Відійшли у вічність	59

СТАВАЙТЕ ПЕРЕДПЛАТНИКАМИ «У. К.» НА 1974 РІК

Річна передплата для ЗСА, Канади, Англії й Німеччини 6. доларів
ЗСА, для Австралії 4. австралійських долари, для Південної Америки
20 нових аргентинських пезів, для інших країн рівновартість 6. доларів
ЗСА. Ціна окремого числа 1.50 дол.

Не дивлячись на постійний зріст цін, ми два роки змагались не збільшувати передплати на наш журнал. Одначе, обставини примусили нас це зробити для тих ВШановних Передплатників, які висилатимуть передплату після 1-го січня 1974 року.

Хто вишле передплату до 31 грудня 1973 року, той може платити по старій нормі.

Редакція і Адміністрація «У. К.»

Передрук дозволено з поданням джерела.

Українське Козацтво

РІК X

ЖОВТЕНЬ — ГРУДЕНЬ 1973

Ч. 4 (26)

Докія Цапко

З КОЗАЦЬКИМ СВЯТОМ ПРЕЧИСТОЇ ПОКРОВИ

Вітаю вас, сини і дочки України!
Вітаю вас нащадків славних козаків.
Вас побратими й посестри,
Як носіїв найвищих ідеалів людства;
Відваги, вірності й братерства.
Відвага виростає з сили Віри,
І вірність кріпне від Надії —
Братерство ж родиться з Любови.

Козак тоді лише - козак
Тоді достойний синовства
У Матері Святої Покрови,
Коли, як Син Її Ісус,
Що нам розкрив Христа в людині,
Віддасть себе в самопожертві
Ідеї щастя для других;
Чи то поборювати кривду,

Чи то на змаг з наїздником лихим,
Козак іде озброєний Христом.
Пречиста Мати Сина привітає
У кожному серці козака-борця,
Коли воно є носієм Добра Любови.
Підніmemo ж традицію освячену в
віках

Отими велетнями духа,
Що зорять нам з глибин століть
Зразком Христового лицарства.
І поапоб синьо-жовтий з малиновим
Хай майорить Пречистої Покровом
Над лавами новітнього козацтва.
Хай речники одвічного Добра —
Надія, Віра і Любов
В упертій боротьбі за щастя України,
Над ворогом нам радість перемоги
принесуть!

З НАГОДИ НАШОГО КОЗАЦЬКОГО СВЯТА СВЯТОЇ ПОКРОВИ БАЖАЮ ВСІМ ПОБРАТИМАМ - КОЗАКАМ В ДОБРИМ ЗДОРОВЛІ ЩАСЛИВИХ І ДОВГИХ ЛІТ ЖИТТЯ!

**Павло Шандрук
Генерального Штабу
Генерал-Кошовий**

В. Бородач

У ДЕНЬ СВЯТОЇ ПОКРОВИ

День осінньої Богоматері або св. Покрови, що припадає кожного року на 14 жовтня, сучасне українство у світі обходить не лише день подяки Божій Матері за всі ласки проминаючого року, але зокрема як свято української збройної сили. Продовж довгих віків нашого свідомого національного існування свято Покрови було первісно днем подяки українського хлібороба за обильні плоди землі.

Земля родила хліб, що був найбільшою святістю в Україні. Зі землею, як символом матері, пов'язалось і відношення українського хлібороба до Божої Матері. Він то звертається до Неї і просить не лише благословити плоди землі, але благає теж захисту і благословення у боротьбі з чужими силами, що нищили Україну своїми походами.

В такий то спосіб у далекі роки нашої історії прийшло виразне поєднання плуга і меча. Меч дістав благословення Божої Матері. Охорона праці українського хлібороба підпала під омофор Богородиці. Ще Ярослав Мудрий у 1054 році віддав Україну під покров Богоматері.

Запорозька Січ всеціло віддалася під омофор св. Покрови. Саме тому в Україні було багато святопокровських церков. Образ св. Покрови виднів на козацьких прапорах і коругвах, з якими запорожці вирушали в далекі походи.

Прапори зі зображенням св. Покрови гордо майоріли над козацьким військом під час походів і боїв Ружинського, Косинського, Наливайка і Лободи, Івана Підкови. Героїчна доба Богдана Хмельницького, славні перемоги під Жовтими Водами, Корсунем, Пилявцями, переможний похід до мурів Львова, Замостя, показали, що сила української зброї непереможна, коли нею керує велика визвольна ідея. На цю велику мету благословила українське лицарство Божа Мати. Ці прапори супроводили військо Івана Виговського в його протимосковській війні, що позначилася величчю Конопської перемоги.

За років Івана Мазепи на стінах споруджених храмів образи св. Покрови займали своє почесне місце. На Базавлуці, на турецькій землі, куди перейшли козаки після знищення москалями Чортомлицької Січі, була теж церква св. Покрови. З того ми бачимо, що традиція Покровського свята продовж усього бігу нашої історії вдержується, як наріжний камінь нашого національно - державного життя і визвольної боротьби. Наші національні змагання останнього покоління стояли теж під омофором св. Покрови. Українська Повстанська армія, зарядженням Головного Командира ген. Романа Шухевича і постановою Української Головної Визвольної Ради прий-

няла День св. Покрови офіційним днем УПА.

Віраді є факт сьогодні, що День св. Покрови перетворюється у Свято зброї, є маніфестацією української зброї, висловом волі українського народу промостити собі шлях до волі. Ці свята з кожним днем і роком здобувають собі більше популярності. Щораз то більше присвячуємо уваги плеканню української мілітарної думки.

У житті і практиці знаємо, що насамперед зброя, готовість до боротьби, до наступу і оборони дає людині нації повні кваліфікації честі, гідності і достоїнства. Людина і нація, що не вміють або не хочуть стати на захист свого права не варті того, щоб жити.

Неволя ніколи не починається в агресивності сусіда і захланності чужинця. Вона насамперед починається в умі, психіці, моральній дезорганізації, настанові до життя й оцінці світу того, проти кого спрямована агресія.

Ми завжди в мовчанці і пригнобленні згадуємо ті роки нашої історії, коли від 1775 року, від часів зруйнування Січі москалями, до 1914 року чужинець-москаль вирвав з наших вільних рук зброю. Щойно Українські Січові Стрільці дістали її до своїх рук, щоб ужити її в обороні поневоленої української землі. Від того часу українська визвольна справа зробила велетенські поступи. Світ нас знає сьогодні і починає з нами рахуватися. Це сталося не тому, що люди подобрили та стали кращими. Ні, це сталося внаслідок того, що ми стали сильнішими. Нас мусить світ брати в свій облік як збройну потенцію, як народ, що має всі права і змогу орудувати зброєю. Про це знає світ з героїської постави нашого покоління.

У кривавому змагу за свою незалежність ми не склали ще свого останнього історичного екзамену. Все ж таки український народ, беручи зброю

у свої руки, вибрав знову ясний шлях збройної боротьби і вірний заповіт: ві Мазепи, що «през шаблі маєм права», прямує до своєї національної мети.

Споковвіку так було, що єдиним цементом, яким будується і в'яжеться держава, є гаряча, в боях пролита кров. **За свої помилки віри в інтернаціональну справедливість та соціальну рівність московського видання український народ мусів скласти страшну дань крові. Задивлений у свій власний міт зброї, почитанням моральної Січі Запорозької ми знову здвигнемо снагу і силу давнього січового козацтва, якого не знищить вже ніякий москаль Текелі.** Визнанням збройної боротьби з ворогом, як єдино правильного засобу до досягнення нашого національного ідеалу ми знову віднаходимо себе у позиціях мілітантної України княжого та козацького періодів нашої історії.

Сьогодні для нас вже не є важливе те, що наші визвольні змагання ми програли, але важливим залишається факт, що вітальні сили нашого народу знаходили правильну поставу у розв'язуванні свого національного питання. Українська молодь брала за зброю, була здібна вмирати під рідними синьожовтими прапорами.

Згадуючи сьогодні тих, які лежать у теплій українській землі, якось хотіли б піти рідними загумінками над їх могилами, вигребати зі землі їх побілілі кості і сказати їм, що боротьба за ту ідею, за яку вони вмерли, буде продовжуватися далі аж до переможного кінця. На українських бойових прапорах історичне знам'я — образ олікунки українського війська св. Покрови. З цими знаменами перемагали наші предки, досягнемо нашу останню перемогу й ми.

(«Гомін України»)

КІЛЬКА СЛІВ ПРО УВК

(На радіоавдиції Визвольного Фронту в Чикаго 25. VI. 1973)

УВК, постало в Україні спонтанно в формі добровільних збройних відділів для боротьби проти московсько-большевицького наступу та місцевої анархії та існує безперервно вже 57-й рік. Це традиційна парамілітарна громадська, а не політична чи партійна організація. Основною метою УВК на чужині є створення кадрів, які не давали б забувати, що ми «браття козацького роду», що козацтво має боронити й боротись за фізичну й духову волю України, а не за владу в ній чи за внутрішню боротьбу на еміграції. Маємо стреміти до загартовання лицарсько-військових чеснот, які забуваються на чужині та нищаться під окупантом на Рідних Землях. Основні засади статуту УВК кажуть, що про форму устрою й влади на Україні після її звільнення від займанця рішатиме український народ на Рідних Землях у вільнообраному Сеймі або способом вільного й таємного всенароднього референдуму. Тому членами УВК можуть бути українці різних політично групових приналежностей, всіх християнських віровизнань, і то не лише колишні вояки, але і ті, що у війську не служили, і жінки, і юнацтво і, навіть діти. Колишні ж вояки лише повинні стреміти

виконувати провідну працю в УВК. Тому в організаційній мережі УВК співпрацюють об'єднано, дружньо й дисципліновано під одним проводом — Генеральною Управою УВК станиці, що дуже різняться ідеологічною характеристикою свого членства. Це яскраво видно по тому, коло імен яких своїх патронів згуртувались ті станиці. Наприклад — маємо станиці: імені Симона Петлюри, Гетьмана Павла Скоропадського, полк. Болбочана, генерала Тараса Чупринки, Михайла Сороки, о. Агапія Гончаренка, генерала Омеляновича Павленка, генерала Мирона Тарнавського і т. д. Тому то УВК набирає все більше прихильників, а останніми часами — і серед молоді. На сьогодні, після реорганізації після розселення українців у вільному світі, УВК розрослося в 29 станицях і кількох, що ще є в стадії оформлення. А орган УВК «Українське Козацтво» з неперіодичного циклоstileвого бюлетеня 50 примірників, виріс в періодичний друкований журнал накладом 1.000 примірників. УВК, як традиційна організація є еманациєю нації, а тому проблема його існування є вічною, як і існування самої української нації.

Самими панахидами ніхто ще не вшанував народу... Ніякий нарід не святкує смерти великих людей, але відзначає національні перемоги, як ось Поляки Грунвальд, а Москалі Полтаву! Ми ж забуваємо за Жорґі Води, за Конотоп й за Москву, де в Кремлі табором стояли наші славні Запорожці, очоленні кошовим Петром Конашевичем-Сагайдачним! Забуваємо й за Крим, з якого наші новітні Запорожці, під проводом запорожця з запорожців й лицаря новітньої України, преславного полковника Петра Болбочана, завойовника Криму, з якого кораблями мусіла гикати велика сила червоних Москвинів... Замість відзначувати події, повної козацької героїки, а в нас... плачуть над Крутами та Базаром..»

(3 думки невідомого запорожця)

ВЕЛИКИЙ КНЯЗЬ ЯРОСЛАВ МУДРИЙ

Україна від непам'ятних часів вела боротьбу зі степовими народами, що прямували з Азії чорноморськими степами у західню Європу. Довго змагалась вона з трьома турецькими народами: печенігами, торками та половцями. Вже Володимир Великий, побудовою нових городів на півдні і великих оборонних валів, зумів стримати постійний напір степових орд на Київ, столицю України. А Великий Князь Ярослав Мудрий пересунув оборонну лінію ще далі на південь, вибудував нові вали та укріплення і зорганізував пограничне населення для остаточної боротьби з печенігами.

В 1036 році печеніги рушили на Київ, користаючи з того що Ярослав був виїхав до Новгороду. Але Ярослав вчас довідався про це, швидко вернувся, привіз із собою Варягів та Новгородців і звів з печенігами бій під Києвом на тому місці, де пізніше стала церква св. Софії. Орда була дуже велика. Бій тривав цілий день — аж під вечір переміг Ярослав. Це був останній напад печенігів. Після цього вони подалися з наших степів у наддунайські країни.

... Після довгої війни край був знищений, села і міста попалені, народ зазнав багато лиха і бажав спокою. Це все бачив Ярослав і вирішив жити в мирі, щоб повернути на Україні лад і добробут. В першу чергу звернув увагу на свою столицю Київ, що ще не давно був малим городком, та з часом розрісся у велике місто. Стали приїжджати до столиці люди з різних сторін України, а також багато чужинців. Старий город вже не міг помістити всіх мешканців. Ярослав поширює укріплення і будує нову частину міста. Тут знайшла своє місце величава церква св. Софії і Золоті Ворота. Та найбільшу славу Ярослав здобув собі тим, що наказав списати українські закони. Зібрав їх в одну книгу і цей

збірник назвав «РУСЬКА ПРАВДА». До того часу не було в державі писаного права і як хтось чимсь провинився, суддя призначав йому кару по своїй волі.

Черговим, великої ваги, успіхом мирного володіння Ярослава було заложення 1037 року при Софійському соборі вищої школи. Бажанням Ярослава було, щоб новий храм був осередком не лиш православ'я а й освіти. Для забезпечення нормальних умов навчання, Ярослав створює при школі фундаментальну бібліотеку і особисто нею опікується. В школі викладають ті самі дисципліни, що й на найкращих західньо - європейських університетах: граматика, арифметика, діалектика, реторика, музика, геометрія й астрономія, а крім цього виучувано ще й історію Руси-України та право. Так вже вкоротці школа дає державі цілий ряд висококваліфікованих письменників, мистців та взагалі людей з високою освітою, а сама набуває міжнародного значення. Тут виховуються і набувають освіти діти чи не усіх тодішніх королівських, як також і інших знатних родин. Той самий рівень освіти, що й на заході, створив положення, що рік-річно цілі когорти західньо європейської молоді напливали до Києва.

... Військо княжих часів існувало безперервно шість століть. У цьому довгому часі мусіли витворитися якісь сталі форми воєнного життя, військова традиція, яку старше покоління передавало молодшому. Так розвинулася теорія стратегії і тактики. В часах Ярослава Мудрого українська держава вже була сконсолідована, були вже тривкі границі, й усе державне життя стало на сильних підвалинах. У боротьбі зі степовими ордами стало розвиватися лицарство, повстало свідоме національне військо. Війни причинилися незвичайно до консолідації

нашої держави. Спільна небезпека єднала всіх у один фронт проти ворога. У війнах творилося почуття солідарності, відповідальності за долю рідної країни, патріотизму. Військо було тим цементом, що зв'язував народні змагання у свідому державну силу.

... Ярослав Мудрий високо поставив Україну в очах тодішнього Західнього світу. Україна тоді не була «землею незнаною», а відомою й славленою, щільно зв'язаною з західними державами й західньою культурою. А ці політичні, господарські й культурні зв'язки зміцнював він родинними вузами. Ярослав був справжнім «Тестем Європи», як звуть його історики.

Сам він був одружений з донькою шведського короля св. Оляфа Інгігердою. Одна дочка його Єлисавета була

одружена з норвезьким королем Геральдом Сміливим, що склав на честь своєї милої пісню, що її переклав на українську мову Іван Франко. Друга донька, Анна була заміжжям за французьким королем Генриком. Третя — Анастазія — за угорським королем Андрієм. Один його син, Святослав був жонатий із онукою цесаря Генріха II, другий, Ізяслав, із сестрою польського короля Казіміра, а третій, Всеволод, з візантійською цесарівною. Споріднений був володар України також з англійським та угорським королями й з німецькими князями.

(За Історіями України Ів. Крип'якевича, Ів Тиктора та інших, подав Отаман Станиці УВК ч. 11 ім. Великого Князя Ярослава Мудрого Пполк. Осип Семотюк).

П. Спека

ДО 170-Х РОКОВИН З ДНЯ СМЕРТИ КОШОВОГО СІЧІ ЗАПОРОЗЬКОЇ ПЕТРА КАЛЬНИШЕВСЬКОГО

На зелені Свята (4 червня 1775 року)... величезне московське військо під проводом генерала Текелія обложило Січ. Текелій запросив старшину з Хортиці до себе в гості. Таке запрошення дуже збентежило козаків, бо москалів було аж 40.000, проти війська запорозького в 10.000, бо ж на цей час велика кількість січовиків була відсутня. Не сила було змагатись з багаточисельним ворогом, що крім того мав в декілька разів більше зброї. Тому старшини на чолі з Кошовим Петром Кальнишевським — з хлібом-сіллю пішли в «гості» і звідти ніхто не повернувся. Кошового Кальнишевського запроторено в Соловецький Манастирь (на Білому морі) і там замуровано в вежі, без вікон і дверей, — тільки маленька щілина була, куди йому подавали їжу. Не бачучи світу Божого, промучився він там 12 років. Потім було його переведено в дру-

гу вежу і аж в 1801 році звільнено, але він лишився в манастирі, бо вже осліп. 23 листопаду (ст. стилю) у 1803 році помер на 112 році життя. (Історія М. Аркаса 491-492 стор.).

***

— Нема гірше, як пійматись
Ворогам живим у руки...
Так мене ще не ловили
Ні татари, а ні турки...
Ліпше йти на вірну страту,
Як свідомо тут каратись
Й нарікати на свою долю,
Чекаючи на ту волю...
Та битися безнастанно,
Безнадійно — зовсім марно,
Ніби пташка в западні
Й думати — випустять чи ні?..
На волі вже жить негожий.
На людину вже не схожий...
День за днем і цілий вік...
Невже стріну сотий рік?
А я сонця тут не знаю...
Де заходить, де світає...
Сиджу в темряві, як пень!
Не відомо — ніч чи день?

Оце так чекаю волі.
 Чекай! Лови вітра в полі...
 Промайнули мої роки,
 Болять руки, болять боки.
 Кругом холодно і сиро.
 Зуб на зуб не попаде...
 Смерть крокує, смерть гряде
 Тягне в землю живосилом...
 Прийми, Господи, скоріше!
 Там напевно буде ліпше,
 Бо мені вже так здається,
 Зір мій скоро увірветься.
 Скаржусь тепер на самого,
 Що на старість одурився...
 Перед людьми й перед Богом
 Непростимо провинився...
 Так... злзвився по-дурному...
 І на цім пекучім слові,
 Щоб не оросить підлоги,
 Старий лицарь чоло витер
 Та й ще тяжче зажурився,
 Як чумак, що збивсь з дороги...

.....
 — А тепер за те караюсь
 І вже певно тут сконаю,
 Несучи ганьбу тяжку
 В кам'янім страшнім мішку.

.....
 Біль у серці нестерпучий.
 Краю милий!
 Край квітучий,
 Медом-молоком текучий...
 Кров у жилах в одну мить,
 Хоч не хочеш, закипить,
 Як згадаю, що він в муках
 Сонним велетнем лежить!..
 Боже правий... дай нам силу
 Вірю я!
 А прийде час...
 Прокинеться Мати мила!
 З Дніпра чистою водою
 Протре виплакані очі!
 Пірне в ліс,
 Як в темну ніч —
 Візьме знову в руки зброю.
 Й знов воскресне мати Січ!

.....
 І на цей раз так не буде!
 Розбудувать не минеться
 На Хортиці вже фортецю!
 Тоді не заблудем ми
 До московської тюрми!
 А тепер...
 Сором сказати!
 То ж на горе нам, було
 Звичайнісіньке житло!
 Москалі у мах розбили

Сплондрували, попалили...
 Не лишились хати й скрині!
 Бо не було тут твердині!
 Тому й смерть була швидка!
 Зникло все від сірника!
 Залишилось голе тло,
 Мов нічого й не було!

.....
 Але... як не руйнував
 Лютий ворог наш упертий,
 А Край знову оживав,
 Бо життя сильніше смерти.
 Хоч би взяти княжий Київ.
 Скільки раз його чоло
 Чингіс-Ханом, чи Батием
 Поруйноване було...
 Але так, як москалі,
 Розбили й пограбували,
 Того на нашій землі
 Далєбі, що не бувало!
 Як за волю ми змагались
 Й москалі до нас припхались,
 Добро наше рознесли,
 Навіть назву «Русь» взяли!
 Русь-Україну скасували.
 Малоросією звали!
 А загарбниця-повія
 З того часу є Росія!
 Хто ж тебе мій любий Краю
 Ще гірше ошукає,
 Як москалі ошукали?
 Очі й розум зав'язали...

.....
 Так. То правда. Нам є тяжко,
 Але брешуть! Доживем!
 Нас усіх не перев'яжуть!
 Панувати знов будем!
 Певен я, що знов повстане
 Велетенський рух новий!
 З гір і моря буревій
 Загуде без перестану...
 Хай хоч як нам буде тяжко,
 Падат в розпач нам негоже!
 І почав читать молитву —
 «Отче наш» і «Святий Боже...»

.....
 СПИТЬ НА ЛЮТИХ СОЛОВКАХ
 ЛИЦАРЬ — ГОРДИЙ КОШОВИЙ!
 В УКРАЇНЦІВ НА УСТАХ
 ВІН НЕЗЛАМНИЙ! ВІН ЖИВИЙ!

●
 (Вітмки з книжки «Ярема в ярмі ко-
 мунізму» ст. 163-182.) Див. «Відозву» в
 кінці цього числа «У. К.»

Редакція.

Маріон Криловецький
Курінний УВК

МОЇ СПОГАДИ З ЧАСІВ ЗБРОЙНОЇ ВІЗВОЛЬНОЇ БОРСТЬБИ

(Уривок цих спогадів з «За Державність», збірник 10)

Покинувши рідне село, я на власному коні поїхав на Катеринославщину добровільно вступив до Вільного Козацтва як козак кінного загону. Командиром кінного загону, штаб якого стояв на ст. Лозова, був старшина (ранги його не знаю) Павло Чорниця. Козаки титулювали його «пане отамане». Правду кажучи, отаман Павло Чорниця був добрий організатор і надзвичайно хоробрий. З перших днів служби в кінному загоні Вільного Козацтва я був дуже задоволений. Тут була дисципліна, боедатність і національна свідомість. Мало не щодня наш кінний загон був у боях: як не з московсько-большевицькими бандами, то з ватагами «батька» Махна. За участь у боях під м. Гуляй-Поле, під с. Верби на Катеринославщині, на станції Павлоград, в м. Павлограді та в районі ст. Лозова мене підвищено до старшинської ранги. В деяких боях нам допомагали німецькі війська. Вони давали своїх кулеметників з кулеметами. Правду кажучи, німецькі кулеметники показали себе в боях добре вишколеними й відважними. Після павлоградського бою от. Чорниця ставився до мене дуже добре, довіряв мені й доручав різні бойові завдання, які я успішно виконував. Пізніше я був призначений старшиною для доручень.

В листопаді 1918 року от. Чорницю відкомандировано до штабу Чорноморського коша, що стояв тоді в м. Ніжені на Чернігівщині. Командування кінним загonom прийняв сотник Голуб. Отаман Павло Чорниця, відїжджаючи зі ст. Лозова до м. Ніжена розпорядження штабу Чорноморського коша, взяв із собою кількох старшин, в тому числі і мене. З нами

їхала й дружина от. Чорниці, яка ніколи з нами не розлучалась. Навіть до бою сміливо йшла плече-в-плече зі своїм чоловіком. Знаючи німецьку мову, пані Чорниця виконувала обов'язки перекладачки. По дорозі до м. Ніжена мали ми чимало пригод але прибули всі щасливі. Не зважаючи на те, що при Чорноморському коші вже був кінний полк, от. Чорниця зараз же по прибутті одержав наказ — негайно розпочати формування кінного загону. Кінним полком при Чорноморському коші командував от. Мілюшкевич. Полк був добре озброєний, добре одягнутий і мав добрих коней, чого бракувало в новозформованому кінному загоні от. Чорниці. Зате в загоні от. Чорниці панував повний порядок і дисципліна, чого в кінному полку от. Мілюшкевича бракувало. Через це наш загін кидали на всі відтинки фронту, без відпочинку.

У січні 1919 року Чорноморський кіш почав відходити на південь в керунок м. Переяслава. Кінний загін ішов в авангарді, прочищуючи дорогу від большевиків. Під час відходу ми не мали відпочинку ні вдень, ні вночі. Короткий відпочинок був лише під час годівлі або перековки коней. І так, з бсями, підійшли ми під м. Переяслав. В самому Переяславі було багато большевицького війська та селян з найближчих сіл, що з мішками поприходили, щоб поживитись та пограбувати склепи. Наш загін мав завдання вигнати ворога з міста. Розпочався бій з переважачим силою ворогом. Кінний загін бився одчайдушно з вірою в перемогу. Як і завжди, от. Павло Чорниця був у передній лаві. Тому, що от. Чорниця був у червоному жупані, підперезаний ясноси

нім поясом, з блискучою кривою шаблею при боці та з пістолем за поясом — ворогові було легко його розпізнати. Ворожі кулі градом падали навколо отамана. Одна з куль влучила отамана в серце. Як сніп, звалився наш любий отаман на сиру землю. На щастя, підоспіли частини Чорноморського коша. Ворог заломився і почав відступати. Тіло забитого от. Чорниці положили ми на фурманку і рушили через р. Дніпро в керунку до Білої Церкви як авангард, а за нами рушила решта коша. Поховали ми улюбленого свого отамана з належними почестями в Білій Церкві. Після похорону дружина от. Чорниці виїхала в Одесу. Чи доїхала до Одеси й де перебуває тепер — не відомо. Після славного бою під Переяславом загін наш названо іменем от. Павла Чорниці й переіменовано в полк. Від того часу наш кінний загін мав назву — «Чортотлицький кінно-козачий ім. отамана Павла Чорниці полк».

***

У той час большевики переважаючими силами нас атакували. Всі частини Чорноморського коша були на позиції, успішно відбиваючи ворожі атаки. В одному з боїв під Вінницею, чи Жмеринкою (добре не пам'ятаю) я був контужений. З поля бою мене винесли непритомного, відвезли на станцію та вмістили в одному з вантажних вагонів ешелону Чорноморського коша... При ешелоні був перев'язний пункт, відділ постачання, канцелярія частин коша й резервові коні, відбиті від большевиків (70 штук), сідла та зброя. Будучи в Чорноморському коші я майже безпереривно був на позиції. Змінив двоє коней. Першого коня забито в бою, по переході Дніпра, а другий десь подівся разом з моїм джурою. Мене, контуженого, відвезли до ешелону, а джура з конем: чи поїхав додому на Київщину, чи до большевиків, чи десь загинув.

Ранені, хворі й контужені почали видужувати. Поправився і я. Начальник ешелону доручив мені, з козаків, що видужали, зформувати відділ для виконання сторожевої служби при ешелоні. Большевики підсилюючись новоприбулими частинами, почали наступ на всьому фронті. В депі робітники, рсзагітовані большевицькими агентами, збунтувались, тому комендант ешелону змушений був дати наказ залишити станцію і вирушити в напрямку ст. Бірзули. Рушив наш ешелон під градом ворожих куль. По дорозі доводилося вступати в бій з бандами, які намагалися відбити ешелон та забрати зброю і постачання. Не раз доводилось зупиняти потяг, вивантажувати коней та відбивати напасників. Отож до станції Бірзула ми їхали кілька тижнів. За час подорожі мій кінний відділ побільшився до 36 шабель. Був добре озброєний і дисциплінований. Одночасно я виконував обов'язки помічника коменданта ешелону. На останній станції перед Бірзулою нас затримав панцерний потяг отамана Козубського і хотів силою здобути відділ постачання. Відділ мій готовий був почати бій, але до бою не дійшло. погодилися козубівці одержати кілька військових наметів і не робити нам перешкод у дальшій подорожі.

На ст. Бірзула я вивантажив свій кінний відділ і поїхав на «проїздку», бо за кілька тижнів подорожі коні застоювались. Повернувшись до ешелону, я застав коменданта в товаристві командира Запорізької Січі отамана Божка, командира кінноти тієї ж Січі отамана Зірку-Козиря та ще кількох старшин. Отаман Божко звернувся до нас з такою промовою: «Всі частини Чорноморського коша розбиті ворогом. Залишились лише ви, що приїхали цим ешелonom. Я збираю недобитки коша і рештки української армії та органівую велику боєву

частину — «Запорозьку Січ», яка далі буде битись із ворогом».

Зв'язку зі штабом Чорноморського коша ми не мали й не знали, що діється з нашими частинами, тому прийняли слова отамана Божка за правду й погодилися без спротиву перейти до Запорізької Січі. Тим більше, що не

було коли роздумувати, бо ворог наближався до ст. Бірзула. Мою кінну команду розформовано, підстаршин і козаків розділили по сотнях, а мене призначено в розпорядження отамана Зірки-Козиря. На тім служба моя в Чорноморському коші і в Вільному Козацтві закінчилася...

Андрій Кігічак

ПАМ'ЯТНІ ДНІ В ОЛЕКСАНДРІВСЬКУ

(Зустріч Українських Січових Стрільців під проводом полк. Василя Вишиваного із Запорожцями під проводом полк. Петра Болбочана)
(Спогад)

Синельникове зайняли Запорожці після впертого бою. Лінія Олександрівське - Карлівка лежала на боці, але на наміченому шляху до Криму, який командир Запорожців, полк. Петро Болбочан мав наказ захопити попереду Німців.

Дня 16 квітня 1918 року Болбочан зайняв своїми частинами станцію Олександрівськ. Саме місто лежить за Дніпровими порогами. До міста наближались дві групи австрійських військ; одна залізницею з Нікополя, а друга Дніпром з Херсону. Австрійці почали наступати з Великого Лугу приблизно силою двох полків з артилерією, але большевики вперто боронилися і, в перших хвилинах, відбили наступ. Однак удар Запорожців з півночі вирішив бій на некористь червоних. Австрійці й Запорожці одночасно вступили до Олександрівська.

Запорожці здивувалися, коли почули українську мову між австрійськими вояками. Потім виявилось, що ці вояки — це Українські Січові Стрільці.

Козаки новітнього Запорізького Війська перемішалися з Українськими Січовими Стрільцями. Після початкового здивування й недовіря, запанувала велика радість. Запорожці поба-

чили, що довгі-предовгі роки неволі не убили в галицькій частині українського народу національного духа. Перед Запорожцями було регулярне військо зі своїми відзнаками й прапорами і своєю командою, але це було українське військо.

Гей-гей! Орли з карпатських гір прилетіли на землі Запорожжя поманити Запорожцям звільнити Україну від страшного ворога. І Українським Січовим Стрільцям стало легше й вони підбадьорилися, бачучи, що Україна гуде, що роїться поле бою за волю, що віками розеднані брати чудом й волею Божою об'єдналися до перемоги в бою за серце Запоріжжя, колиську традицій, колишньої слави й непоборного духа України. Палав щастям молодий український стрілець, побачивши й увірувавши в існування новітнього Запорізького Війська. Козак в козака, рослі, одчайдушні, усі як один сердешні. Вперше цей український стрілець зустрів українського воїна, правдивого козака у цій вимріяній Україні. І горів щастям новітній Запорожець на вид УСС, гарячих ідеалістів, патріотів і добре вишколених регулярних воїнів.

З дива не можна було вийти, чи це привид, чи дійсність. Дивував УСС-ів

вусатий полк. Болбочан, що так бадьоро ходив і розмовляв з австрійським великим князем, як рідний з рідним. Нервово мняв у руці шпіцруту адютант полк. Вишиваного, пор. Остап Луцький. Хвилювався в розмові з полк. Болбочаном панотець УССів, о. Євген Кушлик. Суворо споглядав на все полк. Осип Микитка, що денервувався свобідною поведінкою стрільців, які штовхались під боки й шептали: — «Дивись, Микитка мов заворожений стоїть, він ніколи таким не був, завжди «штрамак». Або: — «Мовчи, бачиш тих козаків з оселедцем, так ніби на образку, бракує тільки Татар. А нині старшини голови потрапили, бо... розумієш — Україну Велику бачать».

Управа міста Олександрівське (тепер місто Запоріжжя) бажала святочної зустрічі війська й населення і полковник Болбочан, порозумівшись з архикнязем Вільгельмом (полк. Василем Вишиваним) улаштував парад.

Полк УСС вирушив з півдня, а Запоріжці з півночі. Церковна процесія з оругвами й духовенством, з управою міста попереду, попереджували похід Українських Січових Стрільців. А на зустріч їм їхав полк. Болбочан, за ним маршувала оркестра, потім йшов 2-ий Запорізький піший полк (4,000 старшин і козаків), далі Кінний полк ім. Кошового Гордієнка, Гайдамацький і Гарматний полк, Кінногарматний дивізіон Алмазова, панцерні автомашини й наколесники. Незабутньою була хвилина єднання. Карні ряди вояків Галицької землі захоплено прямували до злуки з новонародженими полками новітньої Січі Запорізької від яких віяла прадідівська традиція. Зупинилась процесія з багатотисячним народом, зупинилися Січові Стрільці. Зупинив неспокійного коня полк. Болбочан, Кошовий новітнього Війська Запорізького, краси й гордості України. Полк. Болбочан зійшов з коня, згідно з традицією зняв шапку й

низько вклонився духовенству та в покорі підійшов під благословення старенького панотця. Одночасно полк. Зілінський закомандував «до ноги», «шапки геть». Тільки одна хвилина гробової тиші, яку знову перервала команда: «накрійсь», «на плече». Полковник Болбочан вислухав привітання делегації й прийняв хліб-сіль. Полковник архикнязь Вільгельм, зворушеними козацькими традиційними церемоніями, підійшов до полк. Болбочана й розцілувався з ним.

Вулиці міста Олександрівська наповнились народом по обох боках. Проходили ряди запорізької піхоти, побрязкуючи зброєю, гарцюючи переїжджала кіннота, цокотіли колеса легкої та важкої артилерії, гуділи мотори автомашин, тихесенько посувались наколесники, а в повітрі гуділо: «Слава Україні!». Лопотіли жовто-блакитні прапори й земля весело відгукувалась на марші непоборних. Але ще одна гостра команда: із запертим віддихом йде цвіт Галицької волості, полк Українських Січових Стрільців. Ідуть хлопці загартовані в боях Маківки й Лисоні, з піднесеним чолом, горді, що міряють кроками легендарну Запорізьку Землю недалеко матері Січі...

І чути було крізь радість близький Великдень з видом на Україну від Карпат і ген аж до Кавказу. Гомоніла Україна. Наддніпрянська Україна разом з Наддністрянською Україною творили Соборну Україну. А в повітрі літав любячий дух, розсміяний, веселий у ці дні. — Помагав зібрати Україну до купи, для себе, для українського народу. Мав на підтвердження цього найжені багнети, лискучі шаблі, зубаті кулети, ручні гранати й грозу гармат. Про українську землю воїни говорили: — «Не дамо ворогові України! — Україна буде вільною!».

(«Америка»)

С. Г.

МОЇ КОРОТКІ ВОЄННІ СПОГАДИ

З вибухом першої світової війни я вступив як доброволець до Українських Сіхових Стрільців. Перше, так зване, воєнне хрещення я відбув в Карпатах на Ужоцькім пасі. Моїм сотенним командантом був Дідушок, за був його перше ім'я, а командантом чоти був Василь Кучабський. Коли москалів дещо цофнули з Ужоцького пасу, ми, Усуси в скорому марші дійшли до села Крушельниці та почали паромами чи човнами переправлятися на другий бік ріки Стрий. Ми, як четверта чота мали найдовше ждати. Та не такий був наш чотовий Василь Кучабський. Десь поміж селянами села Крушельниці, знайшов такого, що знав при помочі довгої жердки перейти річку в брід. Бойко напереді, ми одинцем за ним, спітнілі, мокрі перейшли річку і в сіні при строгому поготівлі, трясучись з холоду, переночували.

Досвітком встали, щоб далі маршувати, але мені та ще двом-трьом стрільцям ноги зовсім відмовили послуху, — ми лишались й лишались все позаду і нарешті наша сотня лишила нас далеко позаду і ми через Крушельницю вернули до Сколього. В Скольому зголосились до польового шпиталю. Лікар признав нас хорими і призначив з хорими і раненими їхати транспортом до Будапешту. Транспорт переїздив через станцію Горонда, де стояла наша кадра. На щастя потяг там задержався і ми повискакували і пішли до нашої кадри.

В той час командантом кадри був чи не отаман Никифор Гірняк. Я авансував на кашовара «шміряка», а інші не памятаю куди були приділені. Мені особисто не припав до душі «шміряцький» фах і я звернувся до коменданта куріня, щоб мене приділили деінде.

Курінний комендант сказав мені, що відішле мене, до так званої, супровітової комісії, яка признає мою здібність. І дійсно, за кілька днів мене покликали до канцелярії і сказали, що я відіду до комісії.

Я відіхав до Марморош-Сиготу і там, потиснувши москалів назад, з Гуцульщини забирали на скору руку кожного, що ходив в штанях, або як вони казали «холошнях». Там мене теж узнали за «здібного», а коли я домагався, щоб мене вернули до стрільців, якийсь поручник, що добре говорив по українському, сказав мені що при стрільцях я воював і тут теж то саме буду робити.

Цей удар спав на мене, як грім з неба. Нас перевезли до Бад-Ауссе і на ново почали вишколювати, — звідти перевезли на Мадярщину на дальший вишкіл. Перебувши різні мадярські шиканти, мене приділено, як санітара, до 15-го маршового баталійону і кинено на російський фронт.

З вибухом війни з Італією я був кинений на Ізонцю - фронт. Там я перебув правдиве воєнне пекло включно з відпускою до березня 1918 р.

Бувши на відпустці я довідався, що стрілецька кадра стаціонувала тоді в Розвадові, поїхав туди і взяв посвідку, що я вступив добровольцем до стрільців, а для таких існувала можливість піти до кадри австрійської а звідти перенестись до стрільців.

Так я й зробив і по тяжких тарапатах, головно зі сторони коменданта кадри, поляка з походження, я таки добився, що мені видано документи на виїзд на Україну зразу до села Іванівки, а відтак до вишкільного табору в Грузькім, де знова вишколювався, головно, в українській команді. Тут

підвищено мене до санітарного підстаршини.

Перед Першим Листопада нас пересено на Буковину, а коли почались бої у Львові нас кинено туди, де я не хотів бути санітарем, а боровся з крісом в руках у вуличних боях, а найбільше на Цитаделі. Ми змушені були вийти зі Львова і через Винники дійшли до Миклашова, де примістилась команда курія чи полку. Дехто зі стрільців пішов боком, через польське село Білька Крулевська і як пізніше виявилось, поляк учитель і польський священик арештували тих стрільців і засудили їх на розстріл, однак через акцію команди в Миклашові їм не вдалося виконати свого огидного рішення.

До акції зголосилось коло 200 стрільців і з Миклашова через українське село, що положене перед Бількою Крулевською якраз з цього села виходив похоронний похід в сторону Білки, де за селом був їхній цвинтар.

Лікар Д-р В. Свідерський призначив мене, як санітарного підстаршину до карного відділу. Скориставшись з похорон, що посувався в бік Білки, ми долучилися до нього і майже пройшли пів дороги без бою, — але коли похорон нараз повернув направо до цвинтаря, ми стрільці скоро розвернулись в розстрілю. Перед Білкою на горбі була скирта збіжжя і вона заощадила стрільцям багато крові, треба було наступати далі: стрільці рвонули одинцем вперед та досягли копців з бараболями, сховані на зиму.

Під час цього скоку були легко поранені: старший десятник і стрілець. Завязалась досить густа стрілянина, котра так розлютила стрільців, що ко-

ждий обіця без пощади бити «цівіль банду», на що був зрештою дозвіл (так казали) вищої команди.

Річка перед Білкою легко замерзла, а одинокий місток через річку був сильно обстрілюваний машинним крісом. Як оповідали потім, один козак з відділу от. Долуда, що приїхав з Наддніпрянщини до Львова під час вуличних боїв, а зараз був добровольцем в карній експедиції, легко перебрався через річку і запалив першу стодолу з краю. Огонь скоро поширився стрілянина стихла. Не буду описувати того жаху, як птацтво кидалось в огонь, як ревіла худоба!

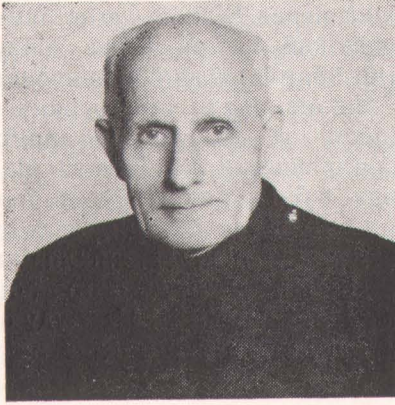
Забито кількох, що стріляли до наших. Учитель і священик та ще деякі в час змагу повтікали, а живі проклинали спрчинників їхнього лиха і обіцяли, коли вони тільки повернуться з укриття то їх усіх видадуть і дійсно дотримали слова. Польова жандармерія арештувала кількох, як я чув, і розстріляла в Миклашеві. Карна експедиція мала ще покарати Білку Шляхецьку, бо і там були подібні «рицежи», та вони побачивши яка доля стрінула Білку Крулевську, віддалену може на два кілометри, вийшли напроти з процесією і приобіцяли лояльно ставитись до Української Влади. Осуд видасть історія! Я тільки коротко скажу, що більш по лисарськи було б, коли б ті новітні «рицежи» зголосились були до своїх «рицежи» у Львові і ми б змірились у чесному бою. Але хто-ж не знає польської закукурічености. Кажуть люди: «розум є добра річ, тільки треба його мати!» Червня місяця, року Божого 1973.

о. Іван Ткачук

АКАДЕМІЧНІ КОЗАЦТВА ЗАПОРОЖЕ І ЧОРНОМОРЕ НА БУКОВИНІ

Недавно тому українські Академічні Козацтва «Запороже» (в 1960 році) і «Чорноморе» (в 1963 році) відсвяткували в Нью Йорку 100-літні семестрові ювілеї, себто 50-ліття від свого заснування. З цієї нагоди відбулися святочні Академії, були видані брошури-одноднівки, відслужені Панахиди за спочилих козаків тощо. В цій короткій статті хочемо відновити все те, що збереглося в пам'яті ще живих запорожців і чорноморців, які опинилися у вільному світі і які відіграли між двома світовими війнами поважну роль в культурно-освітньому і національному житті зеленої Буковини.

І. Українське Академічне Козацтво Запороже було засноване 10-го травня 1910 року в Чернівцях на зразок німецьких та інших академічних товариств, але з українським козацьким духом. В 100-річчя Австро-Угорської монархії, в 1875 році в Чернівцях був заснований німецький університет і в наслідок цього студіююча молодь створила біля 10-15 академічних корпорацій, як Алеманія, Австрія, Готія, Лехія, Православна Академія і др. Вже в жовтні того ж року українці також згуртувалися в першому академічному товаристві «Союзи», який проіснував 47 літ і за цей час зробив дуже

багато для пробудження свідомости буковинських українців. Однак Союз не міг задовольнити всіх студентів, зокрема тих, що любувалися в поєдинках на шаблі, в одностроях (флаксах), в т. зв. «бумлях» (походах містом) тощо. За допомогою Проф. Володимира Мільковича 10-го травня 1910 року була скликана Генеральна Козацька Рада, яка прийняла Статут і Регулямін Козацтва «Запороже». Тоді були прийняті барви Козацтва малиново - зелені - золоті, що символізували кров, невинність і сонце. В цих барвах були виготовлені ленти і шапки-телерки, які пізніше дістали форму мазепинок.

В 1935 році «Запороже» відсвяткувало 25-річний ювілей і за час свого існування нараховувало біля 600 членів. Між ними багато визначних діячів політичного і культурно - освітнього життя Буковини, як М. Василько, О. Попович, Професори — В. Мількович, О. Калужняцький, С. Яричевський, П. Кушнірук, Ст. Смаль-Стоцький, Д-р В. Залозецький і другі.

Підчас румунської окупації Буковини, в 1925 році міністерство внутрішніх справ Румунії розв'язало «Запороже», а це з тої причини, що на дитячому святі в Чернівцях всі присутні відспівали молитву «Боже Великий, Єдиний», стоячи, лише румунський інспектор Е. Ліуц і його помічник демонстративно сиділи. А коли один студент попросив їх встати, вони донесли поліції, яка зробила обшук домівки «Запорожа», перевела допити і в наслідок цього розв'язано це товариство. Однак це не тривало довго, бо через 2 роки вдалося його відновити під іншою назвою: замість «Українське Академічне Товариство» стало «Українське Козацтво Запороже» і під цю назвою продовжувало свою

діяльність аж до приходу большевиків.

2. Українське Академічне Козацтво «Чорноморе» було засноване 21-го грудня 1913 року. Воно повстало із

Підчас румунської окупації, в 1922 році румунська влада розв'язала т-во «Союз», а в наступному році т-во «Січ» і тоді членство цих товариств поповнило ряди Козацтва «Чорномо-

Юрій Гавалешка

Значковий Ст. УВК ч. 11 ім. Вел. Князя Ярослава Мудрого в Торонто. Кол. Старший Юнаків «Чорноморя» (1931 р.)

незадоволених членів «Запорожа» та інших студентів, які з тих чи інших причин не належали до «Запорожа». Своім характером і Статутом воно було подібне до «Запорожа», лише мало інші барви — синьо-жовто-сині і свою діяльність концентрувало більше на культурно - освітній праці, а менше на поєдинках та «бумлях».

Отто Венке

Кандидат в члени УВК. Кол. Писар «Чорноморя» (1938 р.)

ре», яке стало продовжувачем діяльності і традицій найстаршого буковинського студентського товариства «Союз». На протязі довгих років «Чорноморе» присвятило багато праці в організації і розбудові «Української Народньої Книгозбірні» з Чернівцях. Від 1924 року аж до приходу большевиків управа «Книгозбірні» знаходилася майже виключно в руках «чорноморців». Ця найбільша українська бі-

бліотека на Буковині мала багато книжок, які випозичала читачам з цілої країни.

Члени Козацтва «Чорноморе» брали активну участь у розбудові української преси на Буковині, як «Час», «Самостійна Думка», «Самостійність» і др. Коли румунська влада заборонила українську мову в народних школах, то «чорноморці», як рівно ж і «запорожці» нелегально організували на селах літні курси для селянської молоді. Спільно оба «Козацтва» влаштовували курси танців, продовжували вечерниці, Маланку тощо і робили все, щоб українську молодь зберегти від денаціоналізації.

Члени обох товариств включалися в працю інших буковинських організацій, як спортове т-во «Довбуш», «Буковинський Кобзар», «Народний Дім», «Мужеський Хор», «Український Театер» тощо. В 1932 році члени обох товариств організували прогульку човном по Пруті з Чернівців до Чорного моря з метою, щоб відшукати нащадків «Придунайської Січі» і тлінні останки гетьмана Івана Мазепи в Галаці.

3. «Чорноморе» і «Запороже» жили відносно в дружніх стосунках, мали ті самі Статути і Регуляміни і своєю формою і духом нагадували «Правильник Війська Запорізького». Було, наприклад, козацтво, а не «корпорація», як в інших студентських товариствах, була Генеральна Козацька Рада, побратимство, присяга, кіш, герб, старшина, юнаки тощо. Козацтва мали

свої спеціальні «ключі», які склалися з літер «З» і «Ч» та початкових літер слів «vivat, crescat, floreat» і відповідні кличі — «Запороже «Боримося — поборимо!», а Чорноморе — «честь, Україна, товарискість». Старшини обох Козацтв мали окремі парадні строї-флакси, яких вживали з нагоди різних свят, репрезентацій тощо. Флакс складався з сервіс-у, кабату, широкої стрічки, козацької ленти, білих рукавиць із ступлями, білих штанів, чорних лякових чобіт вище колін і шабель з великим кошем. Також свої домівки, які містилися в Українському Народному Домі називалися «кошами». Що найголовніше оба Козацтва виховували українську студентську молодь бути чесними, відважними, точними, послідовними, працьовитими, відданими українській справі, тощо. Боягузів і зрадників викидали з Козацтва; зокрема тих, що женилися з чужинками викидали з найбільшою ганьбою (*summa cum infamia*) і бойкотували їх у суспільному житті. Саме в плеканню згаданих чеснот «запорожці» і «чорноморці» продовжували невмирущу славу запорізьких козаків. А праця їх не була даремною — вони ділом засвідчили свою відданість у боротьбі за Україну підчас обох світових воєн, будучи в рядах Українських Січових Стрільців, УГА, ОУН тощо.

Нехай же слава козацька, за словами Тараса Шевченка «не вмре, не загине!»

«НА ДИЯВОЛА ХРЕСТ, НА НЕПРИЯТЕЛЯ ШАБЛЯ»

(Козацький полковник Єрмоленко)

У МОСКВІ БАГАТО ЦЕРКОВ — АЛЕ ПРАВДИ НЕМА

Петро Самутин
Ген. Штабу Генерал

800-РІЧЧЯ ПОЛТАВИ

Рік Божий 1973

Вклад Землі Полтавщини в нашу боротьбу за волю народу
Українського і нашу Державність — Роки 1917 - 1921.

АКТИВНІ УЧАСНИКИ:

I.

1. Гетьман усієї України і Військ Козацьких Павло Скоропадський †
2. Головний Отаман Симон Петлюра †
3. Головний Отаман Андрій Лівичський †

II.

ГЕНЕРАЛИ:

1. Генерал-поручник Крат Михайло — ЗСА.
2. Генерал хорунжий Палій-Неїло Борис †
3. Генерального Штабу Генерал-хорунжий Дяченко Петро †
4. Генерального Штабу Генерал-хорунжий (Генерал-Значковий УВК)
Петро Самутин — ЗСА.
5. Генерал-Значковий Українського Вільного Козацтва Дяченко Віктор †
6. Генерал-хорунжий Українського Вільного Козацтва
Інж. Кущинський Антін — ЗСА.

III.

ПОЛКОВНИКИ:

Св. пам. Абаза, Бокітько Володимир, Гаврилень Василь, Димарь Федір, Іляшевич Аркадій, Калинович Іван, Лазуренко Степан, Липовець Карпо, Мончинський, Петлюра Олександр, Чоботарів Микола, Шаповал Олександр.

Білוגуб ?, Деркач?, Івашенко С., Кмета Архип — ЗСА, Коваленко ?, Корнієнко ?, Матвієнко?. (Разом 19 полковників).

IV.

МАЙОРИ:

Інж. Юрій Артюшенко — ЗСА, о. Митрофорний Протоіерей
Чубук-Подільський †.

V.

СОТНИКИ:

Св. Пом'яти: Барабанів Андрій, Гамаль Леонід, Гончарів Микола, За-турський Євген, Зінченко Петро, Пилипенко Віктор.

Інж. Гнойовий Іван — ЗСА, Головка Леонід ?, Гордієнко, Дорошен-ко ?, Лиходій?, Михайлик?, Осьмак Гриць ?, Осьмак Олександр ?, Пар-нюк Гаврило — ЗСА, Полтавченко Гриць, Тищенко ?, Хропост?, Шпі-ліньський О. ? (Разом 19 Сотників).

VI.

ПОРУЧНИКИ:

Св. кам.: Городянин Павло, Дараган Іван, Парнюк Іван, Пушкелін, Сто-

роженко, Сузима Андрій, Ткачук Петро, Шаповал Федір, Ярошенко Марко, Ященко Петро.

Арцик Іван? , Бабіченко Арсен?., Богдай? , Косарь Сергій ?, Котович Ілько, Манжула Павло ?, Панич ?, Пилипенко Микола ?, Сагайдаківський?, Ткаченко Іван?, Шкурат Петро (Разом 21 Поручників).

VII.

ХОРУНЖІ:

Св. пам.: Гайдар, Дорошенко Аркадій, Коляда Ларіон, Литвиненко Сергій, Огарів Микола, Погасій Павло, Хмолик Семен, Хухря.

Бокітько Борис ?, Головка ?, Гусак Дем'ян ?, Киріченко Митрофан ?, Красовський ?, Кушніренко Кость ?, Матвієнко ?, Павелко ?, Парнюк Хома, Погасій Федір ?, Рева Іван ?, Рибалка П., Скрипник Степан — ЗСА, Томашівський Євген ?, Троянський-Чорний Данило ?, Федоренко ?, Шкурпола Іван ? (Разом 25 Хорунжих).

VIII.

ТИСЯЧІ ПІДСТАРШИН І КОЗАКІВ УКРАЇНСЬКОГО ВІЙСЬКА.

Примітка Редакції

Поданий вище список старшин з Полтавщини не претендує на повноту. Тому ВШановний Автор буде щиро вдячний за доповнення.

Петро Карманський

ПРИСЯГА УКРАЇНЦЯ

На кров народу, в боротьбі пролиту,
На честь батьків, що вольними жили,
На рідну скибу, морем сліз пролиту,
На заповіт борців, що полягли,
Я присягаюсь і клянусь.

На землю предків, що мене кормила
І зберігає прах моїх батьків,
На гін до волі, що людині мила,
На ненависть до ворожих гайдуків
Я присягаюсь і клянусь.

На кров гетьманів, що пливе нам в
жилах,
На Жовті Води, Корсунь і Батіг,

На горду славу, що живе в могилах
І жде нових носителів своїх,
Я присягаю і клянусь!

На синьо-жовтий прапор України
На честь козацьку й гордість бойову,
На воскресіння Рідної Країни
На все, що чесним і свягим зову —
Я присягаю і клянусь!

Не дам поганьбленого мого роду!
Піду на муки і на ад терпінь —
Та не скорюся, не зігнуся!
Так мені рідний поможи, народе,
І ти, всесильний Господи! Амінь!

«... лепій ест стратити живот за ойчизну, ніжелі неприятелю достатся в каризну. Ктобовім за ойчизну не хочет вмирати, тот потом з ойчизною мусить погибати...»

(Ректор Київської Братської школи Касіян Сакович. З віршу на жалосний погреб Гетьмана Конашевича Сагайдачного)

Антін Кушинський

«ВИДНО ШЛЯХИ ПОЛТАВСЬКІЙ І СЛАВНУ ПОЛТАВУ»

На вищому правому березі р. Ворскли лівої притоки Дніпра вже 800 років красується славне козацьке місто Полтава.

Надри землі, де стоїть це місто, зберегли його праісторію. Археологічні знахідки на території Полтави свідчать, що на цій життєдатній землі існували люди вже 15 тисяч років тому назад. Поблизу міста в урочищі Білої Гори знайдено рештки людського селища. А при розкопках на площі в самому місті знайдено рештки жител скифського часу VI - V століть до Різдва Христового та річі, що являються пам'ятками культури племені сіверян та періоду Київської Русі VIII — XIII століть. Крім того тут знайдено скарб срібних річей X століття.

Літописна хронологія Полтави починається з 1174 року, коли сіверський князь Ігор Святославович, розгромивши війська половецьких князів Кобяка й Кончака, переслідуючи їх, переїхав ріку Ворсклу поблизу «Лтави». Отже, це первісна назва Полтави, що існувала вже попередньо 1173 року. В інших літописах Полтаву називають «Олтавою». Дослідники історії вважають, що ця назва походить від назви Лтави чи Олтави притоки Ворскли, де спочатку виникло селище.

За татарської навали Лтава зазнала величезного руйнування і літописи XIII та XIV століть мовчать про долю цього селища. В XV-му ж столітті те селище вже згадується під назвою Полтава. Тоді це місто було під зверхністю литовського князя Вітовта, який в році 1430-му передав його Олександрові Глинському.

1482 року татари під проводом Менглі Гірея спустошили Подніпров'я. Тоді Полтавщина особливо потерпіла.

За дальших феодальних часів Полтава лишалася в маєтностях роду

Глинських, крім 1508 року, коли її відібрав на якийсь час Сігізмунд I. Потім один з роду Глинських передав Полтаву своєму зятю Байбузі, а дальшими феодальними зверхниками Полтави були Обалковські, Конєцпольські, а від 1646-го — окатоличений український магнат Ярема Вишневецький, як останній того часу напасник козацької волі.

В документах 1641 року Полтаву вже названо містом та згадуються її передмістя, де оселялися заїзжі купці, ремісники, шляхтичі.

В першій половині XVII століття в околиці Полтави на Ворсклі існували так звані «Буди» для виробу поташу і селітри. Отже, це був військовий промисел і в документах того часу Полтаву називано «Селітряною державою». В тому ж XVII ст. Полтаві надано магдебурське право.

Зі зростом Полтави в ній постають ремісничі заклади а ремісники оселювались групами і так утворились в Полтаві окремі ремісничі улицы: Гончарівка, Ксвальська, Чоботарська і т. п. Одночасно ширилось також і хліборобство та скотарство в прилеглих до міста розлогих полях, пасовиськах і левадах.

За повстання Гетьмана Богдана Хмельницького Полтава була одною зі значних баз для його війська. Вона відіграла велику роль у постачанню зброї й харчів.

В 1648 році Полтава була центром Полтавського козацького полку і той полк в 1649 році брав участь в бою під Зборовом *).

Полтава в ті часи була оточена ровом та земляним валом, який крім дерев'яних воріт мав п'ять брам або «бант». Існували також підземні ходи для захисту від нападів татарів.

Полтава поступово зростала і в

своєму економічному житті. Дальше шірилися ремесла та торгівля і поставали перші цехи ремісничі. Наприклад, 1662 р. полковник Дем'ян Гуджур видав універсал з дозволом утворити цех ткачів, а р. 1675 полковник Павло Семенович видав універсал про дозвіл на бондарський цех. А як зросла торгівля, а зокрема полтавська чумацька, то показують слідуєчі приклади позичені з «Трудів Полтавської архивної комісії, вип. II, Полтава 1906 р.» Василь Кошовенко іздив торгувати на Запорозьку Січ, Федір Литвиць торгував маслом у Стародубі й Новгороді, Кіндрат Соляник — рибою та сіллю з Криму, Значковий Товариш Павло Носенко мав хутір аж в Тагамлику, Михайло Лапощенко мав тоді свою винокурню. За залізними виробами ізлили аж в Тулу... Полтава розсталася і чимало сіл і хуторів поступово з нею зливалися та утворили її частини з тими назвами, що проіснували і до наших днів: Павленки, Кривохатки, Кобишани, Івашки, Грабівнівка.

Козаки Полтавського полку брали найактивнішу участь в боротьбі проти татарської й турецької потуги. Особливо відзначилися полтавці в Озівсько-Дніпрових походах 1695-96 рр. В Полтавському краєзнавчому музею знаходиться дзвін «Казикермен» вилитий з гармат, захоплених полтавськими козаками в турецькій фортеці Казикермен.

Полтавська катастрофа 1709 року, в якій Гетьман Іван Мазепа потерпів поразку в битві за визволення України, згідно московського панування, вписала сумну дату в історію нашого славного міста. Але доки Полтава була центром Полтавського полку, то впливи її адміністрації шірилися далеко поза територію Полтавщини. Так в архівах Полтавської Полкової канцелярії зазначено, що та Канцелярія в липні 1750 року призначила Значкового Товариша Дмитра Кущин-

ського завідувати переволочанським перевозом, Значкових Товаришів Карга Полонського і Фед. Ваценка було відряджено до Келебердянської сотні боротися проти сарани, а Значкового Товариша Івана Новосілка призначено наглядати над робітниками, що підправляли Переволочанську фортецю.

Але московська влада понизила на якийсь час центральне значення Полтави і в 1775 році Полтаву названо повітовим містом Новоросійської губернії, якою вона була до 1796 року. Тоді Полтава стала центром Чергизинської губернії, яку згодом названо Малоросійською губернією. Від 1802 р. Полтава стала губерніяльним містом Полтавської губернії, а за теперішніх совітських часів — Полтавської області.

***

Полтава славна багатьма визначними діячами на полі української культури, громадського життя та політично-державницької діяльності. Тай не дивно, бо на Полтавщині і під московською скупацією на протязі майже трьохсот років зберігався в своїй духовній самобутності козацький стан, що його признавали і зазначали навіть московські уряди в персональних документах.

Тут народився і жив батько української літератури Іван Котляревський славнозвісний автор показаної «Енеїди» та вічно прекрасної «Наталки Полтавки». Полтавцем був талановитий український байкар поет Леонід Глібів. До Полтави належать: видатний письменник, театральний і культурно-громадський діяч М. Старицький, історик Михайло Драгоманів, поет-романтик Л. Бориковський. Тут в повітовій школі учився Микола Гоголь. Годиться тут подати про полтавського маршалка Івана Скоропадського як про визначного культурно-громадського діяча. Він дбав про освіту і причинився до засновання цілої низки шкіл та гімназій в Україні. Він

же брав визначну участь при визволенні кріпаків. В Полтаві ж жила його донька Єлисавета Милорадович - Скоропадська велика українська патріотка, фундагорка і учителька недільних шкіл з українською мовою навчання, фундаторка видавання українських книжок. Згідно її волі та на зафундовану нею велику суму було засновано у Львові Наукове Товариство ім. Тараса Шевченка з власною друкарнею, що стало справжньою українською академією наук та й досі існує вже 100 років. В Полтаві ж родився і виріс о. Паїсій Величковський основник Св. Іллінського Козачого Запорозького монастиря на Афоні, що існує і тепер на тій чернечій горі в Греції зі своїми дорогоцінностями та книгосховищем стародруків. На Полтавщині ж родився Микола Лисенко — славний український композитор і основоположник української класичної музики, а також Григорій Сковорода знаменний філософ.

Коли ж прийшло відродження Української Державності 1917-18 років, то Полтава знову стала центром кадри новозаснованого Полтавського полку. В Полтаві мав місце свого постояю штаб корпусу Української Армії на чолі з генералом Слюсаренком та місце постояю Кошового Отамана Коша Українського Козацтва Полковника Кобиця.

Полтава ж та вся земля Полтавщини дала такі історичні постаті нашого

новітнього ренесансу як Гетьман Павло Скоропадський та Головний Отаман Симон Петлюра та багато активних учасників збройної визвольної боротьби України: генералів, полковників, сотників, хорунжих та тисячі підстаршин і козаків полтавчан.

Такі то були, тут коротко зазначені, історичні шляхи життя Полтави та її слави за часів литовсько-польського та московського панування та за своєї вільної Козацької Держави.

Джерела: виписки з таких праць за «Історією міст і сіл — Полтавська область».

М. Рудинський. Археологічні збірки Полтавського музею.

И. Ляпушкин — Днепровское лесостепное Левобережье, 1961.

Г. Кораухина — Русские клады, 1951.

Літопис по Іпат'євському списку, 1876.

Л. Падалка — Прошлое Полтавской территории.

«Киевская старина», 1891.

Полтавские епархиальные ведомости, 1897.

Крім того: 1) Лев Окіншевич — Значне Військове Товариство в Україні-Гетьманщині XVII-XVIII ст. (Записки НТШ, Мюнхен, 1948).

2) Д-р М. Струтинська — «Єлисавета Скоропадська - Милорадович» («Наше Життя» ч. 5 — 1973).

12 серпня р. Б. 1973, Козацький Хутір полтавця ген. В. Дяченка, Вісник, ЗСА.

*) Сотенними містечками Полтавсь Китайнарод, Кобеляки, Кременчук, Мачанка та інші. У 1723 році було 17 соте

кого полку були: Багачка, Келеберда, ячка, Нехвороща, Переволочна, Царинь. Полк ліквідовано в 1775 році.

У ВІСІМСОТРИЧЧЯ ПОЛТАВИ

відбулася в Чикаго в днях 1-2 вересня 1973 року ЗУСТРІЧ ДЕМОКРАТИЧНОЇ УКРАЇНСЬКОЇ МОЛОДІ (ОДУМ) ЗСА Й КАНАДИ.

Діловий Комітет Зустрічі видав рисунок герба Полтави, виготовлений з нагоди ювілею цього історичного міста, та пропам'ятний коверт. Рисунок герба оформив відомий український геральдик бл. п. Полковник Микола Битинський. Проект рисунку на коверті виготовив Олексій Пошиваник, голова ОДУМ в ЗСА, а мистецьке оформлення — Микола Сідельник, організаційний референт філії ОДУМ в Чикаго.

ГЕРБ ПОЛТАВИ
з булавами Гетьманів:
Богдана Хмельницького
і Івана Мазепи

Рисунок на Пропам'ятному коверті
Збоку рисунку надруковано напис:
Poltava Ukrainian Historical City
1173 - 1973

а під рисунком:
Commemorated by Ukrainian Youth
Assoc.
ОДУМ

Герб розміром 8 і пів на 11 інчів, жетон ро міром 1 на пів інча, «Ті-шirt» із гербом Полтави та пропам'ятні коверти можна набувати на складі одумівських речей. Замовлення слати на адресу:

Executive Board Of ODUM
Seniors Ass'n Of Canada
404 Bathurst St., Toronto 2-B, Ontario

О. Іван Чинченко

ТРАКТУВАННЯ ВІЙСЬКОВО - ПОЛОНЕНИХ РЕЖИМАМИ 2-ОХ СИСТЕМ

Ми, щасливці, що скористалися з політичних та воєнних обставин 1941-44 років, залишили рідні сторони, втікаючи від того жахливого фізичного, кривавого та морального терору, та від «непросвітних» злиднів в «соціалістичнім раю», і тепер живемо дійсно у вільному світі, спостерігаємо дійсно гуманно - історичну подію звільнення американських військово - полонених Північним В'єтнамом та В'єтконгом, та від щирого серця радушним прийняттям звільнених полонених як Урядом так і населенням ЗСА.

Про ці зустрічі та прийняття полонених нам не доводиться писати, населення вільного світу багато вже бачили на телевізії, чули по радіо, читали у пресі. Мені випало на думку порівняти зустріч і трактування полонених двох різних систем — дійсно народного, демократичної системи та тоталітарної комуністичної, диктаторської системи. Коротенько опишемо трагедії звільнених полонених совітсько - німецької війни 1941-45 рр.

Багато знаємо про Катинь та майже нічого не знаємо про Брянський ліс

Всі звільнені військово - полонені червоної армії з фінського полону були постріляні у Брянському лісі. Після підписання ганебного миру московського червоного велетня з мініятурною Фінляндією були звільнені всі полонені червоної армії. На початку після підписання миру невеличку частину полонених було відпущено додому. Опісля вийшло розпорядження з Кремля всіх полонених відправляти до Брянського лісу, де ніби спеціальна комісія має розглянути та перевірити справу кожного полоненого. Отже в Березні місяці всіх полонених з фінського полону звозилося до Брянського лісу. Всіх їх там було розстріляно. Наперед були викопані величезні, довгі ями (напевно викопані са-

ми) ж таки полоненими - смертниками), а потім, над тими ямами стріляли полонених, нічому неповиних жертв. Звичайно, всю так звану «оперативну» роботу переводило НКВД, але останнє не могло так швидко виконати те завдання, то для допомоги НКВД була «підкинута» одна частина червоної армії, що верталася зі фронту. Дехто з червоноармійців категорично відмовився стріляти — виконувати те, так жахливе кайнове братовбивство, то щоб застрашити й здеморалізувати всіх військовиків, 12 червоноармійців (неполонених) було розстріляно перед строем військової частини, як таких, що... відмовилися виконати військовий наказ?!!

Один із учасників тої кривавої трагедії в подробицях розповів про ту жахливу трагедію в Брянському лісі.

Тих, полонених, що раніш було розпущено по домах, пізніше були всі до одного виарештовані НКВД і всі вони безслідно зникли.

Каторга для звільнених полонених з німецького полону

Доля цих була трохи лекшою, порівнюючи з полоненими звільнених з фінського полону. Цих уже не стріляли (хіба тільки виявлених німецьких піліонів), а кожний із них, від рядового армійця до полковника одержав 10 років каторги. Виникає питання, чому така «полекша» для звільнених полонених з Німеччини? Чому так «м'якосердечний» шизофренік та маніяк Й. Сталін «змелосердився» над звільненими полоненими? Звичайно, що на такі «полекші» був змушений піти сам кривавий диктатор Й. Сталін та його прибічна кремлівська кліка.

Б своїй доповіді на урочистому засіданні в Кремлі з нагоди святкування «великої жовтневої революції» 6 листопада 1945 року, В. Молотов, тоді вже міністер закордонних справ, заз-

начив, що людські втрати війни 1941 - 45 рр. дорівнюється 12 мільйонів осіб. Як у совітській «статистиці» та пропаганді, такі числа значно зменшуються. За приблизними підрахунками статистиків — людські втрати советів дорівнювалися 18 мільйонів осіб. Отже, московська комуністична імперія під час війни 1941-45 рр. втратила скільки населення, скільки мала вся Канада в той час. Звичайно, в це число не входять жертви НКВД та СМЕРШ-у. А тих жертв було теж з пару мільйонів.

Вал німецько-совітської війни прокотився туди й назад від західних кордонів московської комуністичної імперії до Волги. Села і міста імперії були в румовищах. Промисловість була дощенту зруйнована. Імперія виснажена на робочу силу. Для відбудови потребувалася велика кількість робочої сили. Ось чому шизофренік і маніяк Й. Сталін «змилосердився» над звільненими полоненими і всі вони (звільнені полонені) одержали по 10 років каторжної роботи. Як описує Ол. Солженіцин у своєму творі «В кругу первом», що спеціальні комісії по прийому полонених, без жадного суду, кожному звільненому полоненому «призначали» 10 років каторги. Сам Ол. Солженіцин, перед війною закінчив фізико - математичний факультет Університету, і під час війни в армії був як капітан артилерії. В Східній Пруссії попав у полон, втікши з полону, вернувся до своєї частини, але йому вже довір'я не було. Може німці прислали як шпіона. Одержав 10 років каторги. В яких жахливих умовах працювали ті, бувші військово-полонені, Солженіцин описав у своїх творах «Один день Івана Денісовича» і в «В кругу первом». Потім, той жах підтвердили звільнені з тої каторги. І як висновок, маємо дві картини трактування звільнених полонених. Трактування в дійсно народній демократичній системі, і в тоталітарно - диктаторській (крівавій) системі.

Вифлиємська трагедія на Донбасі в 1941 році

Ще про один кривавий злочин, що відбувся на Донбасі, в Україні, в 1941 р. про який мало хто знає і не кожна особа народньо-демократичної системи Західного світу може повірити в його злочинну, криваву дійсність. Це розстріл 14-16 річних юнаків.

Як відомо, як тільки вибухнула німецько-совітська війна в 1941 році, і тоді ще червона (пізніше совітська) армія була блискавично розгромлена брунатним загарбником, маніяк Й. Сталін звернувся із закликом, (а що на той заклик Український Народ не відгукнувся), то опісля із наказом, все палити, все нищити, щоб нічого не залишилося фашистам. Було дано наказ місцевій адміністрації негайно і насильно евакуювати всіх хлопців підлітків у віці 14-16 років (бо 17-річні і старші мусять бути в армії) на схід, за Урал. Розповідав мені бувший районний агроном Васильківського району (недалеко Києва), що був призначений головним провідником понад 2000 маси таких юнаків, призначених до евакуації з Васильківського та Бишівського районів. Після переправи через Дніпро всі юнаки розбіглися додому, до рідних сіл, до своїх родин.

Враховуючи «гіркий досвід», що без збройної охорони молодь розбігається, втікає від евакуації, то вже з Лівобережної України, таку молодь евакувалося під збройною охороною (з ручними кулеметами з усіх 4-х сторін). Дітей було настрашено (попереджено), що по втікаючих будуть стріляти з кулеметів.

Валка з 1500-2000 юнаків, під посиленою збройною охороною (звичайно напіхоту) просувалася донецькими степами. Зупинилися наніч серед відкритого поля. Виявилось, що ця валка вже є в оточенні німецької армії. Що робити? Безвихідне становище! Але, треба зазначити, що таких юнаків вже супроводжували партійці. Вирішили, цього скарбу (дітей-підліт-

ків) німцям не залишати. Виконуючи наказ маңіяка Й. Сталіна, все нищити перед відступом... Вирішили дітей фізично знищити, постріляти??? І надранок, перед сходом сонця, почалося щось жахливе. Евакуанти почали стріляти з скорострільів своїх, власних дітей. Стрілянина, крики, розпучливі передсмертні зойки... Діти почали втікати «куди очі бачать»... І якимось чудом 250-400 підліткам вдалося врятувати своє життя. Вдалося вирватися з тої масакри.

Один із тих «щасливців» що втік від видимої смерті, пізніше був вивезений до невідомої праці до Німеччини, а під час 1945-48 рр. перебував з

нами у таборах для неповоротців, розповідав нам в подробицях про ту «Вєфліємську трагедію» на українській землі. Зараз, той «щасливець» проживає в Бразилії.

Пригадую, як в перших числах жовтня місяця, 1948 року, коли ми щойно приїхали до Канади, і в ресторані п. Турка, що містився на Мейн стріті, напроти готелю Сутерланд, я розповідав про ці трагедії трьом-чотирьом канадійцям, останні іронічно усміхалися, і коли я закінчив розповідь, один із них з іронією запитав мене: «А тепер признайтеся панотче, скільки вам заплатили американці за поширення такої пропаганди???!».

ДУМКИ ДМИТРА ДОНЦОВА З «ХРЕСТОМ І МЕЧЕМ»

Дух наших історичних традицій «Народ без традицій не живе, а життє. Коли тратить свої, йому вбивають у голову чужі, бо не може жити ніяка людська збірнота без певних правил і приказів. Традиції — це панцир, який хоронить збірноту від ворожих ударів, немов тіло вояка, не дає йому охляти... Так звані традиції 19-го віку, традиції лібералізму, демократизму, віри в розброюючу силу гуманности, в «сльози нільських ящурів», віри в усякі химери, лиш не в себе і в свого Бога, ці традиції найвищий час поховати. До людини іншого типу, іншого стилю мусимо взивати, — бо ідеї свідчать про своє буття лише через стиль народів, через тип лю-

дей - творців. Візвати до воскресіння того типу людини, яка тверезо гляділа б в життя й майбутнє, а вірила тільки в себе та ще в свого страшного і справедливого Бога, який ледачим не помагає... Лише там є наші традиції».

Об'єднання чи роз'єднання «Об'єднання повинно і мусить бути. Але об'єднання людей одного духа, гарячої віри і випробуваного характеру! Людей ідеї! Добір кращих!.. Об'єднати розпорошені енергії нашого загалу в однодумну й міцну цілість, — зможе тільки нова батава нових людей з новою думкою, з новими методами, з новими організаційними ідеалами».

«ПОШКРЯБАЙ РОСІЯНИНА І ВІДНАЙДЕШ ТАТАРИНА» (Наполеон)

«КАЛІКА ТОЙ, ХТО НЕ ЗДАТЕН ПРЕДКІВЩИНОЮ ДОРОЖИТИ. ЛЮДИНІ ДАНО ПАМ'ЯТЬ, ЩО СЯГАЄ У ВІКИ, ТОМУ ВОНА Й ЛЮДИНА»
(А. Гончар — «Собор» ст. 228)

Василь Ємець

ПОШАНУЙМО КОЗАЦЬКУ МОВНУ ТРАДИЦІЮ!

(У справі окремого писання особового займенника «ся»)

«Мова це спадщина тисячолітньої культури українського народу. Це не тільки найважливіший середник порозуміння між людьми, але найважливіший твір духа. Рідною мовою промовляє до нас традиція безчисленних наших предків, цілих поколінь історичної і доісторичної доби. Мова — це одна з найважливіших цін окремішності й самостійності народу».

Іван Герасимович

«Для нації тільки те добре, що вийшло з її істоти й власної загальної потреби — без малування других».

Гете

«Мова — скарбниця народу, мова — ріст, поступ народу! Мова — єдиний, живий, багатий і міцний звязок, що вяже минуле, сучасне і майбутнє покоління в одну велику історичну цілість...»

«Чи можна нам бездумно, бездільно глядіти на руйнування духового скарбу народу?»

«Мова — питання національної гідності. З мовою вяжеться не тільки уявлення про велич народу, його культуру, але й рол його розвоєві тенденції...»

«Рідна мова — це питання національного престижу. Мова народу твориться тисячеліттями — в ній вкладена душа народу, його переживання, його мудрість, філософія, його творча уява».

Ярослав Зорич

***

Ще будши десь у другій клясі гімназії, тепера вже так далеких царських часах й тоді вже прочитавши всього «Кобзаря» Тараса Шевченка, я так був захоплений тим нашим генієм-пророком, що в мене, малого хлопця, зродилася думка — конечно відвідати його Святу Могилу!

Та думка не давала мені спокою, бож як саме її здійснити?!? Аж ось у мене, тоді юнака-недолітка, постає плян — їхати на могилу Шевченка водою, починаючи з самого села Шарівки, бо наш сусіда Іван Кашулька мав човна, яким ребалив у нашій річці.

Цей плян, в моїй наївній, але буйній уяві, виглядав зовсім можливим до здійснення. Бож наша річка вливається у річку Мерло; знову ж Мерло впадає в річку Ворскло, яка вливається у Дніпро, а там вже буде й могила! Я вже марив, як човном підпливаю під самісіньку могилу Шевченка...

Та минали роки й мрії, що здавалися такими реальними, лишалися мріями вразливого хлопчака-мрійника, що однак здійснилися тоді, як вже одягнув студентську уніформу Харківського Імператорського Університету.

В червні, 1912 року, Київський Український Клуб «Родина», впорядковував пароплавну подорож на могилу Тараса Шевченка. На великім пароплаві, що віз нас подорожників на те святе місце кожному українцеві — було повнісінько народу, а особливо студентської молоді. Під її уніформованими «тужурками», майоріли вишивані сорочки, з кольористими стрічками, якими ніби бавився лагідний та приємно відсвіжуючий в і т р е ц ь. Скрізь, де кинь оком, приємні, усмінені обличчя. Здавалося, що всі подорожники та подорожниці були на чардаці.

В однім місці, я зауважив двох осібняків, що після одягу, виглядали на чужинців. Один, старший і вищий, мав на голові, вживаючи вульгарного вислову, «казанок», а другий, молодий хлопець років з 15, мав ніби уніформований одяг й якийсь дивний, й ще небачений мною, кашкет. Вони обидвоє видалися мені якимсь осамітненими чужинцями. Та коли переходив поуз них впораз другий, навколо них було чимале коло людей. Отож, з двома, шойно зпізнаним студентом з Київського Університету, підходимо до того гурту людей й ми.

І ось нараз чуємо ніби якусь чужинецьку мову, але близьку до нашої. Той, що був у «казанку», щось, видно, розповідав, а решта уважно слухала. Наставив своє вухо і я.

Зразу ж промайнула думка що то є якась чужа мова, але дуже близька їй до нашої української мови. Особливо ж дуже різало моє вухо відокремлене еживання особового займенника «ся». А коли хтось стоячий поруч нас запитав що то залюди, як хтось відповів, що то наші брати з Галичини.

Для мене й моїх, щойнозапізнаних колегів, то було, далебі, **ВЕЛИКОЮ** несподівачкою! А один з них, як стій **ЕНТУЗІАСТИЧНО** проказав: «Ось так й нам **ТРЕБА** **МОВЛЯТИ!** Бо тоді вже черта-з-два, щоб москаль змовив, що «ето всьо равно»!!!

Давно це діялося й не є виключене, що може й в інших словах була висловлена вгорі подана думка, але її **ЗМІСТ** закарбувався у мому тямку й **НЕ ЗАБУДЕТЬСЯ** доки мого життя!!! Бо це з тих вже так далеких часів, у мене зродилося зацікавлення тим нашим **РІДНИМ** мовним явищем, що діяло **ТИСЯЧОРІЧЧАМИ** над Дніпром, але **ЗНИЩЕНЕ** впливами Московії та нашим власними **ЗМОСКОВИЧЕНИМИ** науковцями ще з **ЦАРСЬКИХ** часів, що прищеплювали нам **ВЕЛИЧ** «велікаво русскаво язика», але **МОВЧАЛИ** про **КІЛЬКАТИСЯЧОРІЧНІ** прикмети нашої **РУСЬКО - КОЗАЦЬКОЇ - УКРАЇНСЬКОЇ** мови!!!

Вже тоді, я мав приємність заізнатися з тими двома «чужинцями», до чого чи не найпаче спричинилася бандура, яку взяв зі собою, щоб на могилі співця гетьмансько - козацької слави й нашого Національного Пророка — Тараса Шевченка, проспівати в супроводі нашої козацької бандури, проспівати його **НЕСМЕРТЕЛЬНУ** «Тарасову Ніч» — «Встає хмара зза Лиману».

Хто ж були ті два «чужинці»? Перний та старший — це був др. Юрій

Панейко. До мене долітали чутки, що він ніби ще живий, чи був живий й пробував після Другої Світової Війни у Західній Німеччині. А другим був, либонь, пізніший студент Українського Університету — Василь Сеμεць. Після познайомлення з ним на Шевченковій могилі, я зустрівся з ним у Москві, в 1916 році, коли ще був студентом у Москві, до якої його було вивезено після того, як царська Московія, «ризволивши» Галичину, вивозила українську молодь «вглубь» Росії. Ще пізніше той студент дістався до Києву, де брав участь в збройній боротьбі за столицю Соборної України й був забитий в січні, 1918 року, підчас бойовища на Вознесенському Спускові. Про це тоді розповсюдилася чутка, а пізніше й др. Лонгин Цегельський писав, що то було забито мене хоча мене лише злегка контузило й пізніше щасливо врятувався від певного розстрілу. До тієї чутки мабуть зпричинилося тотожне ймення «Василь» й певна подібність призвищ «Сеμεць» і «Ємець».

Та вертаюся ще до зустрічі зі студентом, чи тоді ще гімназійником, св. п. Василем Семцем. Бо це з ним, нас обидвох взято на світліну, яка пізніше була відбита в, либонь, місяшнику «Ілюстрована Україна», що виходив тоді у Львові, якого посідав за часів Гетьманщини. Та справа не в чисто особистій зустрічі з тими двома українцями з Галичини, а в тому, що та, відносно часу, так вже далека зустріч, викликала в мене глибше зацікавлення тим **ГАЛИЦЬКИМ** мовним явищем, що, як пізніше виявилось, зовсім не було **ГАЛИЦЬКИМ**, лише **ВСЕУКРАЇНСЬКИМ** мовним явищем, ще до християнських часів, а пізніше й нашою істотно **КОЗАЦЬКОЮ** мовною прикметою!!!

Неймовірне! Вигадка вразливого музики! Що неймовірне, це зовсім можливе й не одного з наших й найбільших українських патріотів, які вирос-

ли й виховалися в умовах, де діє ФАКТИЧНА займанщина червоних Московитів — може здивувати або й обурияти... Але правда, все буде ПРАВДОЮ навіть й тоді, якби вона була кому дуже й дуже неприємною!

Чому ж пак, я звертаю аж таку велику увагу на окреме вживання особового займенника «ся», бо то є однією з найцінніших прикмет української мови, що діяла в Галичині до самої Другої Світової Війни й остаточно ще й тепер не зникла, коли зробити висновок, з отримуваних листів, писаних старшими людьми. Але, в даннім випадку, є найчільнішим наступне:

I. Особистий займенник «ся» вживався за старої Гетьмансько - Козацької Держави.

II. Вживався за Русько - Литовського Князівства.

III. За Галицько - Володимирського Королівства.

IV. За Велико-Княжої Доби.

V. За дуже старої, й так званої «поганської доби», з якої те, окремо писане «ся» заховують наші колядки, щедрівки, купальські та інші пісні з тих так далекіх часів!!!

Та подамо дещо прикладів того окремо вживаного особового займенника «ся» в його либонь первісній формі «се» й кілька прикладів, мабуть в пізнішій формі і «сія» наше сучасне «ся» з уривків з «Влес-Книги», що друкувалися у «Вільному Світі», з 13 жовтня до 8 грудня, 1969 року. Більшість прикладів, замість «ся», що писалося, як «сія», здебільша писалося «се», що однак вживалося ОКРЕМО, так як то було і в нас над Дніпром і в Галичині. Ось ці приклади:

«І СЕ ГОДЬ СОБРАТІША» — («І Годь ся зібрала»).

«А СЕ БО БОРЕХОМЬ» — («А ся борімо»).

«І ТОІЕ СЕ ЗВА» — («І тих, що ся звали»).

«ВРЖЕМОШЕМО СІА ДУШІ» — «Дошукуємо ся душі».

«БО СЕ ОУТВОРІ» — «Бо ся утворило».

«ТАКО СЕ УСЕНДЛА РУСЬ» — «Так ся осіла Русь».

«ТАМО СЕ ОСЕДНЕСША» — «Там ся осіли».

«ГЛОУПЕН НЕ СЕ БОРЕ» — «Глупень не ся боре».

Таких й тому подібних прикладів, окремого вживання особового займенника «се», що відповідає нашому «ся», міг би подати й більше, але й того вистаче, щоб спростувати балаканину тих наших земляків, що, виховавшись під впливом червоних Московитів, базікають, що то, мовляв, так «ся»кають Галичани, що виховались під польським впливом...».

Таке наше явище діяло за дуже далеких часів, але воно не зникло з ужитку й після прийняття нашими пращурами Христової віри за Велико - Княжих часів. Ось дещо документації, що сама за себе змове. Отож процитуємо її з «ІСТОРІЇ УКРАЇНСЬКОГО ПИСЬМЕНСТВА», яку написав великий патріот Української Землі — академік Сергій Єфремов. Тож подаємо з неї лише частину витягів. Ось вони:

«... і возва Володимира й рече ему: пусти ти своя мужь, а я своя, да ся борета...».

...и поїде по Днепру горе и приде в Словени идеже Новгород; и виде в люди тут сушая, как их обичая и како ся миють...».

Початковий або Несторів Літопис. (Обіймає події, кінчаючи 1111 роком).

Ось свідчення ще з 1151 року:

«І чого ся учили аби добре знали».

«Ви ся учили в школи Родичив своих».

«... св. Іоан Златоустий мудрий бил казнодія, однак його гонила невіста (жінка)..., же ся з него нічого не научила».

«Не дивуй ся Чительнику тим помилкам, которії... ся в тій книзі знайдуть».

Іоанникій Галятовський
(Ректор Київської Академії в 17 ст.)
«Леда шевлюга, лед жид богатить
ся...».

(«Літопис Самовидця»)

«З якою пильністю бжолла збираєт,
же у борті ледве ся затворяєт).

(Посланіє до латин)

«На Георгія-мученика празник дія-
вольський разоріте; гніває бо ся на
землю вашу Георгій-мученик... Пирого
і яйця надгробнії в Острозі і де би ся
знагодили — упрядзіте, да ся в хри-
стіячтві той квас поганський не зна-
одить».

«Купала на Крестителя утопіте й ог-
ненне сказаніє одсічіте: гніває бо ся
Креститель на землю вашу, що ся на
днесь памят день памяти його попу-
щаєте дияволу ругати ся вами з вас
же ся самих..

«Петр і Павел молять вас... попаліте
колиски і шибениці, на день їх не чи-
нені на Волиню і Поділю, і де би ся
тоє знаходити міла...».

«Князь Роман... «устремил бо ся бя-
ше на поганья...».

Вгорі подані матеріяли, це докумен-
тація, що свідче про незаперечний
факт нашого окремого вживання осо-
бового займенника «ся» з дуже дале-
ких часів.

Колядки зводилися у нас ще далеко
до прийняття християнської віри. Са-
ме вони спростовують дивне тверд-
ження нової, особливо молодшої емі-
грації, що виросла й виховалася в жа-
хливих умовах, які діють на нашій Рі-
дній Землі, під пануванням Червоних
Московитів. Коли заходила балачка
про окреме вживання особового зай-
менника «ся», то чулося: «Та тож Га-
личане так балакають, перейнявши від
Поляків окреме вживання «ся».

Але такі балачки, це маніфестація
невігластва! Бо коли про Польщу й
не чуто було, а в наших тоді ще по-
ганських колядках вживалося окре-
мого «ся», прославляючи... Дажбога!!!

Ось одна з таких колядок, зміст якої
сам за себе змове:

«Перший гостонько —

Чим ся радуєш?

Як зйду я рано-пораненьку,

То втішуться мені старенькі й маленькі...

Ой, Даждбоже!»

«Другий гостонько —

Чим ся радуєш?

Як зйду я рано звечора,

То зрадіє мені гість у дорозі...

Ой, Даждбоже!»

«Третій гостонько —

Чим ся радуєш?

Ой упаду я тричі у маю.

То втішуться мені жито й пшениця...

Ой Даждбоже!»

А ось ще пара вривків з колядок,
але вже з християнських часів:

«Христос ся розповив,

Нас до себе притулив».

(Колядка — «Всі разом сліваймо»)

«Бог ся раждає, хтож То може знати!

Ісус Му імя, Марія Му Мати!»

(Колядка «Бог ся раждає»)

«Звізда їм ся обявила

В дорозі о Бозі!

.....

Йосифові янгел мовить,

З бидлятком, з ослятком

Най ся хоронить!»

(Колядка «Бог Предвічний»)

Та поданий вгорі слівний матеріял,
в якому особового займенника «ся»,
чи «се», вживалося ОКРЕМО ще дуже
за далеких, й так званих, поганських
часів, отже ще до християнської доби,
а пізніше — за Руської Велико-Кня-
жої Держави й, ще пізніше, за Гали-
цько - Володимирського Королівства
— славно нагадав про себе й за наших
КОЗАЦЬКИХ часів, за нашої старої
Гетьманщини. Більш того, те окреме
вживання особового займенника «ся»,
зробилося ДУХОВОЮ ПРИКМЕТОЮ
Українського Козацтва.

Де ж шукати слушности вгорі пові-
дженого? Відповідь: передусім в на-
ших козацьких думках. Отож, подаю
дещо вривків з них:

«То скоро ся ті два Турчини

До галери прибували...

«Скоро ся тоє промовляли,
Галери од пристані одпускали...»
(Дума про Самійла Кішку)

«Щоб твоє соколя зачувало
Та смутно ся мало.

«То соколя тее зачувало
Смутно ся мало».
(«Дума про соколя»)

«Тоді вдова не убога ся мала
Сорок тисяч козацького війська
В двір свій зазивала».
(Дума про Коновченка)

«Гей, браття, пани-молодці,
Козаки Запорожці!
Де ви ся повертаєте,
Як ви ся маєте?
Чи до Січі-Матері прибуваєте?»
(Дума про козака-бандурника)

«Що на Чорному Морю
Не добре ся має».
(Дума про Олексія Поповича)

Це так позначилося в наших колядках та думах КІЛЬКАТИСЯЧОРІЧНЕ вживання нашого особового займенника «ся», що ще й нещодавно діяло в Галичині та з якого дивляються на нас ТИСЯЧОРІЧЧЯ нашої МОВНОЇ ОКРЕМШНОСТІ, що робе нас одним з НАЙСТАРШИХ народів не лише СХІДНОЇ Європи, але й взагалі! А водночас з цим, зполучує нас з нещодавньою КОЗАЦЬКОЮ славою, що так голосно лунала по ЦІЛІЙ Європі, з якої мав би бути ГОРДИМ кожний патріотичний УКРАЇНЕЦЬ, а особливо — український КОЗАК!!! Бо те наше окреме вживання особового займенника «ся», заховалося не лише в КОЗАЦЬКИХ думах, але й КОЗАЦЬКИХ піснях. Ось

кілька прикладів, що впали мені на гадку:

«Як ся мила засміє,
А в козака серце бьє»
(«Там на горі»)

«Чого ж ти ся зажурила,
Скажи мені, моя мила»
(«Гей, я козак з України»)

З тієї ж козацької пісні, подаю ще пару рядків, з окремо вжитим особовим займенником «ся»:

«Трясця тому, що ся бідить,
Що на грішми іно сидить;
Не з роскоші іно з біди
Тну «голубця», йду в присіди

Далі подаю вривок з чумацької пісні, особливо під увагу тим нашим країнам зпід червоної займанщини, які кажуть, що то... «польський вплив, що позначився на Українцях Галичини», але такого явища, як «чумацтво», в тій частині Української Землі, воно зовсім незнане, але навіть й чумаки вживали тієї нашої ОДВІЧНОЇ мовної традиції:

«Ой, не верну ся ж із дороги
Будуть ся сміяти вороги.
Бо всі чумаченьки
Тільки пьють та гуляють,
А мене вже не призивають».

Закінчую знову вривком з КОЗАЦЬКОЇ пісні «Про Нечая», бо й на ній позначилася наша ОДВІЧНА мовна традиція ОКРЕМОГО вживання займенника «ся». Ось він:

«Щоб ся мав ти, мій Нечая,
Чим обороняти».

Чи коли й ми, Козаки, пошануємо нашу рідну КОЗАЦЬКУ мовну традицію?!?

«Українська нація мусить скинути панування чужинців, бо вони, зогиджують саму душу нації... мусимо добути своє визволення з рабства національного та полічного, хоч би пролилися ріки крові...»

(З листа Миколи Міхновського до московського міністра внутрішніх справ)

Мгр. В. Савицький

ГЕНЕЗА СЛОВА ГЕТЬМАН

Якось так зложилося, що генезою слова «Гетьман» майже ніхто дотепер не цікавився.

І свої, і чужі науковці вдоволяються гіпотезою, що слово «Гетьман» є німецького походження, і є рівнозначне і рівнозвучне з німецьким словом «Гауптманн». Через Польщу мало воно дістатися на Україну, де набрало значення голови армії і держави.

На цьому становищі стоїть Грушевський, проф. Рудницький, З. Кузеля і інші. Така розв'язка є очевидно зовсім не вистачаюча, бо подібна вона скорше на народню етимологію, ніж на докладне дослідження справи.

Досліджуючи того роду справи, не можна спускати з очей факту, що Україна, це **остання** європейська країна на **пограниччі Європи й Азії**. Через це, по волі, чи по-неволі мали ми стичність з найрізномроднішими турецькими племенами, які сильнішими, чи слабшими хвилями шукали різних контактів з нашою Батьківщиною.

Беручи це під увагу, більше, як двадцять літ тому, висловив я думку, що без бодай поверхового знання архаїчних та клясичних мов, як рівнож мов Близького Сходу, з турецькою включно, годі думати про успішне досліджування нашого минулого. Сполягати лише на висліди досліджень чужинецьких науковців не є достатнім.

Досліджуючи генезу слова «Гетьман» чужинецькі, чи не польські дослідники, край яких від віків був під переможним впливом німців, помітили, що слово «Гетьман» має в собі суфікс «Ман» який в німецькій мові означає особу чоловічого роду. Тут попали вони в лапку народньої етимології, бо якщо суфікс «ман» є ідентичний з німецьким «mann», то в такому разі префікс «гет»... «напевно» є нічим іншим, як німецьким «haupt», се-

бто по-українському «головний».

В той спосіб змайстрували вони «гіпотезу», що «Гетьман» є ідентичне з німецьким «Hauptmann». Гіпотеза ця тим більш «правдоподібна», що обидва слова відносяться до військовости. Тим часом в архаїчних мовах, які були в ужитку, коли навіть прапредки німців ще не існували, є слова, які звучать як німецьке «Mann», або мають суфікс «Mann». Нпр., у староегипетській мові є «mann», яке значить бути слабим. «Er Man» — рам'я. У асирійській мові є «Ram Manu» — це бог повітря. В гітійській мові є «La Man» — назвище. «Gimmant» — зима; «Man» — коли. У Маздаїзмі є «Аріман» — бог зла.

Турецька мова знову є дуже багата на суфікси «Man». Ось приклади: «мусул-ман», «Куман» — наше полець, Шишман — назвище турецького полководця XVII ст., «Сулей-ман», «Турко-ман», «Ду-ман» наше «туман» (курява), «Фірман» — універсал султана, «Саман» — солома, «Бусурман», «Ліман» — лиман, а «Осман» (1288 - 1326) хіба не був німцем... Ще є «драгоман», та «Керман» — по-нашому форт.

З того виходить, що закінчення «Man» не є монополем німців.

Тому за розв'язкою нашої проблеми треба шукати не в Середньо-Європейському крузі, але десь на Близькому Сході. Але де?

У цьому допоможе нам аналіза наших слів військового і зближеного до нього характеру.

Таку аналізу провів я і показалося, що мої припущення цілковито обосновані, бо більшість наших мілітарних слів безсумнівно є турецького походження, що нічим дивним не є, бо ми століттями зустрічалися з невинними міграційними хвилями турецьких пле-

мен і були, як то висловився польський князь Владислав Локетек у листі до Папи Івана XXII з 21 травня 1323, «непоборним щитом проти диких татарів» (*Scutum inexugnabile contra crudellem gentem Tartarorum*), для цілої Західньої Європи.

Ось наші військові, і зближені до них, слова турецького походження: Каган («Каган» *), Осаул, Тарабан, Колчан, Бунчук, Сурма, Літаври, Казан. Буздиган, Гайдамак (Haydamak — плондрівник), Калпак (Kalpak), Табір (Tabur), Шапка, Кутас (Kotas) пучок кінського волосся для прикраси коня, тютюн, Тарпан, Лиман (Kalem - Каламар), Майдан, Чабан, «Haydi!» наше гайда!, Гайдар, «Haydut» — гайдук.

На превелике диво «жупан» — це арабського, а «шаравари» це з перського «Shalwar».

Очевидно, що таких слів є далеко більше, що не є дивним, бо рух з нашими східними сусідами був завжди поживлений.

Наявність значної кількості слів турецького походження насунула мені думку, що як колись ми прийняли від хозарів слово «Каган», то чому не могли запозичити від турків слова «Гетьман»?

По довгих студіях дійшов я до переконання, що слово «Гетьман» постало властиво з турецького «Ata tuemen».

Слово «Ата» значить дослівно «Батько». Слово «Tuemen» означає дуже велике число людей. Козаччина, як знаємо, мала форму масової організації! Отже «Ata tuemen» — це «Батько дуже великого числа людей», Батько армії, чи нації. Не забуваймо, що титул «Батько» є в нас дуже улюблений і популярний. Рівнож і в Туреччині це улюблений титул, так, що з вдячності для дуже заслуженого мужа держави і першого президента турецької республіки мустафи Кемаля Паші (1881, 1938) турецький парла-

мент надав йому почесне ім'я «Ata Turk», тобто «Батько Турків»!

Отже «Ata tuemen» була б найстарша форма слова «Гетьман».

Що ж діялося далі з тим словом? Через занепад літер «Tue» постало «Atamen», яке згодом перейшло в нас на «Атаман». Отже живуче це слово «Атаман», Яке є те саме, що «Гетьман», але старше від слова «Гетьман».

Та на цьому не кінець; «Атаман» підпало під дальшу лінгвістичну еволюцію, бо з'явився так би сказати префікс «Г». Ця і дальша еволюція виглядала б так:

Ata tuemen
Ata — men
Ata — man
Гата — ман
Гат — ман
Гет — ман

Отже з'явився префікс «Г», а коли згодом затратилося середнє «А», постало слово «Гетьман» у нинішній формі.

На підставі того сміло можемо покласти знак рівняння між словом «Атаман» і «Гетьман».

Хтось міг би поставити під сумнів можливість такої трансформації слова. Це не було б слушно, бо маємо цілий ряд слів з префіксами «Г» або і «В».

Ось вони:

Алязони-Галязони (Галичани)
Індуси - Гіндуси
індик - гиндик
Уличі (чи не від «Улиїв» це — Гуличі — Галичани? це були б Меди України).
Армата - гармата
галун - галун
Еспанія - Гіспанія
оріх - горіх
орлиця - горлиця
Айвазовський - Гайвазовський
А далі кілька слів з префіксом «В».
Улиця - вулиця
огірок - вогірок
оріх - воріх

орел - ворел
осьмий - восьмий
охра - вохра
угіль - вугіль
уломитися - вломитися
умовити - вмовити
ухо - вухо і т. д.

Видно, що наша мова любить префікси.

Цікаве, що слова з, і без префіксів живуть побіч себе, так, як побіч себе

існує до нинішнього дня слово «Атаман» і «Гетьман».

З наведеного вище бачимо, що слово «Гетьман» нічого спільного не має з німецьким словом «Hauptmann».

«Гетьман», це Батько Армії і Народу.

*) У слові Іларіона з XI ст. «Великий Каган Володимир», у «Слові о Полку Ігоревім» — «Каган Олег», у Ібн Русте і інших, Король Руси — це «Хакан Рус».

КОЗАЦЬКІ ПОХОДЖЕННЯ СІЛ НА ЛЕМКІВЩИНІ

Про це знаходимо вістки в «ШЕМАТИЗМІ греко-католицького духовенства Апостолської Адміністрації Лемківщини. Львів 1936».

В Довгім, якого населення є тепер наскрізь польське... є **НОВОСІЛЬЦІ** се вже пізніша оселя, яка повстала за часів запорожського гетьмана, Богдана Хмельницького. Один загін козаків Хмельницького, що загнався аж по Сян, мав тут заложити місцевість під назвою «нова оселя», з якої опісля повстала назва «Новосільці».

(Буківський деканат, ст. 6).

РІПНИК мав після передання повстати з оселі козаків забраних поляками в неволю. За тим — після гадки пароха літописця — промовляють іро-

нічні назви в селі як Хруняк, Жмінка, Бік, Каплун, Макух, Трамба, Сірко, Гадро, Дедьо, Дюб, Свищ, і обставина, що нарід є інакшого успособлення.

(Короснянський деканат, ст. 84-85)

Ст. 80. Історик Денис Зурицькій в своїм творі «Границе мендзе рускім а польськім народем в Галиції» твердить, що самі поляки уважали в 14 і 15 стол. околиці **БОНДАРІВКИ** за руську землю, яка тяглася до місцевостей Бжостек і Чудець. А в селах короснянського деканату поселено **взятих до неволі козаків**, від котрих ті села взяли свій початок.

(Короснянський деканат, ст. 80).

ТУРЕЦЬКІ АРХІВИ

Хоч наша історія кількох сторіч пов'язана з Туреччиною, турецьких архівів українські історики ще не використали. Про них провів семінар ще в листопаді у Гарвардському ніверситеті проф. А. Беннінгсон. Тема «Турецькі джерела для історії східньої Європи» стосується України найбільшою мірою. Ці архіви зберігають матеріали від постановня Отоманської імперії аж до її упадку. Почавши 1558 р. вони в якійсь мірі зберіглися.

Зокрема цінні документи про Україну 16 ст., нашу козащину. Наприклад, роки 1570-ті зберігають тричі стільки джерел про козацькі походи, ніж про війни західніх держав. Це має особливе значення для студентів української історії.

1453 р. турки зайняли Царгород і відтоді розпочався ріст турецької потуги. Кримське ханство в 15 ст. стало васалом Туреччини і саме тому в турецьких архівах зберігаються доку-

менти й кримських татар. Українські козаки воювали і з турками, і з татарами. Доля України тісно пов'язана з цими двома розбійницькими потугами.

Турецькі архіви могли б багато розповісти про наше минуле, а зокрема про Запорозьку Січ, тільки ніхто з українських істориків їх не досліджує. Колись Агатангел Кримський, великий орієнталіст, досліджував Близький Схід, заснував був навіть Інститут сходознавства, але його московські шовіністи зліквідували. З еміграційних істориків міг би зайнятися дослідженням турецьких архівів проф. Пріцак, знавець турецької мови, але він не пі-

шов цим шляхом. З цією метою виїжджав до Туреччини і молодий історик д-р Білас, однак чомусь припинив свою роботу й повернувся до Німеччини.

Турецькі документи розповіли б нам про козацьку славу, і про Сагайдачного, а це тим більше, що нікого султан не боявся, тільки козаки не давали йому спокійно заснути. І вони завалили турецьку імперію. Дослідження було б корисне ще й тому, що могло б відродити український героїзм, який колись подивляла вся Європа і який нам тепер так пекуче потрібний для визволення України.

Лідія Вдовиченко

С Е М Е Н К О (Оповідання для старших дітей)

Понад Дінцем розкинулось чимале село, а колись то був тільки козацький хутір. Семененки давно, ще з діда прадіда мешкали в цьому селі. Коли народився Семенко, батько Петро дуже втішився, бо то його перший син. Працьовиті і побожні люди були, шанували Петра Семененка за його доброзичливість і відвертість. Не довго втішався батько сином. Вже й підріс Семенко, та й на поле з батьком їхав тай на господарстві де батько — там і Семенко. Але прийшла колективізація. Селяни противились тому, а Петро Семененко перший між ними. Згинув бідака тай не від чужої кулі, а від своїх посіпак - запродавців, як і багато інших. Плакав Семенко та нічого не вдієш. Засіла хлопцеві глибока ненависть в душі. Лишилась Семенкові батькова шапка, хоть і старенька, але тепла і мила. Ховав її щоб ніхто не знайшов. Кажуть, що колективізація не тільки хліб і господарку іла але і людей.

А ще гірше — прийшов тридцять

третій рік — найчорніший час на Україні. Руками місцевих яничар, окупанти забрали від селян збіжжя і худобу, і городину, і садовину. Коли прийшла весна — не було що їсти, село почорніло, люди пропадали як мухи, не було кому навіть хоронити.

Та ще мама нездужає, а маленька Калінка з надмірно великими синіми очима, що аж сльози кажуться сині, все плаче «Мамо їсти». Ходив Семенко до сусідів прохав. Раді б допомогти, так самі нічого не мають, а дехто вже й помер з голоду. Чув від людей, що в місті можна дістати хліба. Там робітникам дають пайок на день.

Нема ради — треба йти до міста. Хоть то й не далеко, а Семенко ще ніколи не був. Страшно, та як згадав плач Калінки «Мамо їсти» — вже не вагався. Дістав батькову шапку і в дорогу.

Красна весна на Слобожанщині та ніхто не втішався нею цього року. Понад Дінцем плакучі верби розпускалися — ще більше смутку наводили.

А там дальше Чугуївський шлях — соснові бори. Поволі йшов Семенко знесилився. В очах жовто, а в вухах все плач Калинки «Мамо їсти».

Далеко, далеко протяжно гудить паротяг, мабуть пшеницю везуть з України нашої до Москви. Присів під розлогою сосною коло шляху. Вітер шувхає верхами дерев. Скорше би треба до міста, та не в силі підвестись.

Вже сутеніло.

Сороки счинили галас. Небувале явище! Малий хлопчина сидить під їхньою сосною, молиться плаче і проклинає.

На той час учитель сусіднього села, Юрій Помазан вертався з міста, несучи добру торбу харчів. Небезпечно було ходити в день, а тим паче так пізно. Коли наблизився побачив хлопця і пізнав Семенка. Вагався Юрій, своїх двоє вдома, але не міг лишити дитину свого побратима вісімнадцятих років. Семенко знесилений тай учитель слабий. Недалеко додому ось тільки через сосни, але боявся Юрко

і йшли відкритим шляхом. Коли прийшли Семенко ще памятає — дві душі дивилися на нього широко відкритими очима.

На другий день учитель пішов до Сомоненків, але не застав в живих ні матері ні Калинки.

Літом виїхав учитель до великого міста. Забрав з собою і Семенка. З того часу багато вплило води. Дінець бачив багато горя й сліз. Мінялись часи мінялись і люди. Не раз змінилось імя і прізвище Семенка, а край все ще під жорстоким окупантом.

Щей тепер побачите Семенка тут у церкві. Старий, сухий не говіркий. Стараю молиться, а в ухах вчується плач Калинки і розриває старече серце. Хто зна, чи прийме Милосердний молитви його, бо любов, жаль до рідних і ненависть до окупантів України та їх прислужників глибоко засіли в його зболілому серці. Солоні сльози спливають на сиві вуса. Семенко не один. Не одна Калинка ще й дотепер плаче, на своїй, рідній землі..

Сергій Ган.

ПРО ТЕЛЕФОН, НАУКУ ТА ВСЯКУ ШТУКУ

Пригадую щасливі роки мого життя на Україні (спаси її Свята Мати від всякого зла та безчестя). Це було багато років тому. Жили ми у ГЛИБИНІ Полтавщини. Ця ГЛИБИНА містилась в 3-ох верствах від повітового міста й була надійно боронена від ріжної там (не при хаті згадуючи) ТЕХНІКИ та мудрої НАУКИ.

Наші діди та прадіди цих дурниць не знали, жили щасливо 100 років і більше і всі зуби мали в роті. В лікарях жодної потреби не було. Баба-шептуха Оришка лікувала від різних

*Немає кращої землі за нашу Україну,
бо немає землі ріднішої за неї.*

хвороб, а щоб ковтати якісь ПІГУЛКИ — такого нігде не знали. А от МИ — дідів та прадідів наших унуки — всілякі науки впізнали, розумні зробились, як бердичевський рабин, а що з того? Вмираємо взарані від якогось паршивого КАНСЕРУ, чи СЕРЦЯ, чи НЕРВІВ, сліпнемо та окуляри чіпляємо на ніс з дитинства, а коли на старість лишаються в роті ДВА зуби, то це вже є таке щастя, що про нього згадується у кожному листі:

— Дорогий друже! В мене все гаразд. Вчора випав ще один зуб. Зали-

шаються останні ДВА зуби та ТРИ корінці. Чого й тобі од Господа Бога сердечно бажаю доброго здоров'я та вдачі.

Або в такий спосіб:

— Люб'язна сестро! В мене все газд. Завелись, були, в животі сліпі кишки. Від чого вони посліпли — лікар не признається. Прописав мені операцію. Поклали мене на стіл, розрізали черево. Витяг лікар одну кишку — сліпа. Відрізав — викинув. Витяг другу кишку — теж сліпа. Відрізав — викинув. Уяви собі: половина кишок — чисто сліпі... А що до зубів, то десь один ще притаївся. Того й тобі бажаю од Господа Бога, щоб у тебе все було ОКЕЙ.

А тепер трохи про старість... Хіба то ЖИТТЯ до 85 років? Бабця моєї бабці жила, говорили люди, 200 років. Ще б прожила років якихсь з 50, та згоріла разом з хатою. На печі згоріла. Не злазила з печі останні 25 років. А жила...

Візьmemo сучасних людей. Дожив до 65 — вже не годиться. Держава йому пенсію платить, а він ще за дівчатами ганяється та на танцях жінок вертить, аж курява встає!. Раптово впав і ноги простяг... У нас на селі був дід Корній, царство йому небесне, доживав він СТО П'ЯТИЙ рік. Гуляли на весіллі. Почали танцювати. — Хіба так танцюють гопака?, каже дід Корній, царство йому небесне. — Ось я вам покажу!, та й почав... і навприсядки, і з підскоком, і рибкою, і колесом по хаті вертівся, і догори ногами ставав. А років, повторюю, було йому 104 з гаком.

Так, отаке про старе щасливе життя, про яке я почав було говорити.

***

Аж от тепер перехожу до ТЕЛЕФОНУ, як обіцяв. Пробачте, що затримався трохи в дорозі.

ВІН в моїй хаті, майже завжди, починає дзвеніти, коли «ще треті півні не співали». А наші ж українські півні — не які-небудь московські. Ці, буває,

або поспішаються, або запізняються. Наші ж півні до своїх обов'язків відносяться сумлінно. Вони кажуть так:

— Нам приказ даний кукурікати в цю пору, ми й кукурікаємо. А там хоч і не розвидняйсь. То не наша справа...

Мають рацію...

Так от... Починається розвиднятись. Ті години, що спиться, як біля маминих грудей. Раптово дзвенить ТЕЛЕФОН. Я, перебуваючи ще в обіймах сну, підхожу, коливаючись, як п'яний, нервово хапаю і озиваюсь. Дівочий голосочок питає:

— Гуд монінг! Чи там є ераунд Волтер, пліз?

— Ронг номбер, відповідаю я також в англійській мові, а в нашій додаю: — Холера тобі в живіт!...

Після цього я мав ще цілих 90 хвилин спати.

За 10 хвилин знову — дзвенить проклятий винахід Хомі Едисона. Знову здіймаю рурку.

— Галло!

— Пане Романе?

— Так... Він самий... Слухаю...

— Ми з дружиною вже цілу годину сперечаємось. Скажіть, будь ласка, сьогодні вівторок чи середа?

Я годен був вбити обох: пана Шпаківського й паню Шпаківську.

— Середа, відповів я і кинув рурку з такою силою та нервовістю, що на ній щось не то засвистіло, не то загуділо. Звичайно, я не забув побажати обом Шпаківським: — Холера вам в живіт!...

Спати залишилось вже 80 хвилин.

За 20 дальших хвилин дзвеніли два ронг номберс та два рази добивались розмови з моїми дочками настирливі хлопці. Молодість не визнає жодних перешкод!..

Залишалась ще ціла-цілісінька година. Це виносить 60 хвилин. Я впав на ліжко і за мить вже спав.

Ось задзвенів другий чортів винахід — АЛЯРМОВИЙ ГОДИННИК. Я прокинувся. Перше, що увійшло до мого мозку, була телефонічна розмо-

ва моєї доньки Ганни з її, як тут кажуть, БОЙФРЕНДОМ.

Ця розмова тяглась лише, Богу дякувати, 15 хвилин. Потім говорила донька Христина зі своїм БОЙФРЕНДОМ. Теж 15 хвилин.

Я був вже поголений, зодягнений і готовий до праці. Дівчата розійшлись по школах. На каву та сандвич залишилось 12 хвилин.

За цей час ТЕЛЕФОН дзвенів тричі.

Чоловічий голос палко вговорював придбати у якоїсь КРУК енд БРУК компанії нову телевізію. Цей голос обіцяв ВСЕ за НІЩО. Но даун пеймент, но пеймент антил джюлай, а тепер поки що йшов Великий піст, но інтерест, но керінг чарджес..

— Холера тобі в живіт!..

Після чоловічого голосу з інтервалом в півхвилини почувся жіночий голос. Він пропонував позику в розмірі від 500 долярів до 2.500 долярів і знову ж: соняшні, запашні, радісні обіцянки. Хотілося пригорнути цю жінку чи дівчину до свого серця і цілувати її уста, очинята, щоки, шию. Вона теж своє дістала:

— Холера тобі в живіт!..

Третя інституція пропонувала нові сигарети та одночасно рекомендувала способи, як перестати палити. Ціна поміркована: 50 долярів за тиждень науки. Що тепер 50 долярів?..

— Холера тобі в живіт!..

Коли вже я виходив з хати, винахід Хоми Едисона встиг прозвеніти ще раз. Я послав його до чортової матері.

Коли траплялись неробочі дні, мої муки зростали. Одного разу в день, зараз по обіді, коли душа й шлунок потребують покою і насолоди, продзвеніли один за одним: ТРИ ронг номберс, а ЧЕТВЕРТИЙ дзвінок був від руки пані Картоплинської:

— Галло! Це — Картоплинська.

— Галло! Це — я.

— Чи дружина в дому?

— Так. В дому. Зараз покличу. Наталко!.. Пані Картоплинська..

Дружина наша відповідає з бейсменту:

— Чому ти не сказав, що мене немає? Що я — в місті, що я хвора, що я вмерла... Ця відьма як почне говорити, мені хочеться плюнути їй межі очі.

— До цього ще ТЕЛЕФОН не приєднаний..

— Скажи їй, що зараз...

Говорили жінки півтори години. Про все говорили. Почали з «ДОЛЯР ФОРТІ НАЙН ДЕЙ» у Вудворта, перейшли до «ДОЛЯР ФОРТІ НАЙН ДЕЙ» у Симпсона, не оминули й «ДОЛЯР ФОРТІ НАЙН ДЕЙ» у Йтона. Після справ господарчо - комерційних перейшли до справ політичних. Далі почали говорити про справи релігійні. На закінчення торкнулись війни в Азії та землетрусу у південних землях. Зовсім було вже хотіли сказати одна одній: ГУДБАЙ, та передумали і ще трохи поговорили..

Про що було говорено в ці останні хвилини, я не знаю, бо знепритомнів і лежав в ліжку, сховавши голову під подушку.

Коли прокинувся, то ледве міг відповісти на 2 ронг номбери, на 3 дзвінки БОЙФРЕНДІВ та на дзвінок вельмишановного пана Кучми.

— Галло!

— Галло!

— Ну, як?

— Та так.

— Живеш?

— Живу.

— Пливеш?

— Пливу.

— Бувай!

— Бувай!

— Гудбай.

— Гудбай.

Після цього обміну думок з паном Кучмою я ще більше став ненавидіти не лише мій ТЕЛЕФОН, а всі ТЕЛЕФОНИ СВІТУ.

Я говорив:

—Порубаю к чортовій матері дрот, поблю на дрібні кавалки ТЕЛЕФОН З

РУРКОЮ, потопчу все це ногами.

**

А дні собі йшли та йшли. Я охолонув. ТЕЛЕФОН продовжував функціонувати. Час СТРАШНОЇ ПОМСТИ відкладено. А дні собі йшли та йшли... і от — сталося ЧУДО. Що за дивна річ! Я перестаю ненавидіти винахід Хоми Едисона. Я вже не говорю: — Або Я, або ВІН. Двом нам тісно жити в одній хаті...

Я говорю:

— Як гарно мати в своїй хаті ТЕЛЕФОН!.. Це, безумовно, чудова річ! Що то було б за жалюгідне життя без ТЕЛЕФОНУ!.. ЦЕ він — ТЕЛЕФОН зближує людство. Моя заміжня донька, її чоловік та дітки живуть у далекому Монтреалі, куди треба ТРИ ДНІ їхати залізницею. А тут — підійшов,

зняв рурку, крутнув пальцем 7 разів і маєш:

— Галло, дочко!

— Галло, татко!

— Ну, як вас там всіх Бог тримає?

— А ти як, старенький?

— Та Богу дякувати..

І ллються слова, і сяє радість в моїх старих очах і хочеться сказати ЦЛОМУ СВІТОВІ І, НАВІТЬ, ТЕЛЕФОНОВІ:

— Слава тобі, Хомо Едисоне!.. Слава тобі, ТЕЛЕФОНЕ!.. ДЗВЕНИ Й ДАЛІ ДО ВІКУ!..

**

Опановуй, молодь українська, науками всіх галузів знання. Бо в ваших руках майбутнє нашої України. Бо в ваших ТВОРІННЯХ І ДІЯХ слава України!..

Едвард Козак

О НАЦІОНАЛЬНІЙ ЗЛОСТИ

Кілько пишуть по газетах о національній гонорі, чи о національній консолідації, а ніхто ніч не напише о національній злості. Тота злість є дуже важна і в нашій народі грає першу скрипку. Де нема тої злості, то там нема ані гонору, ані консолідації.

Дайминато — за Польщі:

Дрочили си з нами поляки, забронели грати представління, то їм на злість, у кождім селі грали, ек не «Наталку Полтавку», то екусь енчу кумедію. А всього на-злість полякам, хоч не оден потім «Сватане на Гончарівці» у криміналі відпокутував.

Не хотіли поляки, аби ми закладали корпоративи, то ми їм на-злість такі корпоративи в кождім селі поуставлели, жи аж з Англії приїздили подивити си.

Покасували по школах український язык, то ми собі Рідну Школу поставили, жи аж диво!

І так на кождім кроці нарід ріс у силу, бо го злість розпирала.

А нині — подивіт си:

Ек є у нас ще мельниківці, то на-злість бандерівцям. А бандерівці тримають си на-злість уенрадівцям, а уенрадівці на-злість гетьманцям. Гетьманці знов-ки на-злість сицилістам, а сицилісти на-злість нациналістам, і так без кінця.

В однім місті надумали будувати школу коло церкви. Деякі противили си, жи школи не треба, бо де тільки дулярів назбирати, ек громада мала. На тім пункті посварили си і тоті, жи були в комітеті, взлостили си і ек потиснули, то назбирали більше, ек було треба.

Але ек приступили до будови, то вийшла нова сварка, аби школу не будувати на поздовж, ек було віроблено у плянах, але на повперек. Так на тім погризли си, жи поділили си на два комітети. Одні вже збудували на-

повздовж, а другі збирають гроші і будують будувати на повперек.

Ото, ек видите, то спочетку не було грошей на одну школу, але ек взяла за печінку тотя націонална злість, то будують аж дві школи.

Я гадаю, жинавіт три школи є ніні замало, аби наші дітиска навчити рідного езика. Ніхто до того занадто си не прикладає. Але, ек би прийшла нова конституція, жи не позволела би говорити по-українски, бо тоди би на-злість всьо учило си мови, аж гей!

Не лише у школі, але і дома, і не лише дома, але і в церкві!..

Бо ті церкви тиж — хто будував?

Подивіт си у церковні протокули, то

пізнаєте, жи по більшій часті церкви у Америці і Канаді будували у злости.

Одні католики на - злість другим, другі на-злість православним, тоті на-злість автокифальним, а автокифальні на-злість староприбулим, а вони на-злість східнекам, екі знов на-злість західнекам, а західнеки на-злість лемкам, а тоті на-злість карпаторусинам і так без кінце...

Відав тому-то, хоч тільки тих церков набудували, кілко вітварів узолотили, иконастасів наставили, а Миру Божого над нами не було та й по сьогодні нема...

(«Гриць Зозуля» ст. 39-40, Видавництво «Лис Микита» 1973).

УЧАСНИКИ ВИЗВОЛЬНОЇ БОРОТЬБИ

Світлина з 1923 р. в с. Тишківцях пов. Городенка: посередині Михайло Петруняк — Заступник редактора «УК», зліва (руки вбоки) Василь Полевкан, а зправа Петро Петруняк — обидва передплатники «УК»

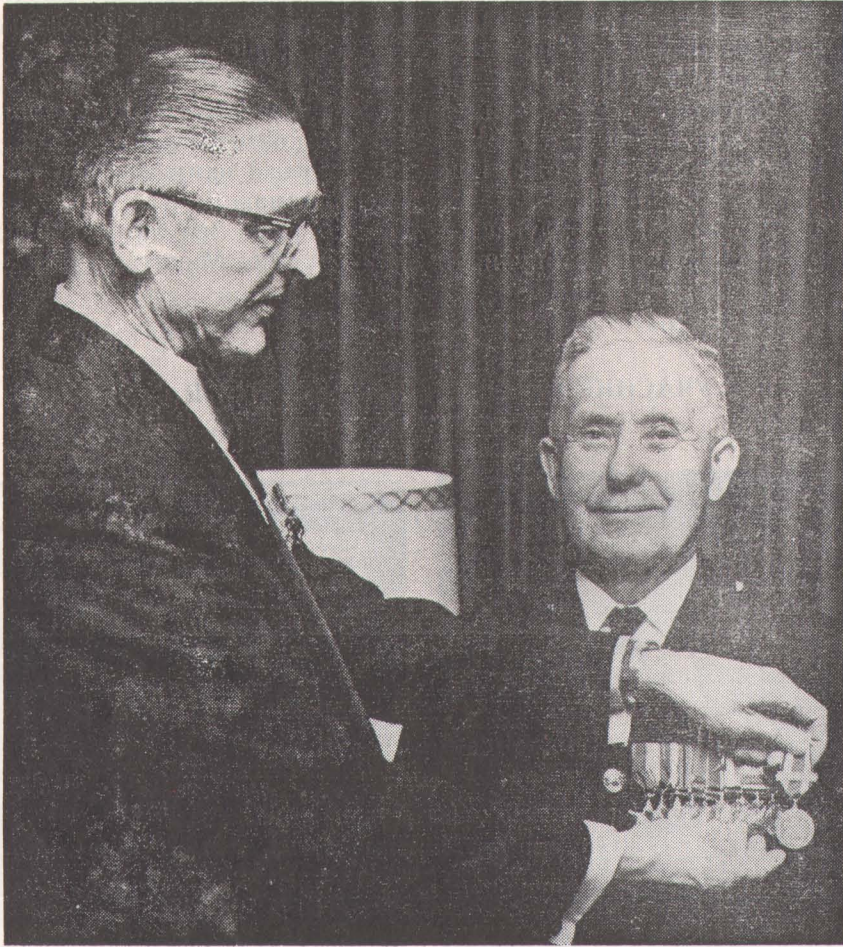

Група членів Ст. УВК ім. Михайла Сороки в Редінгу, Англія. Зліва до права: Адм. Чот. Марія Телюк, Адм. Підхор. Катерина Мандичевська, Хорунжий Левко Рись (Отаман Станиці) і Бунчужний Михайло Телюк

З НАГОДИ ВІДЗНАЧЕННЯ «СТАРОЇ ВОЙНИ»

Хрестом Українського Козацтва з мечами та золотою лавровою гілочкою на орденській стьожці

Рудольф Федорович

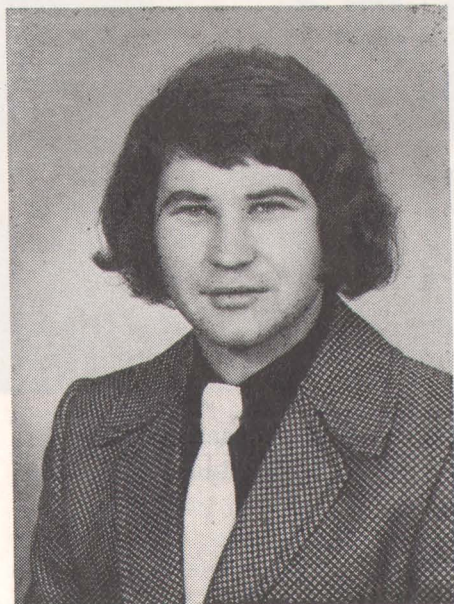
Бунчужний Ст. УВК ч. 19 ім. Гетьмана Павла Скоропадського.
Кол. розвідник зпід Крут та новітнього Війська Запорозького, ветеран Канадійської армії з Другої Світової війни. (Губернатор Ст. Воробець удекорує героя черговим відзначенням канадійської армії)

НАША ЗМІНА

З СТАРОЇ КОЗАЦЬКОЇ ПІСНІ:

«Ой, батьки збирайте дружину,
Ходім врага бити;
Беріть і малу дитину,
Щоб знала, як ворогого сина
лупити».

Анатолій Липко

Член Обласної Управи УВК на
Австралію,
Підхорунжий Ст. УВК ч. 7 ім. Полк.
Івана Богуна в Перті, вояк Австралій-
ської армії

Юрій Шмалій

Значковий УВК і Отаман Станиці ч. 28
ім. Полк. Петра Болбочана в Льюс
Анжелесі, Каліфорнія, ЗСА.
Лейтенант Американської армії.

Ярослав Мудрий (зліва) та Олег Мудрий (зправа)
Молодші Юнаки УВК ст. ч. 1 ім. Князя Дмитра Байди-Вишневецького

Юлій Боршош-Кум'ятський

**АЖ ПОСУНУТЬ БРИГАДИ
(Вірш присвячений молоді)**

Аж посунуть бригади полями,
задзвонить орхестра копит,
Запалають страшними вогнями
України родючі степи.

На катів прийде чорная днина,
Спалить карою гнівом вогня,
Розцвіте віковічна руїна —
Україна прийдешнього дня.

і на віки скінчать уславлено
Українці над ворогом суд,
Поростуть пожарища спалені
і поверне на руїну люд.

Позмиває розятрені рани
В животворчій степовій росі,
І знов зацвіте Україна
В своїй давній, величній красі.

НА 57-МУ РОЦІ ІСНУВАННЯ УВК

Григорій Репа

СПІЛЬНЕ СВЯЧЕНЕ ЧОТИРЬОХ СТАНИЦЬ УВК В ЧІКАГО

В неділю 20 травня 1973 р. в залі Свято-Троїцької УПЦеркви в Чикаго відбулося спільне Свячене станиць УВК: ч. 2 ім. Ген. Івана Омеляновича-Павленка, ч. 19 ім. Гетьмана Павла Скоропадського, ч. 26 ім. о. Агапія Гончаренка та ч. 29 ім. Лицарів Базару. Вже раненько почали прибувати миряни до церкви, щоб подякувати Всевишньому за минулий трудовий тиждень. І не один зауважив, що по Службі Божій має відбутися незвичайне свячене, бо залю було особливо урочистію прибрано а столи заставлено святочними стравами з традиційними г'ясанками. Слава й честь Сестрицям нашої парафії, що як неумомимі бджілки, не доспавши й ночі, приготували все, чого душа бажає, лише згадуї добрим словом минуле. Хоч би назвати особливо таких Сестриць: М. Вознюк, В. Петрошук, Н. і П. Зботанів, М. Кульчицьку, Лїду Б., Анну Л. та багато інших, що їх прошу вибачити, що випадково забув у цю хвилину їхні імена. Всі вони заслуговують че лише подяку щирю, але й відзначення, як приклад для молодшого покоління. Завдяки їм мали наші миряни й гості чим посмакувати та провести час в гарнім, рїднім настрої.

Розпочався обїд молитвою, що ї відспївали всі присутні під орудою о. диякона Ігоря Зботанова, та благословечням яств і питія отцем Протопресвітром Капеляном УВК Миколою Литвакїєським. Після традиційного свяченого й обїду ми мали честь вислухати привїт нашого гостя Вїйськового Отамана УВК Антона Кушчинського, якого нам представив Отаман найстаршої в Чикаго станицї УВК Побратим м-гр Василь Іващук. Тут подам уривки з промови-привїту певного ду-

хом Воїна, учасника всіх змагань за свій народ і державу.

Словами «Христос Воскрес!» та ви-словами глибокої пошани привїтав він Всечеснійшого Панотця Протопресвітера Полковника-Капеляна Миколу Литвакїєського і лицаря Хреста Українського Козацтва з його Панїматкою Чотоваю УВК Наталїєю та Панотців — Степана Позняка, о. Диякона Ігоря Зботанова та іподиякона Михайла Притулу. А далі він продовжував:

«Вїтаю Вас всіх, Дорогі Посестри й Побратими во Христї, а зокрема Вас, що є членами Козацьких станиць в Чикаго з Вашими Отаманами, а особливо Вас, Юначки й Юнаки Станицї ім. о. Агапія Гончаренка, бо ж Ви наша надїя і наше майбутнє! З особливим щирим почуттям вдячності й узнання сердечно вїтаю Парафїяльну Раду і знамените Сестрицтво Святої Троїцької Церкви за так дбайливе, сердечне й родинно-щире та діловите влаштування цієї національно-релїгїйної урочистості — спільного Свяченого. Вїтаю Вас всіх тут присутніх в ці дні, коли ми ще святкуємо Світле Воскресіння Христове — символ перемоги життя над смертю, добра над злом, правди над неправдою!

Вїтаю в іменї Генеральної Управи Українського В. Козацтва, яке є символом невмирущості сили Української нації. Бо ж Українське Козацтво є продовженням войовничості дружинників Київської Держави, що під проводом Князів благовірних спасли Україну-Русь від загибелі зі Сходу від навали монголів і інших азїятів. Бо ж Українське Козацтво є продовженням Запорозького Сїчового і городового козацтва, що під проводом Кошових Гетьманів благвірних не дали загар-

бач Україну і наш нарід татарам й туркам з Півдня та полякам з Заходу.

Ця ідея лицарства християнського козацького відродилася в Україні в Серезні 1917 року, щоб боротися проти останнього напасника на наші Рідні землі, цей раз вже з Півночі — від Москвинів, і цю боротьбу ще не закінчено.

Козацька ідея є безсмертна і вічна, бо її першим завданням було і є оборона ври Христової, яку і врата адові не переможуть, хоч весь час диявольські сили її хотіли б послабити.

Тому то наші козацькі прапори, відзнаки печатки і інші емблеми завжди були і є, і будуть очолені хресним знаменем, якого не любить нечиста сила та слабодухі розполітиковані люди в морській суєті, що ще й тепер хтять «будувати Україну» без нашого хреста, що ним освятив Володимир Великий наш стародавній державний тризуб про що видали однакові закони. Козацький Гетьман усієї України Павло Скоропадський і Головний Отаман УНР Симон Петлюра.

Том, наше УВК, поставши спонтанно в 1917 році, існує досі безпереривно, як жадна з українських організацій, що створились в тому році чи після того, а ми ось вже увійшли в 57-й рік свого існування і маємо всі дані на дальший ріст і удосконалення.

Тому, в УВК є аж 19 священників членами УВК і один єпископ, чого не має жадна українська організація.

Тому, УВК навіть на чужині після великого ісходу нашої еміграції за океан, почавши своє життя за порогами Батьківщини з одної станиці невпинно шириться в своїй мережі і на числяє вже 29 станиць, а наш орган звязку й національно-державницької вихови, — журнал «У. К.», почавшись з бюлетеню в 50 примірників, неперіодично видаваних циклостилєвим способом, тепер вже виріс в друкований періодичний журнал накладом 1.000 примірників.

Наше членство, що має виховуватись як кадри, що на ділі доказували б правду, що ми браття козацького роду, рекрутується з людей різних політичних самостійницьких світоглядів, що спосібні толерантно, по християнськи між собою поводитись.

Ми працюємо для Ідеї Української Держави і оборони нашої людности від душевного й фізичного знищення, не зважаючи на форму тієї майбутньої відновленої Української Держави.

Згідно з козацьким статутом, вважаємо, що про форму устрою і влади в Україні, звільненій від займанця, рішатиме український народ на рідних землях у вільнообраному Сеймі або всенароднім референдумом, без жадної диктатури. УВК на чужині має служити тій Ідеї, але не боротись ні за владу в майбутній Україні, ні за «владу» на еміграції.

Членами УВК можуть бути не лише колишні вояки але й особи які у війську не бували, мужчини й жінки, юнаки й юначки і навіть діти, бо до козацького стану всі можуть належати, бо козацькому роду нема переводу.

Людей з такими ознаками дуже трудно знайти в теперішньому нашому суспільстві на чужині, поділеному і розсвареному в політичному, громадському і навіть церковному житті. Але тим дорожчі для нас ті одиниці, що приголосились до Козацького побратимства і які створили свої куріні-станиці, прибравши для них патронами найрізноманітніших по своїй ідеології історичних осіб. Але ми цінимо те, що всі ті історичні постаті служили Українській справі. Їхні ж духовні послідовники — окремі станиці УВК толерують між собою і творять наше козацьке обєднання, адже, ми працюємо під спільним гаслом Бог і Україна, бо в єдности наша сила і пострах для ворогів.

Тому, велика подяка Вам, Дорогий Панотче й Побратиме Полковнику за

те, що Ви відклавши шаблюку, взяли в руки хрест святий і ним тут в Чикаго поблагословили засновання аж двох нових наших козацьких курінів-станцій.

Велика ж похвала і честь Вам, дорогі й любі Юнаки й Юначки станиці УВК ч. 26 ім. о. Агапія Гончаренка — першого козака, що колись вступив на американську землю, за те, що Ви зрозуміли, де була сила й слава України в минулому, та в чому та сила постане в майбутньому, і зорганізували свою станицю зі своєю молодечею управою і своїм Отаманом Побрати-

також заснували свою станицю УВК ч. 29 ім. Лицарів Базару зі своїм Отаманом Побратимом Арсеном Вознюком та з палким робітником того славного діла Побратимом Григорієм Репою. Слава й Вам!

Дай же, Боже, і Пречиста Діво, наша Покровителько, дальших успіхів і об'єднаної праці, так символічно започаткованої сьогодні спільним Свяченим!

Христос Воїстину воскрес і з Його святої всемогучої волі воскресне й Козацька Державна Україна!».

Після овацій по тій промові відбу-

мом Юрком Репою. Слава Вам!

Честь і подяка Вам, Вельмидостойні Батьки цих козацьких юнаків, що і Ви на старості літ пішли за прикладом і поривом Ваших благородних дітей і

лося удекоровання відзнаками УВК юнаків і юначок станиці ч. 26 та членів станиці ч. 29. Ті і другі утворили два р'яті і по команді «Рівняйсь» та «Струнку» відбулася та церемонія.

Військовий Отаман по короткім слові в асисті курінного В. Іващука прикріпляв на груди виструнчених нових членів відзнаки, поздоровляючи кожного з тією честю та привітно стискав кожному руку...

Тепер перед нами стоїть широке поле праці, в якому кожному є місце. Тільки сганьмо в ряд і одностайно підпорядкуймося тим високим ідеалам, що містяться в тій правді, що ми є браття Козацького Роду...

Ще довго провадилися веселі розмови, бо піднесений настрій давав себе знати. Згадувалось минуле а рівночасно говорилося, радилося про май-

бутнє. Між тими розмовами голова Парафіяльного Уряду о. дякон І. Зботанів керував льотерією, що принесла щасливцям в ній радість та користь для добродійної цілі.

Гарну, взнеслу своїм змістом промову на честь ініціаторам спільного Свяченого та прибулим гостям виголосив під кінець урочистости о. М. Литваківський. Він глибоко оцінив значення такого єднання в козацькій організації під знаменем воскреслого Христа. Він же прочитав вдячну молитву Господу Богу.

Святочна громада, піднесена на дусі, почала поволі розходитись...

І. Горський

О. СТЕФАН ПІТКО — ЦІКАВИЙ ГІСТЬ І ЙОГО ДОПОВІДЬ

Отаман ст. УВК ч. 19 ім. Першого Військового Отамана УВК Гетьмана Павла Скоропадського Сотник Іван Сарвадій при співпраці Побратима В. Засадного влаштував 31 березня 1973 р. чергові сходини своєї станиці з участю запрошених гостей від різних місцевих організацій. В гарно оформленому запрошенні було сказано, що на сходинах буде доповідь священика, що прибув на гимчасові відвідини з Югославії родом з селян, і є вже з третього покоління переселенців з Закарпаття. Було цікаво побачити й почути такого прелегента: якою мовою буде говорити? Чейже, третє покоління, що народилось на чужині, хоч і походить зі стародавнього українського Закарпаття, певно буде типічним «елементом» повільного асиміляційного процесу як у мові так і в провідних думках доповіді на заповіджену тему: «Візія Митрополита Шептицького про Українську Державу і Творець Української Держави Гетьман Павло Скоропадський». Яке ж було наше здивовання і разом з тим вдоволення, коли за президіяльним сто-

лом появився скромного виду з невеликою борідкою з глибоким виразом в очах з привітною усмішкою симпатичний ще середнього віку священик і заговорив з нами чистою українською мовою.

Почав о. Пітко свою доповідь з філософічним підходом про дар думання, яким нагородив Господь Бог людину. Акт думання є актом людини. Думати про добро людини — значить думати соціально, думати про добро народу-нації — значить думати політично. Поволі розвивається політична думка, а зокрема християнсько - політична, де має застосовуватись принципи любови й справедливости замість принципів сили й рабської підлеглости... Великі ідеї не вилонюються кожного дня... Для сприймання ж ідеї треба мати до того здібність. Чим вища чи більша ідея, тим більша має бути підготовка до її прийняття... Часто буває, що одна ідея дуже добра зачнеться реалізуватись, здійснюватись, але раптом з'являється інша думка, мало вартісна, але обтикана епітетами, котрі лоскочуть малих людей

з великими амбіціями, а ті стають голосними пропагаторами й протагоністами цієї нової ідеї і так голосно й приманливо голосять, що заглушують суспільство і зводять і здорово думаючих. Це називається — облуда. Так добра ідея буває відсунута...

Подавши такий вступ, о. Ст. Пітко дуже цікаво представив образ Митрополита Андрея Шептицького, як русина по дідові й прадідові, як то про себе висловлювався сам Митрополит. Далі прелегент зreferував меморандум Митрополита Шептицького з 15 серпня 1914 р. в справі майбутнього України в аспектах військовому, правному і церковному.

По думці Шептицького військова організація в Україні «повинна базуватись на традиціях запорозьких козаків». Муситься мати на увазі, що ці традиції ще живуть в Україні і мають національний характер. «Козак» далі живе в національному почуванні як синонім національного героя. Національний характер мусить бути висловлений в назвах офіцерів: гетьман, отаман, осавул, сотник, як також і в їхніх одностроях і в мові військової команди.

В правному відношенні треба взяти під розгляд ті сфери соціального й правного життя, в яких українське населення почуває себе найбільш покривдженим російською правовою системою. свобода одиниці, релігійна толеранція і подібні фундаментальні проблеми.

В церковній організації — найповніше відділити Українську Церкву від російської та створити в Україні центральний осідок духовної влади. Православ'є мусить бути збережене в усій повноті. Тільки треба його очистити в радикальний спосіб від московських впливів.

Значно ширше представив слухачам о. Ст. Пітко значення відновлення в 1918 році Гетьманщини на Україні як самобутнього, зовсім оригінального

політично - соціального твору українського народу. Самого ж Гетьмана Павла Скоропадського прелегент охарактеризував як «обновителя», мужа, батька, патріота - державника та вояка, у котрого пульсує гаряча кров до всього, що є рідне та любов до Батьківщини.

Ми не зreferували всього змісту обширної доповіді, в якій о. Ст. Пітко подавав багаті ілюстрації історичних фактів, які він досконало аналізував. Подали ми лише кілька основних тез. Про самого ж прелегента скажемо, що він виявив широке ознайомлення і начитаність в історичній літературі про події в Україні 1917-1920 років. На протязі доповіді він наводив цитати з оригінальних творів як грецьких авторів у своєму вступі, так і сучасних істориків та журналістів коли висвітлював значення діяльності великих постатей Митрополита Андрея Шептицького та Гетьмана-Відновителя Павла Скоропадського. В цьому й є велика заслуга о. Ст. Пітка та знаменитий приклад того, як син селянина хлібороба, народжений вже в третьому поколінні на чужині, зумів силою волі й почуття так високо піднести свою українську національну свідомість, зацікавитись та простудіювати недавнє минуле далекої України і так щиро перенятись та з захопленням викласти незнайомим йому слухачам доброю українською мовою про світлий період державного відродження нашої Батьківщини.

Присутні на сходинах гаряче вітали й дякували цьому надзвичайному гостю зпоза океану та задавали йому низку запитань. О. Пітко всім радо відповідав та при тому подав дуже цікаві інформації про життя давніх наших тереселенців в Югославії, а зокрема про існування там своєрідної козацької організації, але членами якої є лише особи з інтелектуально - піднесеною свідомістю.

Перед доповіддю і після неї місце-

вий кольпортер успішно продавав журнал «Українське Козацтво», що його з видимим заінтересованням купували головно гості цих прецікавих козацьких сходин.

Отаманові станиці Побр. Йванові

Сарвадієві належить за них найщиріша подяка та узнання його ідейного проводу. Він же сердечно дякував Вшановному прелегентові та всім присутнім і на тому заквив сходини.

З ПРОМОВИ ЗНАЧКОВОГО УВК ІВАНА КАРАБІНА

Отамана Ст. УВК ч. 24 ім. Вел. Княгині Сльги в Карлсруе
1. IV. 1973 р. при відзначенні 40-річчя голоду на Україні

«Без братерства, без любови, без єдности ми ніколи не досягнемо нашої мети! Нам ніяка державна потуга не допоможе в здобутті нашої Соборної Української Держави! Не дала нам революція, не дала нам польська шляхта, не дали нам і німецькі фашисти! Нам може дати тільки свій український народ з Господньою допомогою!».

НАСЛІДКИ ПРИКРИХ СЛІВ

які можна почути від Шановних Побратимів або від наших неприхильників, які, замість солідних доводів в обороні свого погляду, вдаються до «крутих» чи образливих слів в розмовах або в листуванні. А ми такі слівця при праці для УВК дістаємо частенько.

«Вплив образливого слова позначається не лише на нервовій системі людини, але й на інших органах і тканинах. При цьому особливо страждають серце й судини. НА НЕПРИЄМНУ РОЗМОВУ ОРГАНІЗМ ВІДПОВІДАЄ РІЗКИМ СПАЗМОМ СУДИН, НАСАМПЕРЕД СЕРЦЯ І МОЗКУ. Встановлено, що подразник (слово) може діяти лише кілька секунд, реакція ж на нього триває багато годин і днів. СПАЗМ СУДИН СЕРЦЯ ПОРУШУЄ НОРМАЛЬНИЙ РЕЖИМ ЙОГО ХАРЧУВАННЯ, А ЦЕ ВИКЛИКАЄ ТАКІ ЗАХВОРЮВАННЯ, ЯК АТЕНОКАРДІЯ, ІНФАРКТ МІОКАРДА». Ф. У.

(«Віра й Наука» ч. 64, 1973)

ГРИГОРІЙ ТКАЧЕНКО СТАРШИНА УВК

Курінному адміністративної служби Григорієві Ткаченкові сповнилось 60 років. Син Волинської землі зпід Берестечка, малим, ще від 1926 року став емігрантом у Чехословаччині, де кінчив чеські школи. Особисто я запізнався з Побратимом Григорієм в 1945 році при Отаманові Павлі Терещенкові, а в 1946 році по смерті П. Терещенка з новим Отаманом генер. Іваном Цапком, де він був обраний в члени Великої Козацької Ради. Цей побратим велику працю поклав у Мюнхені, Баварія, де допомагав нашим вигнанцям, здобуваючи для них працю, документи та різним іншим способом перед капітуляцією Німеччини і після неї. Сам він перебував довгі роки в одній кімнаті з дружиною і дітьми у м. Мюнхені. Він ніколи не мешкав і не кори-

стувався з таборових привілеїв ДіПі. Працює від 1946 року у Мюнхені у різних соціальних установах — ЗУДАК, ІРО, Союзі Церков та інших.

Він включився в систему Державного Центру УНРади, де тепер займає пост Секретаря. Є він заводовий філіаліст.

Мені особисто довелось співпрацювати з Григорієм Ткаченком спільно у Великій Козацькій Раді. Довелось чимало нам поборотися всякі намагання отаманчиків самозванців. А були ними Лев Еондаренко, Гулай та інші, як і «отаман» Глазков. Дуже багато допомагав своєю працею і порадами Григорій Ткаченко Отаманові Іванові Цапкові, аж до його смерті.

Мені дуже приємно згадати добрим словом за добрих козаків-побратимів, які були боевиками а деякі і не в муштровій лаві, але в адміністрації дуже добре вив'язувалися у доручених їм ділянках. «Багато званнях, але мало вибраних». Багато вже зпоміж тих козаків розїхалось по світі і бояться признатись, що були в УВК. А через мої руки перейшла реєстрація більше 80 тисяч.

Бажаю Побратимові Курінному Григорієві Ткаченкові, як гідному і прикладному старшині, далі попрацювати в повнім здоровлі на користь нашого волелюбного українського народу многих, многих, многих літ!

Колишній Писар УВК
Підполковник-Капелян УВК
о. Лев Островський

«Запорожці... холоднокровно відносилися до страждань, смерті й мук, цінуючи вартости вищі».

«Козак — сущая буря і вітер у полі... без тої колючки не було б нічого доброго».

Лазар Баранович

3 ЛИСТІВ ДО РЕДАКЦІЇ

Лист співорганізатора першого відділу УВК в 1917 р. на Звенигородщині.

5 червня 1973 р.

«Доброго здоров'я Вам Вельмишановні Побратими Козаки! Засилаю Вам сердечний привіт, добра бажаю, здоров'я і найкращі побажання у Вашій праці на багато літ Вам усім бажаю. Висилаю Вам на прес. фонд один доляр. Пробачте мені, що малу таку пожертву висилаю, болю увесь час, старий, не маю здоров'я, нема мене кому обійти. Сам один, нема у мене тут ні роду, ні плоду та теперішній час ніхто старими не турбується. Прожив 86 років а добра не знав. Переніс голод і холод і гоніння. Оце таке життя моє. Бажаю Вам усім доброго здоров'я.

З пошаною великою до Вас Ваш побратим М. Козленко».

**

Тут подаємо адресу Побратима М. Козленка в надії, що не тільки наша редакція, але і хтось з наших Побратимів порадує нашого

сеніора Українського Вільного Козацтва своїм сердечним привітом:

Mychajlo Kozlenko

556 W. 2nd St.

Peru, Indiana, 46970 USA

**

УРИВКИ З ЛИСТІВ ПРИЯТЕЛІВ

«Матеріяли поміщені у Вашому журналі «УК» дуже цінні і дуже цікаві, бо зберігають для молодшого покоління те, що таке дорожче для нас усіх...».

Нью Йорк, 5 травня 1973

Степан Салик

«Читаючи Ваш прекрасний журнал «Українське Козацтво» аж легко становиться на душі, настроює бадьорістю і думкою, що таки встане Україна вільною сильна і державна в колі інших народів світу. Нехай Милосердний Господь кріпить Ваші сили і дасть наснагу і витривалість у Вашій праці на славу Україні і славним, правдивим її нащадкам!»

Асунціон, Парагвай, 18 квітня 1973

Іван Литвинович

ПОПРАВКИ І ДОПОВНЕННЯ

В чис. 3(25) «УК» на ст. 5 на початку вірша ВШановного Побратима Романа Степаняка «Молитва Козака» пропущено цілий рядок.

Щоб поправити цю прикру хибу, подаємо тут дотичний уступ, зазначаючи великими буквами пропущене:

До Тебе, Боже батьків наших,

За наш Престол молюся я:

КОЗАЦЬКУ МРІЮ ДАЙ ЗДІЙСНИТИ,

Щоб знов стала нам княжити

Пречиста Матінка Твоя.

ВШановного Автора цієї гарної поезії та Шановних Читачів просимо вибачення.

Редакція «УК»

Наш Побратим Нестор С. Романишин, як заводовий філятеліст просить нас вияснити, що поштову марку з портретом Косинського (копію якої поміщено в попередньому числі нашого журналу на стор. 7-й в дуже цікавій і цінній статті м-гра Осипа Губчака) було видано польською поштою для відзначення своїх малярів, а в тому і Яна Матейка, імя якого надруковано на тій марці. Про це свідчить найбільший в світі філятелістичний журнал «СКАТ» за січень 1973 р., подавши на ст. 33-й копію згаданого поштового значка, а на ст. 36-й його «метрику».

Дякуємо за це інформативне доповнення.

Редакція «УК»

ДІЯЛЬНІСТЬ ПРОВодУ УВК ЗА КАДЕНЦІЇ 1969 — 1973 Р. Р.

З днем 31 грудня 1973 року закінчується 5-річна каденція урядування вибраного Великою Козацькою Радою УВК Військового Отамана і призначеної ним Генеральної Управи та інших центральних установ нашої Козацької Організації, а також вибраних Генеральних Суддів та Контролера.

Тому, згідно з приписами Статуту, урядуючий В. Отаман ще дня 1 червня ц. р. покликав до дії чергову Звичайну В. К. Раду як найвищий і законодавчий орган управління Козацького Руху. З огляду на розкиданість мережі наших організаційних клітин по всіх головних країнах вільного світу, сесія ВКРади відбувається кореспонденційним способом. Отже, є доцільним саме тепер подати, бодай стисло, загальний перегляд чинності та досягнень нашої організації за уплинулих 5 років.

Персональний склад Генеральної Управи УВК
Після смерті св. п. Військового Отамана Ген. Івана Цапка в 1969 р. Зв. ВКРада обрала на його місце Військовим Отаманом Ген. Інж. Віктора Дяченка, а після смерті св. п. Ген. В. Дяченка 1971 р. Надзвичайна ВКРада обрала на Військового Отамана Ген. Інж. Антона Кушинського. Подіючому Статуту УВК Військовий Отаман є одночасово Головою Генеральної Управи як головного виконавчого й адміністративного органу. В склад Ген. Управи входили: Наказні Отамани УВК (Заступники Військового Отамана) що ними були за минулої каденції в рр. 1969-71 — Полк. К. Мандзенко і Полк. А. Кушинський, а від р. 1971 — Ген. П. Федоренко та Полк. М. Петруняк. Генеральним Писарем в рр. 1969-70 були — Полк. А. Кушинський і Полк. К. Мандзенко, а від 1971 року — Полк. Проф. П. Бабяк. Генеральними Осаулами були: Військових Справ — в рр. 1969-70 Ген. В. Дяченко, а від 1971 року — Пполк. К. Медвідь, Козацької геральдики й нумізматики — Полк. Сан. сл. Д-р Ю. Сас Подлуський, Окремих Справ — Полк. Інж. А. Нєвицький, Зовнішнього Зв'язку — Знач. Інж. В. Фещенко-Чопівський, для Доручень В.О. — Значк. Юрій Дяченко. Скарбником Ген. Управи в р. 1969-70 був Сот. Л. Струк, а від 1971 року Адм. Чотовий Ст. Нєвошицький. Для зв'язку з урядами ЗСА в 1973 р. був Пполк. Інж. М. Фещенко-Чопівський.

Членами Ген. Управи, по статуту, числились Обласні Отамани, якими були на протязі минулої каденції: на ЗСА — Полк. К. Мандзенко, Полк. П. Бабяк; на ЗСА-Схід: Кур. д-р Р. Дразньовський, а від 1973 р. Сот. Б. Дацківський; на ЗСА-захід Пполк. Інж. М. Фещенко-Чопівський; на Канаду — Полк. М. Ковальський, а від 1972 р. на Канаду-схід

Полк. О. Семотюк, а на Канаду-захід Сотн. Інж. В. Горгай; на Австралію до р. 1972 — Полк. М. Олійник а від 1972 р.: Пполк. Я. Рїник; на Англію в 1972 р. Пполк. С. Левченко, а від 1972 року — Полк. Інж. П. Петренко; обов'язки Обл. Отамана для Станиць в Венецуелі й Європі і збірної при Ген. Управі виконував Полк. П. Бабяк; Обл. Отаманом на Чикаго під кінець 1973 року був Сот. Йв. Сарвадій.

Мережа станиць УВК

На початку 1969 року УВК складалось з 13 станиць, а протягом минулої каденції засновано 17 станиць. Отже, на кінець 1973 року маємо 30 окремих станиць УВК. Кожна станиця має вибраного, а виключних випадках тимчасового наказного отамана зі станичною управою. З огляду на різні місцеві обставини і умови існування, всю мережу станиць для безпосереднього інструктування, керування та контакту між ними поділено на 8 областей на чолі з призначеними Обл. Отаманами і, в разі потреби, Обл. Управами. Подаємо список наших станиць, зазначаючи їхні чергові числа, дати їх засновання, імена їхніх патронів, місце постою управи та прізвища Станичних Отаманів:

Чис. 1. 1. 4. 66 ім. Князя Дмитра Байди-Вишневецького, збірна при Генеральній Управі УВК. Чикаго. Полк. Павло Бабяк.

Чис. 2. 21. 10. 61 ім. Генерала Івана Омеляновича-Павленка, Чикаго. Адм. Курінний Василь Івашук.

Чис. 3. 17.3. 67 іменем Гетьмана Івана Мазепи в Калгарі, Альберта в Канаді. Наказний Отаман станиці Сотник Валентин Рїзник.

Чис. 4. 30. 7. 67, ім. Гетьмана Богдана Хмельницького в Ошаві, Онтарію в Канаді. Підхорунжий Михайло Стороженко.

Чис. 5. 3. 12. 67, ім. Гетьмана Пилипа Орлика в Валей-Суррей, Брит. Колумбія в Канаді. Полковник Трохим Грінченко.

Чис. 6. 3. 12. 67, ім. «22 Січня» з Ньюарку, Нью Джерси, ЗСА. Сотник Богдан Дацківський.

Чис. 7. 17. 12. 67, ім. Полковника Івана Богуна в Перт, Західна Австралія. Курінний д-р Осип Менцінський.

Чис. 8. 5. 5. 68, ім. Кошового Отамана Петра Кальнишевського в Мельборні, Австралія. Курінний Володимир Толінський.

Чис. 9. 13. 10. 68, ім. Генерала Мирона Тарнавського в Ютиці, стейт Нью Йорк. Почесний Отаман Пполковник д-р Юліан Рабій, а урядуючий Отаман Курінний Інж. Петро Ярмак.

Чис. 10. 15. 12. 68, ім. Великого Князя Володимира Святого в Чикаго, ЗСА. Збірна станиця при Обл. Отаманові на ЗСА-Захід. Пполк.

ковник інж. Микола Ференко-Чопівський.

Чис. 11. 15. 12. 68, ім. Великого Князя Ярослава Мудрого в Торонто, Канада. Збірна ст. при Обл. Отаманові на Канаду-Схід. Пполк. Осип Семотюк

Чис. 12. 9. 2. 69, ім. Президента Карпатської України о. д-ра Августина Волюшина в Едмонтоні. Сотник Семен Москаленко.

Чис. 13. 20. 2. 69, ім. Поповичівський Курінь ім. Отамана Якова Кухаренка в Каракасі, Венецуеля. Пполк. інж. Венедикт Васюк.

Чис. 14. 28. 9. 69, ім. Військ. Отамана Генерала Івана Цапка, Нью Йорк. Адм. Кур. Володимир Шостак.

Чис. 15. 21. 11. 70, ім. Гетьмана Петра Кошачевича-Сагайдачного, Кліфтон, Нью Джерси. Значк. Іван Стецкович.

Чис. 16. 20. 12. 70, ім. Командарма Першого Лицаря Залізного Хреста, Генерала Михайла Омеляновича-Павленка, Денвер, Колорадо. Курінний Петро Поржи-Олексіенко.

Чис. 17. 6. 2. 71, ім. Генерал-Хорунжого Тараса Чупринки. Елізабет, Аделаїда, Австралія. Хорунжий Михайло Добриденко.

Чис. 18. 10. 7. 71, ім. Полк. Михайла Кричевського (Збірна при Обл. Отаманові на ЗСА - Захід). Ньюарк. Сотник Богдан Дацківський.

Ч. 19. 5. 6. 71, ім. Гетьмана Павла Скоропадського Першого Військового Отамана УВК, Чикаго, Сотник Іван Сарвадій.

Чис. 20. 24. 10. 71, ім. Головного Отамана Симона Петлюри, Фенікс, Арізона, ЗСА. Наказний стан. Отаман Значк. Інж. Володимир Фещенко-Чопівський.

Чис. 21. 14. 11. 71, ім. Гетьмана Павла Полуботка (Збірна при Обл. Отаманові УВК на Англію). Радгби, Англія. Полк. Інж. Петро Петренко.

Чис. 22. 26. 11. 71, ім. Отамана Богуслава Шашкевича (Збірна при Обл. Отаманові на Канаду-Захід) Едмонтон. Сотник Інж. Василь Горбай.

Чис. 23. 25. 1. 72, ім. інж. Михайла Сороки. Редінг, Англія. Хор. Лев Рись.

Чис. 24. 4. 3. 72, ім. Великої Княгині України Св. Ольги. Карлсруе, Німеччина. Значковий Іван Карабін.

Чис. 25. 11. 1. 73, ім. Полк. Данила Нечая. Бранфорд, Англія. Наказний отаман Василь Личманенко.

Чис. 26. 18. 2. 73, Перша Юнацька Станиця ім. о. Агапія Гончаренка, Чикаго. Старший Юнак Юрій Репа.

Чис. 27. 17. 2. 73, ім. Князя Святослава Завайовника, Торонто. Хорунжий Інж. Омелян Смерчинський.

Чис. 28. 27. 1. 73, ім. Полк. Петра Болбочана, Кошового Невітного Війська Запорозького. Льюс Анжелес, Каліф. Значковий Юрій Шмалій.

Чис. 29. 1. 4. 73, ім. Лицарів Базару, Чикаго. Чотовий Арсен Вознюк.

Чис. 30. 6. 6. 73, ім. Кошового Січі Запорозької Костя Гордієнка, Сітле, Стейт Вашингтон, ЗСА. Адм. Сотник Леонід Бенцель.

На Запорозькій Січі було 38 куренів. То ж і у нас за порогами Батьківщини робляться вже заходи для зорганізування станиць: в Аргентині, в Бразилії, Голяндії, вже другої в Німеччині, вже четвертої в Австралії, вже п'ятої в Чикаго, вже шостої на Сході ЗСА та вже четвертої в Англії. Але ці організаційні справи належать в першу чергу до завдань дотичних Обласних Отаманів.

Число членів УВК

Маючи на увазі завдання УВК підготувати КАДРИ носіїв Козацької Ідеї, провід наш заступав в більшості думку творення ширшої мережі станиць організації хоч би й з великим числом членів, але якісно-добрих в ідейному розумінні з поступовим прикликанням молодших віком кандидатів та молоді і навіть дітей.

На початку 1969 року по списку членів УВК було

	242 особи
За каденції 1969-73 рр. прибуло нових членів	358 осіб
Разом	600 осіб

З того числа померло

	50 душ
Викреслено зі списків або добровільно висупили	18 осіб
Разом вибуло	68 осіб

На кінець 1973 року маємо

532 членів.

(В тому 58 членів юнацтва і молодших від 25 років).

Накази, правильники, інструкції

Тому, що УВК є парамілітарною організацією, то різні організаційні та персональні справи оформлювались військовим способом — наказами, яких за минулої каденції було видано 112 (в тому числі 24 об'їжників). Крім того, було виготовлено або затверджено на підставі проектів, представлених дотичними членами Ген. Управи, слідуєчі інструктивні матеріали: Статут УВК, Положення про Хрест Українського Козацтва, Правильник Гонорової Ради, Вияснення й інструкції в справі підвищень в козацьких рангах, Устав Козацького Прапору, Правильник репрезентації Козацького Прапору, Організаційні інструкції і розподіл компетенцій, Опис козацьких одностроїв в умовах перебування УВК на Україні, Опис козацьких одностроїв і рангових відзнак в умовах перебування УВК на чужині, Опис щоденних козацьких одностроїв, Інструкції чинности Генерального Осаула Військових справ. Разом 11 інструктивних матеріалів.

Діяльність Генеральної Управи УВК та її членів

Чинністю Ген. Управи керував Військовий Отаман, який, виконуючи права й обов'язки приписані йому статутом УВК, затверджував рішення й постанови всіх центральних установ УВК, видавав накази в різних справах та давав вказівки і обмірковував питання, з якими до нього звертались поодинокі члени Ген. Управи.

Згадуючи перебіг праці Ген. Управи за минулої каденції, складаємо ширю подяку Почесному Отаманові УВК Ген. Штабу Генерал-Кожовому Павлові Шандрукові за його активне заінтересування поточною нашою роботою. Він своїми порадами часом в детальних справах старався нам допомагати своїм великим досвідом. Своїми ж друкованими відзовами до Побратимства та зв'язками прикликав нових прихильників Козацької Ідеї та підніс престиж і добру славу нашої організації.

Безпосереднім співробітником Військового Отамана був Генеральний Писар, з яким та співпраця провадилась у широ-братерському порозумінні та взаємній згоді й підтримці.

За уплиної каденції полагоджено такі формальні важні справи. УВК дістало в ЗСА урядовий чартер для самостійного правного провадження своєї праці. Це сталося старанням Полк. К. Мандзенка. УВК стало співпрацювати зі Світовим Конгресом Вільних Українців за чинності Полк. П. Бабяка. На терені осідку централі УВК наша організація є членом Українського Міжкомбатантського Комітету.

Поточні справи і агенди Ген. Управи підготовлялись або й вирішувались компетенцією дотичних Генеральних Осаулів або в порозумінні з В. Отаманом. Для особливо ж важливих питань або контроверсійних справ відбулося два засідання Членів Ген. Управи: одне під керівництвом Військового Отамана Ген. В. Дяченка, а друге під керівництвом Наказного Отамана Полк. М. Петруняка. За цієї ж каденції відбулося кореспонденційним способом дві Великих Козацьких Ради після смерті В. Отаманів ген. І. Цапка і ген. В. Дяченка, для вибору нових В. Отаманів і інших провідних функціонерів та затвердження змін застарілого Статуту з огляду на сучасні обставини життя УВК.

Члени Ген. Управи брали участь в різних національних імпрезах та ювілейних святкуваннях, зокрема в козацьких і комбатантських.

В похоронах сл. п. Військового Отамана ген. В. Дяченка, що відбулися в Лейк-Женева, стейт Віскансин, взяли участь з рамени Ген. Управи: Ген. Писар Полк. Проф. Павло Бабяк, Полк. Інж. Андрій Новицький, Сотник Лев Струк та Посестри УВК Василина й Ва-

силінка Кушинські. Та делегація була присутня на похоронах з Козацьким прапором та зложила вінець на труну Покійного. Прощальне слово промовляв Полк. А. Новицький.

Особливої уваги заслуговує чинність Генерального Писаря УВК Полк. Проф. П. Бабяка, на якого в силу безвихідних обставин на той час було покладено одночасово кілька відповідальних обов'язків. Тому його звіт з діяльності поміщаємо окремою статтею.

Генеральний Осаул Козацької геральдики й нумізматики Полк. Сан. служби д-р Юрій Сас Подлуський великий колекціонер військових орденів, медалів і інших відзначень, а в тому і всіх українських своїми виставами, на яких завжди діставав перші і найвищі нагороди й премії, виконав ширю пропагандивну чинність про Українську Визвольну Боротьбу та про великий змаг українського народу проти комунізму. Зокрема він це зробив також своїми статтями, як редактор, в міжнародному нумізматичному журналі «Колектор Медал», де також давав докладні опис українських хрестів і медалів з історією та вясненням тих подій в честь яких було встановлено ті відзначення. Він же виготовляв відзнаки Хреста Українського Козацтва та Побратимські відзнаки УВК.

На зовнішньому відтинку згадаємо телеграму від УВК до Президента ЗСА Річарда Ніксона з виявами нашої підтримки за його тверді позиції в питанні війни в Південній Азії, щоби заощадити воцвту життя і виграти справедливий мир. Телеграму підписали Почесний Отаман УВК, Ген. П. Шандрук, Військовий Отаман ген. В. Дяченко та Генеральний Осаул зовнішнього зв'язку Знакчий Володимир Феценко-Попівський. На цю депешу Провід УВК одержав від Президента подяку з побажанням для УВК.

Побратим В. Феценко-Чопівський беззастанно бере участь в міжнародних антибольшевицьких і протимосковських конференціях і так вельмидостойно репрезентує своє і на Козацьке «Я» в тій боротьбі за майбутнє України.

Велику працю і то дуже кропотливу виконав Полк. Михайло Ковальський, коли був Обласним Отаманом УВК на аКнаду, доки йому на те дозволяв дуже підірваний стан здоров'я. Він крім активної організаційної праці в тому терені, вклав багато труду на виготовлення проєктів епису одностроїв і відзнак УВК для обставин перебування нашої організації на звільнених Рідних Землях. Він же був внескодавцем проєкту чинності Гонорової Ради.

На підставі дуже докладних проєктів Генерального Осаула Військових Справ Пполк. Корнила Медвіда затверджено Правильник одностроїв і відзнак козацьких звань УВК для

запровадження за порогами Батьківщини. Він виготовив докладні наглядні рисунки для того. Крім того його праці належать рисунки Козацького прапора та Правильник його збереження та церемоніалу з прапором зокрема при похоронах Козаків.

Детальніше проєкт пошанування Козацького прапора та його збереження розробив Полк. Інж. Микола Фещенко-Чопівський, що й було затверджено та введено в обов'язкову практику наказом УВК.

Ретельно й старанно виконували окремі доручення члени Ген. Управи Полк. А. Нювицький та Значковий Юрій Дяченко.

Як «солодке на кінець», належить підкреслити дуже цінну і поважну чинність Наказни Отаманив — Заступників Військового Отамана, які організовані відтяжили його від двох гонорових ділянок, що, крім труду, вимагали часто великого дипломатичного такту при їх полагодженню. Ген.-Хор. Петро Федоренко був Головою Гонорової Ради УВК, а Полк. Михайло Петруняк — Головою Нагородної Ради Хреста Українського Козацтва. Про діяльність цих автономних установ при Ген. Управі УВК подамо далі відповідні звідомлення.

Ген. П. Федоренко, крім того, виконував завдання репрезентації та розв'язував трудніші організаційні та персональні справи на терені Канади, заступаючи там в потрібних моментах В. Отамана.

Полк. М. Петруняк виконував репрезентаційні доручення, заступаючи В. Отамана та Ген. Управу на теренах ЗСА а зокрема був активним представником нашої централі на Зізді станиць УВК на ЗСА-Сході.

Праця Генеральної Канцелярії

Ген. Канцелярія УВК розмножувала подані вище накази, об'їзники та інструктивні матеріали і розсилала їх Обласним і Станичним Отаманам та на прохання окремим членам УВК, які не мали можливості брати систематичну участь на сходинах станиць, де ті накази й матеріали мали зачитуватись для загального відома. Тут же провадилось поточне листування в різних справах, що рік-річно доходило до 1.000 а то й понад це число висланих листів. Ген. Канцелярія виготовляла членські посвідки. Їх прийшлося для повної реєстрації виставити всім членам, що приголосились або вступили в лави УВК після відновлення нашої організації після емігрування за океан. Отже, таких посвідок видано коло 600 штук. В Ген. Канц. провадилась реєстрація членів в книзі і в картотечі. Ген. Канц. турбувалась виготовленням та дорученням Побратимських відзнак по приналежності, яких було вперше виготовлено тільки після відновлення УВК за океаном, а саме: 400 малої величини і 100 великих, а за цей час ви-

дано 366 малих і 99 великих. Дотичні члени оплачували за відзнаки їхню собівартість та поштові видатки.

В Ген. аКнцелярії зберігається Архів УВК, інвентар якого налічує 34 назв окремо зшитих тек та книг. Останніми часами порушено справу про передання того Архіву в депозит на збереження до місцевого Українського Музею. Для збереження важніщих же персональних справ, картотеки членів, їхніх декларацій та інших важних документів в місцевому українському банку заарендовано незгораємий і забезпечений від знищення сейф.

В цілях поширення відомостей про УВК ми час від часу висилали інформативні або хронікальні статті про нашу організацію і вони поміщались в таких часописах: «Америка», «Авангард», «Батьківщина», «Біблос», «Дороговказ», «Вісник Карпатського Союзу», «Вільна Думка», «Гуцулія», «Дзвін», «Жіночий Світ», «Свобода», «Молода Україна», «Сурмач», «Вісті Комбатанта», «Форум», «Церква і Життя (видання «Просвіти» в Австралії), «Шлях Перемоги», «Праця», «Новий Шлях», «Гомін України», «Українське Народне Слово», «Наш Клич», «Українське Слово», «Український Голос», «Наша еМта», «Українські Вісті», «Українська Думка», «Вільне Слово», «Український Історик». Разом 29 редакцій.

Релігійна опіка

Старо-козацька ідея нерозривно зв'язана з християнським світоглядом української нації. Тому в УВК не забувалось про релігійну опіку нашого членства, яка була в руках наших Високостойних Побратимів Отців Капелянів. За уплинулої каденції в наших козацьких реєстрах числились і виконували свої душпастирські обов'язки 19 духовників. Генеральним Капеляном для православних був Генерал-Хорунжий УВК Високопреосвящений Архiepіскоп ІОВ СКАКАЛЬСЬКИЙ, ієрарх Української Автокефальної Православної Церкви в Південній Америці. Генеральним Капеляном для українських католиків був Генерал-Значковий УВК Високопреподобний Отець д-р ВА-СИЛЬ ЛАБА, Генеральний Вікарій Української Католицької Церкви в Канаді.

Праця Гонорової Ради

Ця автономна установа УВК працювала в складі: голова Ген. Хор. Петро Федоренко, Заступники Голови — Полк. Павло Бабяк і Полк. Корніло Медвідь і Секретар — Полк. Осип Семотюк. Гонорова рада виконувала свої функції на підставі затвердженого В. Отаманом, а запроєктованого Головою Гон. Ради «Правильника» доповненого «Виясненнями та інструкціями в справі підвищень в козацьких званнях».

Гонорова Рада розглядала поступаючі урядовою дорогою внески на підвищення в

старшинських рангах і свої постанови предкладала на затвердження Військовому Отаманові. Підвищення в підстаршинських рангах відбувались безпосереднім наказом В. Отамана.

За минулої каденції було виконано і оформлено 7 підвищень в генеральські ранги, 69 в рангах полкової старшини, 91 в рангах сотенної старшини та 105 в підстаршинських рангах.

Зазначаємо, що масове відзначення в козацьких званнях було виконано на день Покрови 14 жовтня 1970 року з нагоди 10-річного ювілею розвитку чинності УВК за океаном. Ініціативу для такого відзначення заініціював Почесний Отаман УВК Генерал Павло Шандрук. Від того часу для піднесення авторитету козацьких звань, він же як Командир Української Національної Армії, почав затверджувати своїм підписом дотичні генеральські накази про підвищення, що їх видавав Військовий Отаман.

Праця Головної Нагородної Ради Хреста Українського Козацтва

Ця автономна установа УВК працювала в складі: голова — спочатку Ген. Хор. Віктор Дяченко, а потім Полк. Михайло Петруняк, а секретарем був короткий час Сотник Петро Олексієнко, потім Полк. Антін Кушинський, а згодом — Полк. Андрій Новицький, який старанно й ретельно провадив діловодство ГНРади останні три роки минулої каденції. Членами ГНРади були: Полк. сан. сл. л-р Юрій Сас-Подлуський, Значковий Богдан Кашуба, якийсь час — Сотник Микола Филипович, якого заступив Значковий Мирон Лепак.

Нагородна Рада діяла на підставі затвердженого «Положення про Хрест Українського Козацтва», колегіально розглядала поступаючі представлення та виносила протолярні свої опінії на кожне представлення окремо і на підставі більшості голосів приймала постанови, які подавались на затвердження Військового Отамана, що оформлювалось в наказах УВК.

За минулої каденції вперше від часу існування УВК було виготовлено відзнаки Хреста Українського Козацтва, рисунок якого було запроєктовано ще в Європі св. п. Військовим Отаманом Генералом Іваном Цапком і затверджено Командиром Ген. Полк. Михайлом Омеляновичом-Павленком. Саме виконання відзнак було здійснено старанням Полк. Д-ра Юрія Сас-Подлуського.

За минулої каденції було позитивно полагоджено і уділено з відповідними грамотами 167 хрестів УК з мечами за участь в збройній Боротбі України та 34 хрести без мечів за визначні заслуги для української нації на полі громадської, культурної, літературної та

політичної чинності. З негативними результатами було 5 представлень.

Видатки на прокриття виготовлення комплекту відзнак (орденського та мініятурного розміру на стьожках), додаткових відзначень на стьожці — лаврові золоті (за участь в боях акціях), або срібні (за переслідування тюрмою чи заслання в концентраці), за зірки (за кожне поранення в бою проти ворога) та за виготовлення грамоти оплачують нагороджені.

Праця редакції журналу «Українське Козацтво»

Редактором і Адміністратором видавання нашого журналу від 1968-69 року В. Отаман призначив Ант. Кушинського, який після вибору його на старшинство В. Отаманом затримав ті обовязки на своїй відповідальності. Його Заступником був Полк. М. Петруняк а також Полк. П. Бабяк а іншими членами редакції були. Адм. Кур. Василь Івашук, Значк. Володимир Засадний та короткий час — Степан Будний, що відійшов від редакції через хворобу, та Сотник Любомир Кузик, що також відійшов від редакції, бо переселився з Чикага. За останній рік також звільнився з редакції Побратим В. Івашук через переобтяження іншими громадськими обовязками.

Підбирав матеріяли для журналу редактор А. Кушинський при чому більш, або важніші, або контроверсійні по змісту статті перечитувались членами редакції і так по їхніх опініях приймалися рішення. Редакція керувалась казісам. статуту УВК про мету і завдання нашої організації і на тій підставі критично ставилась у підборі матеріялів. Мовного редактора ми не мали за браком на те коштів а всі члени працювали безкоштовно. Коректу виконував довгий час сам Ант. Кушинський, але через втрату зору в одному оці і послаблення в другому передав ті обовязки Побр. М. Петрунякові а частково Побр. П. Бабякові. Все адміністрування провадив сам А. Кушинський. В експедиції помагав Побр. В. Засадний а останній Посестра Васирина Кушинська.

В роках 1969-70 журнал виходив неперіодично, а від 1971-го став кварталником. Спочатку друкувалось його накладом 600 примірників, а з кінцем року 1972-го наклад зріс до 1.000 примірників і всі числа по більшості розходились, крім «залізного запасу» 50 примірників для кращого Майбутнього.

Характерним для успіхів нашого журналу був не тільки поступово сталий зріст його накладу, але й те, що помимо систематичного поступлення передплат, журнал користався такою прихильністю у його читачів, що сума дарів на пресовий фонд перевищувала суму передплат та поступлень за кольпортаж. Це забезпечувало запас потрібної суми для свое-

часного випуску чергових чисел та стали самокупаємість нашого видавництва. Не можемо пожалитись і на брак матеріалів в редакційній теці, як оригінальних статей від наших дописувачів, та інших матеріалів для використання. Для забезпечення такого стану редакції приходилось провадити постійно широке листування як з власної ініціативи, так і у відповідь обов'язково на кожний найменший лист. Тому листування редактора виказує щорічно пересічно до 900 листів, не згадуючи про систематичне поквітовання грошових поступлень. Про характер змісту журналу не подаємо жадного звіту, бо про це мають конкретну уяву самі його читачі, а зокрема свідчать прихильні opinie в листах до редакції, виписки з яких ми час від часу поміщали в журналі в розділі: «Пугу! Пугу! — Козаки з Лугу!» або «3 листів до редакції».

Наш журнал «Українське Козацтво» був продовженням циклостилевого бюлетеню «Вільне Козацтво», започаткованого в Європі лише одним числом в 1947 році, та видаваного в Нью Йорку в рр. 1963-65 в 8-числах Генеральним Осаулом відділу Преси Побратимом Адм. Курінним Володимиром Шостаком за попередньої каденції накладом 100 примірників.

За минулої нашої каденції видано друком 18 чисел журналу «Українське Козацтво» обсягом разом 950 сторінок змісту.

Для безпечного збереження картотеки переплатників і кольпортерів журналу арендуємо в банку окремих сейф, що забезпечений від огню і крадіж. На банківому конті тримаємо всі поступлення.

Генеральний Суддя УВК

На підставі мандату від Великої Козацької Ради з волі її вибору діяв Генеральний Суддя, яким від р. 1969-го був Адм. Іллярій Чеховський. Він виготовив проект інструкції для чинности своєї установи і мав лише одну справу до розгляду про взаємні персональні непорозуміння двох поважних членів УВК, яка, як і годилось, була полагоджена взаємним примиренням.

Після несподіваної смерті Побратима Іл. Чеховського в березні 1972 року, з огляду на короткий час, що лишався до кінця каденції, Військовий Отаман на підставі статуту УВК, що передбачав у виключних випадках право ініціативи В. Отамана в усіх ділянках, він призначив на час до 31. грудня 1973 року Побратима Курінного УВК магістра прав Володимира Мандичевського Наказним Генеральним Суддією. Побратим В. Мандичевський подав такий звіт для ВКРади:

«Моя діяльність за звітний рік обмежувалась до праці на терені 7-ої Станиці в Перті, Зах. Австралія, уділювання правних порад тощо. Від інших станиць і областей УВК

ніхто в справах судових ані правних не звертався. Розпочав працювати над перекладом статуту УВК на англійську мову й пристосування його до австралійських умов з метою зареєструвати його в Австралії».

Генеральний Контролер УВК

Подібний мандат від Великої Козацької Ради мав вибраний 1969 році Генеральний Контролер Полк. Проф. Павло Бабяк, звіт якого подаємо окремою статтею.

Надзвичайна Велика Козацька Рада 1971 року тому, що П. Бабяк став з її волі Генеральним Писарем, новим Генеральним Контролером вибрала Пполк. Инж. Антона Артимоновича, який проводив перевірку касових чинностей організацій УВК в місці осідку Генеральної Управи.

На закінчення звідомлення

Всі повищі звідомлення подано на підставі належних документацій і актів складених відповідальними за них Побратимами.

Звіт цей не відзеркалює щоденної муравлиної праці Проводу Генеральної Управи а також Обласних і Станичних Управ УВК. Дещо про те звітується майже в кожному числі «Українського Козацтва», коли дотичні чинники гомосять про те нашій редакції.

На цьому місці в імені Генеральної Управи з приємністю і вдячністю стверджуємо ширю співпрацю з клітинами УВК, що за дуже малими винятками виявлялось в живій виміні думок в листах та в телефонічних розмовах. Це зумовляло розвиток нашого Козацького Об'єднання. Очевидно, що як і в кожному Товаристві, не обійшлось також і в нас без певних тіней. Вони, одначе, скоро роз'яснювались і не мали впливу на творчу працю. Більшої видайности годі було очікувати з причини браку людей охочих до конкретної праці, яка зі зростом нашої організаційної мережі та видавничої діяльности нашого журналу потребує більшого числа робітників та їхньої кваліфікації а до того ще й молодечих сил... На жаль, нам бракувало також відповідних фондів. На тій підставі уступаючий Провід, а в тому й Генеральна Управа, дозволяють собі подати деякі напрямні наступному Проводові на слідууючу каденцію урядування.

1) Дотримувати провідний ідейний напрям нашої організації, що Козацтво має служити тим державницьким інтересам української нації, які є непроминаючі й вічні. Бо групові інтереси партій та їхні програмові напрямні, скеровані до боротьби за владу, в бігу історичного життя нації є мінливі у своїх скерованнях, у своїх силах і в їхньому значенню.

2) Збільшувати якісне членство в УВК та його жертвенність.

3) Започатковану організацію молоді продовжувати при станицях в окремих роках чи

чотах, а де можливо, то творити самостійні юнацькі станиці.

4) Докласти більше уваги на популяризацію Козацької Ідеї і як виразника її — нашого УВК — серед ширших кругів громадянства дорогою особистих контактів, участю в загально-громадських установах, поширювати кольпортаж нашого журналу, використовуючи прихильну до нас пресу, влаштовуючи відповідні імпрези і подібне.

5) Притягнути до УВК військову мелодь з чужих формацій ЗСА, Канади, Англії, Німеччини, Англії і інших місцях їх поселення.

6) Найти спосіб на збільшення фондів для скріплення організаційної діяльності УВК. Головною підпорою мають бути Станиці УВК.

7) Довести журнал «Українське Козацтво»,

що є нашим звязковим і органом ширення Козацької Ідеї, до двомісячника, а згодом, до місячника.

8) Ще більший натиск покласти на людину, її козацьке виховання, твердий характер та точність у виконванні обов'язків. Це ж є підставою для осягнення української ідеї — здобуття незалежності державної України.

В Чикаго, на день Свята Козацької і Всеукраїнської Покрови 14 жовтня р. Б. 1973-го.

*Ген. Хор. УВК Инж. Антін Кущинський
Військовий Отаман*

*і Голова Генеральної Управи УВК та
Редактор «Українського Козацтва»*

*Полковник УВК Проф. Павло Бабяк
Генеральний Писар*

*і Обласний Отаман УВК на Німеччину й
Венецуелю, кол. Генеральний Контролер.*

ЗВІТ ГЕНЕРАЛЬНОГО ПИСАРЯ УВК ПОЛК. УВК ПРОФ. ПАВЛА БАБЯКА

Силою обставин мені довелося виконувати такі функції в УВК на протязі років 1969-73:

ГЕНЕРАЛЬНИЙ КОНТРОЛЕР УВК, вибраний Великою Козацькою Радою 1968-69 рр. до кінця 1971 року.

ЗАСТУПНИК ГОЛОВИ ГОНОРОВОЇ РАДИ УВК від 3 квітня 1970 р., Наказ ч. 13-70.

ОБЛАСНИЙ ОТАМАН УВК НА ЗСА та Стаман Збірної Станиці при Обл. Отамані від 15 вересня 1970 р. до 1972 р.

ЧЛЕН Редакційної Колегії журналу «УК» від 21 листопада 1970 р., Наказ 31-70.

ГЕНЕРАЛЬНИЙ ПИСАР УВК, вибраний ВКРадю 22 листопада 1971 року, до закінчення поточної календії, то є до 31 грудня 1973 року.

Виконуючи обов'язки Генерального Контролера я перевірював кожнорічно касові чинності Генеральної Управи УВК, Головної Нагородної Ради Х.У.К., Адміністрації журналу «УК», як теж касові чинності й діловодство Обласної Управи УВК на ЗСА і Станиць УВК, які надсилали свої річні звіти. З перевірки я складав кожнорічно письмовий звіт Військовому Отаманові з залученими заввагами. Один такий звіт за 1971 рік був поміщений в журналі УВК ч. 3-21. Приємно є на цьому місці ствердити правильне й точне ведення книг, вірність вписів з залученими прилогами та відданість Проводу УВК й підлеглих Управ Станиць Козацької Ідеї і в парі з цим їх жертвенну працю в розбудові мережі козацької організації.

Після резигнації Обласного Отамана УВК на ЗСА Полк. К. Мандзенка і його Заступника ППолк. Й. Вишневецького, Військовий

Отаман УВК. Ген. Знач. Инж. В. Дяченко, наказом УВК ч. 26 з 15 вересня 1970 р. призначив мене Обласним Отаманом на ЗСА, залишаючи з мною всі інші функції в УВК. Перебравши ці обов'язки від Ген. Писаря УВК Ген. Хор. Инж. А. Кущинського, я зв'язався тоді окремим зверненням з усіма Отаманами Станиць (їх було тоді 14) та з усіма членами Збірної Станиці при Обл. Отамані (їх було 60), пригадавши їм ще раз на їхні права і обов'язки в УВК. На цьому місці хочу зложити найширшу подяку своєму хорядникові і найбільшому приятелю Ген. Хор. А. Кушинському, що як тоді так і тепер радо служив своїми вказівками, а то й не раз виручав і виручає мене в обов'язках.

З огляду на недостатні фінансові умовини приходилось провадити всю працю кореспондційною дорогою. Головну увагу звернено на приєднування членів й поширення козацької мережі. І тут треба з вдячністю підкреслити, що при теплій співпраці Ген. Писаря, а згодом Військового Отамана УВК Ген. Хор. Инж. Кущинського, ширих і видатних порад Ген. Штабу Генерал-Кошового Командира Українського Війська і Почесного Отамана УВК П. Шандрука, Голови Гонорової Ради УВК Ген. Хор. П. К. Федоренка та цілого ряду ентузіястів козацького руху на місцях (згадати б: Полк. Михайло Ковачський, ППолк. Осип Семотюк, Сл. п. Сотник Іван Воробець Карпатський, Сот. Василь Горбай в Канаді, ППолк. Йоахим Вишневецький в Нью Йорку, ППолк. Яків Різник, Кур'н. Пполковник Медвідь, Кур. Д-р О. Менцінський в Австралії, Пполк. С. Левченко, Полк. П. Петренко і Хор. Л. Рись в Англії, Знач. Ів. Кара-

бін в Німеччині, і інші) число Станиць УВК дійшло до 23 з окремим роєм Молодших Юнаків, що їх zorganizував Сот. Богдан Дацьківський при Станиці ч. 6, в Ньюарку.

Обласної Управи не удалось зложити й тому всі її функції виконував сам Обл. Отаман, приймаючи між іншим 215 писем входячих і висилаючи 196 відповідей, як теж вислано 2 обіжники і 20 Наказів УВК кожноразово на 80-90 адрес

10 липня 1971 року обов'язки Обл. Отамана на ЗСА - СХІД перейняв Кур. Д-р Роман Дrajньовський, Наказом УВК ч. 6-71 5-го лютого 1972 р. перебрав від мене обов'язки Обл. Отамана на ЗСА-ЗАХІД ППолк. Інж. Микола Чопівський.

Упорядковане діловодство Обл. Отамана є зложено в Генеральній Канцелярії у двох зшитих книгах і кількох теках.

Як член Ред. Колегії журналу «УК» одержував я до опінії, часто й до переписання, надіслані статті, переводив коректу і сам написав до журналу кілька статей.

Доля Генерального Писаря не є ласкава, коли навіть треба самому адресувати конверти а їх писалось тисячі. Обіжники й Накази, допомога в їх редакції, розмноження, приготування до висилки, розшифрування входячих писем (до 27. 7. 73 — триста одинадцять) та письмові відповіді на них (до 27. 7. 73 — 268) й інші статутowo - організаційні

справи — все вимагало не мало труду і тільки при активній допомозі Військового Отамана я міг справитися з виконанням прийнятих обов'язків.

До 27. 7. 73 р. вислано Наказів УВК й Обіжників 31 і при постійному зростанню членів їх вислано кожночасно пересічно на 150 адрес (4,650). Число Станиць УВК зросло до 30. І тут нам особливо мило підкреслити, що Станиця ч. 28 ім. Полковника Петра Болбочана, Кошового Новітнього Війська апоріжського в Лос Анжелос, Каліфорнія, це наполегливий труд і заслуга Почесного Козака Мастера Василя Ємця і його Дружини Посестри Адмін. Підхор. Марії. Рівнож слід з признанням підкреслити організаційний хист і немалий труд Адмін. Підхор. УВК Григорія Репи при заснуванні двох Станиць в Чикаго: Першої Юнацької Станиці УВК ч. 26 ім. о. Агапія Гончаренка, що її очолив Старший Юнак Юрій Репи і Станиці ч. 29 ім. «Лицарів Базару».

Не можна також поминути і висказати признання й щирю подяку Побр. Адмін. Сот. Леонідові Бенцелю і Посестрі Значковій УВК Олені Андрієнко-Пічатківській за труди і старання при заснуванні Станиці УВК ч. 30 в Сіетле, Стейт Вашингтон, ЗСА.

Діловодство Генеральної Канцелярії й архівництво упорядковане в 4 зшитих теках і касових книгах.

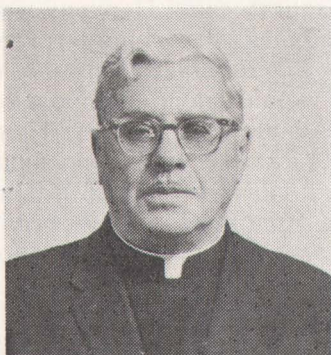

ВІДЙШЛИ У ВІЧНІСТЬ

МИТРОФОРНИЙ ПРОТОЄРЕЙ О. ІЛЛЯ НАГІРНЯК

Вночі з 5 на 6 липня 1973 р. в Чикаго упокоївся в Бозі о. Ілля Нагірняк наш заслужений співробітник автор прецінних історичних розвідок в журналі «Українське Козацтво» та щирій прихильник Козацької християнської Ідеї.

Народився Покійний 20 липня 1895 року в селянській родині Олексія і Марії з дому Ткачук в с. Іспасі-Майдані, пов. Вижниця на Буковині. Отець І. Нагірняк був високоосвічений священник Української Православної Церкви. Він закінчив теологічний факультет в Чернівцях. Від часу рукоположення в священники 1924 р. до року 1940-го був парохом і законовчителем у Буковинській Православній Митрополії, а зокрема на Гуцульщині в селах: Усте-Путилсві, Сучевці, Кулівцях, Товт-

рах та ін. Потім переїхав на Холмщину і працював як законовчитель в Грубешові в Учительській Семинарії та в двох вищих школах Торговельній і Кравецькій. Подавшись перед большевицькою навалю до Німеччини, працював в українських таборових гімназіях в Мангаймі, Авґсбурзі і Міттенвальді, а від 1947 року був Професором Морального Богослов'я в Богословській Академії в Мюнхені та був членом Богословського Наукового Інституту Української Автокефальної Православної Церкви на Еміграції. За свою священничу й педагогічну діяльність був нагороджений: золотим наперсним хрестом (від Митрополита Іларіона), саном протоєрея (від Митрополита Полікарпа) та митрою (від Митрополита Іоана).

Прибувши в 1949 році до Америки, Покійний старався дістати парафію, але його прохання не було узгоджено, по мимо браку священників, хоч своїм стажем священничої служби і високої освіти того заслуговував. О. Ілля Нагірняк дуже гірко переживав ту до нього неприхильність, але стоїчно переносив ту мирську невдачу. На тому факті найяскравіше виявився характер гуцульської вдачі Покійного: почування своєї чести.

На урочистій панахиді за спокій душі новопреставленого о. Іллі Його пращаз священник один із Його собратів, який широко та філософічно глибоко оцінив духовий образ Покійного. Згадуючи ж про те, що о. Іллі не пощастило дістати парафію в ЗСА, пояснив причину лише одним правдивим словом...

Так обиджений та зажурений від такого до нього наставлення власть маючих о. Ілля був примушений для ради хліба насущного піти на заробітки на тяжку фізичну працю на фабриці. При тій роботі Він був пошкоджений на здоров'я так, що Його з фабрики відвезли до шпиталю. На протязі дальших років, він втративши здібність до фізичної праці, перетерпів кілька тяжких операцій, але до здоров'я вже не повернувся і після останньої операції віддав свою страждущу душу Богові.

Помимо так глибоко підірваного фізичного стану о. Ілля, борючись за життя при жалюгідній старечій пенсії робітника, не переставав весь час працювати на релігійно-духовній ниві як дописувач до кількох церковно - релігійних журналів, підписуючи свої головні наукові статті своїм прізвиськом або псевдами «Лесів» або «Майданський». Крім того Він виготовив і оформив переписаними на машинці дві капітальні науково - богословські праці, приготувавши їх до видання: «Моральне Богословіє» та «Апологетика». Ці цінні для сучасних і майбутніх священників праці чекають видавців. Старання бл. п. Автора в тій справі обірвались з його смертю.

Бл. п. о. Ілля по своїй натурі не міг сидіти без діла. Втративши фізичну можливість бути активним співробітником катедрального собору Св. Володимира УПЦ в Чикаго, Він з живим зацікавленням слідкував за церковним релігійно життям в цілому світі. Доки міг читав журнали, часописи, книги, збирав матеріяли на цікаві для

нього теми, щоб їх потім використувати в своїх розвідках та статтях.

Як буковинський гуцул о. Ілля був якийсь час членом Гуцульського Товариства в Чикаго і був основоположником видавання журналу «Гуцулія», в якому містив свої статті на дуже цінні історичні теми.

Останніми ж роками Покійний став щирим приятелем Козацького Руху та ідейно-духовним співробітником нашого квартальника «Українське Козацтво». Так з його пера появились такі праці в нашому журналі: «Руйнування москалями Свято-Покровських Церков на Запорозькій Січі» ч. 5(13), «Змагання Війська Запорозького за незалежність своєї Церкви» в ч. 1(15), «Не забуваймо страшну трагедію голоду в Україні 1932-33 рр.» в ч. 2(16), «Доля українського запорозького скиту на Афоні» в ч. 3(17), «Присяга» в ч. 3(21) та «Ще про Іллінський Запорозький скит» в ч. 4(22). Писав Він гарною мовою та легким стилем, завжди в академічному дусі з покликанням на авторитетні джерела.

Провід УВК оцінив надзвичайні заслуги св. п. о. Іллії Нагірняка для української нації на полі культурно-національному і літературно - громадської чинности. До того ми ще пригадали, що о. Ілля за свою національно-українську громадську чинність в Буковині був караний румунською владою і навіть був відданий під суд Військового Трибуналу і тільки завдяки надзвичайним старанням приятелів уникнув ще страшної кари. За все те св. п. О. Протоєрея Іллію Нагірняка на день його іменин в 1972 році було нагороджено Хрестом Українського Козацтва. Відзнаки того Хреста оздоблювали труну Покійного, а козацький прапор на знак особливої пошани стояв при труні в головах Дорогого Покійника під час всіх похоронних відправ.

В імені Українського Вільного Ко-

зацтва прощав Покійного особисто Військовий Отаман.

Тлінні останки о. Митрофорного Протоєрея Іллі Нагірняка поховано на вічний спочинок 11 липня 1973 року на цвинтарі церкви-пам'ятника св. Андрія в Бавнд Бруку, Н. Джерзи, ЗСА.

Покійний осиротив Дружину Паніматку Олександрю, сина інженера Ва-

силя з дружиною Донною та внуків — Лярису, Тараса і Надію. Їм за порядком, встановленим в статуті Хреста Українського Козацтва, переходить граво з роду в рід мати ту реліквію для вічного вшанування світлої пам'яті Дорогого Покійного Лицаря служби Богові й Україні.

Антін Кушинський

ПРОФЕСОРКА Д-Р НАТАЛІЯ ПОЛОНСЬКА - ВАСИЛЕНКО

Народилась Вона в Харкові 31 січня 1884 р.; померла 8-го червня 1973 р. в Дорнштадті коло Ульму (Німеччина). Вона походила з українсько-козацького роду. Батько її був генералом артилерії спершу царської армії, а пізніше українського війська. Наталія виросла в традиціях старої України, що вплинуло на її зацікавлення історією свого народу. По закінченню середньої освіти вона записується на історико-філологічний факультет на Вищих Жіночих Курсах, де історію Східної Європи, а зокібна України та Білорусі викладав знаний проф. Довнар-Запольський, але пізніше переходить до Київського Університету св. Воло-

димира, з яким вона, як наукова співробітниця зв'язується на довгі роки. У цьому університеті затрималися традиції історичної школи проф. В. Антоновича. Наталія Полонська-Василенко продовжує ці традиції протягом цілого свого життя, ставши великою представницею київської історичної школи. Головними її працями були переважно проблеми зв'язані з історією Києва та Київської Держави, а також історія Південної України після зруйнування Запоріжжя, хоч займалася вона досліджуваннями й інших питань нашого минулого. Наукова спадщина Полонської надзвичайно велика і ще не зібрана і не зареєстрована. Останнім її твором залишиться, як її історичний заповіт, — велика двотомова Історія України, над якою вона працювала довгі роки і в якій яскраво відбився її історичний світогляд, що виходив з державницької свідомості та наших історичних традицій. Свої думки і висновки своїх історичних дослідів проф. Полонська ширила в своїх численних статтях, брошурах, лекціях. В своєму житті вона жила своїми творчими ідеями, належачи до різних наших громадських та політичних організацій. Зокрема належала до гетьманської організації.

Проф. Полонська-Василенко відзначалася також особливими прикметами свого характеру, якими очаровувала своє оточення. Також мала вона

великий вплив і на своїх слухачів, викладаючи історію України на багатьох високих школах в Україні, а останні 32 роки свого життя в Українському Вільному Університеті в Мюнхені, де вона була довголітнім деканом Історично - Філософічного факультету.

Залишила св. п. Покійна великий жаль по собі, як глибокий знавець нашої історії, як видатний педагог, як людина високого характеру та вдачі. Память про неї залишиться вічно в нашому народі, для якого вона з творчим запалом працювала до останніх годин свого життя.

П. К.

Проф. Д-р НАТАЛІЯ ПОЛОНСЬКА-ВАСИЛЕНКО була Адмін. Сотником Станиці УВК ч. 24 ім. Великої Княгині Ольги. Покійна увіковічнила своє ім'я в службі Україні великою науковою працею, що охоплює 220 назв капітальних творів, а в тому числі до 100 з козацькою або спорідненою до козацької ідеї тематикою. Вона була членом Українських Наукових Установ та Деканом Укр. В. Університету. За її заслуги перед українською нацією їй було відзначено Хрестом Українського Козацтва а Гонорова Рада УВК ухвалила надати їй титул Почесного Козака. Вічна їй пам'ять!

ЛІДІЯ ВДОВИЧЕНКО

Відійшла від нас у Вічність примірна членкиня — чотова Станиці Українського Вільного Козацтва ч. 2 ім. ген. Івана Омеляновича Павленка в Чикаго, бл. п. Лідія Вдовиченко. Організація козацька була для неї особливо близькою, бо походила вона зі старого роду козацького Волошинів на Полтавщині. Була це людина надзвичайно шляхетного серця, що відійшла на 47 році життя, залишивши у глибокому смутку не тільки нашу Станицю,

але також велику громаду людей, що з нею співпрацювали в різних організаціях.

Покійна народилася 28 серпня 1925 р. в селі Дмитрівка на Полтавщині. Вчилася в Полтаві в середньо-технічній школі, а пізніше в Лубнах, де застала її II Світова Війна. Від наймолодших літ визначалася акторськими здібностями, працюючи довший час в Українському Театральному Ансамблі під керівництвом Миколи Березенка. Прибувши в 1943 році до Німеччини, була дуже активною працівницею в громадських організаціях таборів у Карсфельді і Міттенвальді. Намагалась вона на кожному кроці зробити щось корисного для свого народу і своєї Церкви. Прибувши в 1950 році до Чикаго, стала знову активною в кількох наших організаціях, присвячуючи увесь свій вільний час, знання і жертвенний гріш для загального добра. Була членом хору «Боян», керівничкою Драматичної Групи при Школі Українознавства Св. Володимира, будучи одночасно активною членкинею Сестрицтва Св. Ольги. Вирізняю-

чись акторським таланом, приступила також до праці у місцевому Театральному Товаристві «Нова Сцена», де здобула особливі признання за свою працю.

В останніх роках свого тяжкого й трудолюбивого життя, з причини тяжкої хвороби, не могла брати участі в праці своїх улюблених організацій, але до самої смерті не забувала про них і підтримувала їх фінансово. Особливо великою прихильницею була Українських Радіопрограм для молоді в Чикаго, на яких утримання віддавала свої скромні фонди аж до останніх днів свого творчого життя. Два дні перед смертю написала для них оповідання для молоді з періоду велико-

го голоду на Україні під заголовком «Семенко», що його поміщено в цьому числі «У. К.».

Своєю тихою, ідейною працею для Церкви й Народу та добротою свого серця здобула собі багато прихильників і друзів, що з великим болем пережили її смерть. Залишила всім нам приклад своєї скромности, ідейности й жертвенности. Козацька Тризна у сороковий день її смерті була глибоко релігійною й національною маніфестацією великої громади зібраної на її пошану. Тлінні останки Покійної поховано 28 жовтня 1972 року на Елмвуд цвинтарі в Чикаго.

В. Іващук — Отаман Станиці.

СТЕПАН КУЗЬМЕНКО

Дня 28 квітня 1973 року в Торонті упокоївся в Бозі на 76 році життя св. п. Степан КУЗЬМЕНКО, хорунжий Станиці УВК ч. 4 ім. Гетьмана Богдана Хмельницького. Покійний народився 1896 р. на Полтавщині. Професійну механічну освіту здобув в Києві, звідки й був призваний на службу в московській царській армії в часі Першої світової війни. В часі творення УНР-республіки, як свідомий українець, переходить до армії УНР, де й служить до часу, коли попав у совітський по-

лон. Звільнившись з полону повертається на рідну Полтавщину і в 1922 році одружився з Варварою з дому Гололоб, з якою прожив аж до смерті. За Другої світової війни опинився з родиною на праці в Німеччині, звідки в 1949 році прибув до Канади, де працював в Форт Вілліям, Ошава а останній час — в Торонті. Приймав активну участь в українському громадському житті, був членом Української Православної Автокефальної Церкви та Українського Вільного Козацтва. Помер на удар серця у Великодню Суботу, залишивши в смутку дружину Варвару, доньку Неонілу, зятя Михайла Гаву та онуку Галину.

Хай Канадська земля буде йому леґкою. Вічна Йому пам'ять!

Уривок прощального слова, яке виголосив над свіжою могилою св. п. Степана Кузьменка 1 травня 1973 року в Торонті на цвинтарі «Проспект» Обласний Отаман УВК на Канаду Схід.

... «Ти ні на мить не завагався, був між першими, що стали на прю з во-

рогом, кожної хвилини життя своє мо-
лоде готовий був віддати за наш
скарб найдорожчий, за Батьківщину,
за наш найвищий Ідеал, за Самостій-
ну Соборну Українську Державу.

Ти чесно виконав свій важкий, пов-
ний труду й небезпек, військовий обо-
в'язок супроти Рідного Краю, у той
грізний час важкого змагу нашого на-
роду з диким ворогом. За це честь
Тобі, Дорогий Степане, велика і без-
межна вдячність Батьківщини. Поко-
ління за поколіннями проходять і
з гордістю згадуватимуть вічно жию-
чих борців за волю, за честь, за на-
род, за державу, і тих, що на полі бою
склали свої буйні голови, як і тих, що
доля призначила їм в живих остатись,
щоб тут вже на чужій-чужині, у змін-
них обставинах і змінними методами,
продовжувати боротьбу за визволен-
ня з тяжкого московського ярма.
Твої Дорогі Побратими з великим су-
мом і глибоким жалем пращають Те-

бе Степане, бо ж Ти йдеш, як доля
призначила, у путь далеку, з якої не
має вже вороття.

Та знай, Дорогий Степане, що ду-
хом Ти все залишишся між нами, Тво-
їми добрими й щирими побратимами.
Пам'ять про Тебе Дорогого, по всі
часи житиме серед нас.

Рідна Земля горда, що виростила
сина, що ніколи про неї не забував, у
найтяжчі хвилини спішив захищати її,
любив її своїм великим палким сер-
цем, і робив усе, що лиш міг, щоб Во-
на Рідна, Дорога, вільною була.

То ж, тепер, спи спокійно, Дорогий
Степане і про долю-волю Твоєї любої
України найкращі мрії сни.

А канадська земля, хоч не рідна То-
бі, хай Тебе вірного й хороброго во-
їна України, щиро пригорне до себе й
легкою Тобі буде.

**Осип Семотюк — ППолк. УВК. Обл.
Отаман.**

ВІДОЗВА ДО ДОБРОЇ ВОЛІ ВШАНОВНИХ ЧИТАЧІВ «УК»

Побратим ВОЛОДИМИР ШОСТАК Ота-
ман Ст. УВК ч. 14, бажаючи якнайбільше до-
помогти у нашій видавничій діяльності, вніс
на пресовий фонд «Українського Козацтва»
популярний щедрий дар готівкою. Крім того,
він подарував на ту ж ціль 26 нових двогра-
мних грамофонових плит зі співами Його бл.
п. мами а нашої Дорогої Посестри Євдокії
ЦАПКО-ОДАРАРІ покійної вдови по св. п.
Військовому Отаманові Генералові Іванові
Цапко. Ці плити за знижену ціну 3 дол. 50
центів просимо замовляти в Адміністрації на-
шого журналу. Щоб ВШановні Читачі «УК»
могли уявити цінність співів оперового май-
стра вокального мистецтва Євдокії Цапко-
Одарарі, подаємо тут уривки з рецензії про
її славу чинність пера Полк. УВК Юрія Та-
марського:

«Євдокія Цапко-Одарарі народилась в Ка-
теринодарі, на Кубані. Студіювала спів у Ки-
ївській Державній Консерваторії».

Після закінчення студій в 1935-му році, з
дипломом професора співу і диригента, пі-
Є. Цапко-Одарарі, співала в багатьох теа-
трах Далекого Сходу та Кубані, виконуючи

ролі з надзвичайним успіхом в операх Гула-
ка-Артем'євського, Чайковського, Верді, Ли-
сенка, Римського-Корсакова, Пуччіні і ін.

Під час другої світової війни співала в теа-
трі ім. Шевченка в Бердичеві і в Коломий-
ському Міському Театрі, де разом з соліс-
том Київської Опери п. Ярошевичем виступа-
ла в «Запорозці за Дунаєм» (Одарка); «Со-
рочинському Ярмарку» (Хівря); «Катерина»
(мати) і ін. Успішними були її виступи в ро-
лях Чіпри — «Циганський Барон»; Сузукі —
«Мадам Батерфляй».

Кінець воєнних подій застав її в Західній
Німеччині. Перебування в таборах втікачів
позначилося діяльною участю її в академіях і
театральних виставах. Популярністю і особ-
ливим успіхом користувалась постава опери
Аркаса «Катерина» в Регенсбурзі, з симфо-
нічною оркестрою під диригентурою маес-
тра Київської Опери В. Гавриленка, в якій
вона виконувала ролю Матері. В 1940 році
вона стала організатором і головним вико-
навцем Українського Театрального Ансамблю
в Новому Ульмі і Авсбурзі.

В кінці 1950-го року пі-Є. Цапко-Одарарі

прибула до Бразилії. В столиці провінції Парана — Куритибі вона організувала першу оперову студію під назвою «Сентро Лірико до Парана», в якій об'єднувалась молодь, що любить мистецтво співу, і з якої пізніше вишло багато визначних оперових співаків.

Заходами Оперового Центру Парани проведено велике число оперових «Фестивалів» та співочих конкурсів, які проходили з успіхом і викликали захоплені відгуки музичної критики. До репертуару фестивалю входили арії та пісні світової і української класики, у виконуваних бразилійських і українських студентів.

Вершком слави нашої співачки в Бразилії була постава під її мистецьким керівництвом і силами її учнів опери П'єра Маскані «Кавалерія Рустікана». Всі бразилійські часописи помістили захоплені рецензії, даючи високу оцінку цій небуденній події в артистичному житті провінції Парана. Популярний «Діаро да Гарде» з 21 серпня 1958 р. писав: «Спектаклі мали повний успіх дякуючи спільним зусиллям його керівників... і в основному проф. співу п-і Є. Цапко Одарарі, та її учнів-ентузіастів». Українська газета в Аргентині «Наш Клич» писав: «Цей успіх викликає почуття оправданої гордості і глибокої вдячності за діяльність, що йде на користь доброму імені українців на чужині».

За віддану працю міністерство культури й освіти Парани видало п-і Е. Є. Цапко Одарарі атестат, в якому між іншим читаємо: «Свідчимо, що пані Є. Цапко Одарарі, професор співу в Куритибі, Парана, Бразилія, є артисткою надзвичайних здібностей і великою ентузіасткою оперового мистецтва в нашому степіті. За велику працю, артистичного виховання, що її провела проф. Є. Цапко Одарарі, даємо їй це свідоцтво».

Побратим Памфил СЕСЬ член Ст. УВК ч. 25 також бажаючи допомогти нашій праці пожертвував для продажу для збільшення пресового фонду «УК» десять комплектів цінних і прецікавих разом 30 книжок свого авторства: «ЯРЕМА В ЯРМІ КОМУНІЗМУ» «ЛЕЛЕКИ» 1-ша і 2-га частини. Ціна комплекту (3 книжки — 560 сторінок) 5 доларів з пересилкою. Просимо замовляти в Адміністрації нашого журналу «УК».

Для ознайомлення ВШановних Читачів з характером названих творів подаємо на сторінках цього числа журналу уривки з «Ярема в ярмі комунізму» в статті П. Спєки про Петра Кальнишевського.

Про знамениті ж «Лелеки» скажемо коротко: Це поема, як прекрасна казка, цікава й доступна як для старших, так і для молоді а то й для дітей. Вона представляє історію й чарівну природу України, наводить цінні традиції козацьких часів та має велике виховне значення. Герой твору летить на терен розташовання запорозьких козаків, маючи на меті оглянути зі своїм приятелем «Великий Луг». З цікавості ж до історії автор подає у вступі дещо з побуту лицарів Запорозької Січі.

***

Дякуючи Добродіям нашого журналу ВШановним Побратимам В. Шостакові та П. Сесеві, закликаємо всіх прихильників, читачів і передплатників «Українського Козацтва» НЕ ЛИШАТИ БЕЗ ЛАСКАВОЇ ПОЗИТИВНОЇ УВАГИ цю відозву.

ПРИЗВИЩА ЗАМОВЦІВ БУДЕМО ПОДАВАТИ У ВИКАЗІ ДАРІВ ТИХ НАШИХ ПРИХИЛЬНИКІВ, ЩО ПОМАГАЮТЬ ВИДАВАТИ НАШ КВАРТАЛЬНИК.

Заздалегідь їм щиро дякуємо!

Адміністрація «УК»

ОДВЕРТИЙ ЛИСТ ДО КОЗАКІВ ДЕРЖАВНИКІВ

—Звертаюся до Вас, Високошановні Козаки з питанням, на яке хотів би одержати відповідь в якнайдокладнішій формі з усіма найточнішими деталями.

Як Вам відомо, з 1918 році за час гетьманування Й. Св. Гетьмана Павла Скоропадського в його штабі та в Міністерстві Закордонних Справ в час врочистих прийнять як акредитації нового посла, посланика чи уповноваженого в справах (шарше д'афера) чужої держави, відбувалась спеціальна церемонія в урядових уніформах. Цими уніформами були наші старинні козацькі однострої, які надавали всій врочистості поваги опертій на нашій державницькій традиції з доби Великого Богдана і Борця Івана Мазепи.

Щоб пам'ять не затратилась, я, як дослідник дипломатичних та консульських взаємин новітньої нашої держави 1917-1923 років, хочу Вас достовірно попитати:

А) Як точно виглядали сці уніформи, які носили в час акредитації як урядових візит, високі урядовці у 1918 році. Збережені знімки із звітниць чужих послів просив би помістити в цьому цінному журналі. До цих знімок: прийнят, врочистих молебнів, військової паради — просив би я учасників цих подій подати усі уточнення вигляду тих уніформ: окрою, кольору, текстильного матеріалу та назвати усі частини, скажемо: сорочки, жупанів, шараварів, чобіт, пояс, як

точно пошита шапка із усіма на ній відзнаками.

Б) Цим разом я хотів би почути важливе слово від пана Кубанського Військового Отамана Василя Іваниса: як урядово були оформлені офіційні одяги Головного Отамана та його високих (по рангах) урядовців в час прийнять в Катеринодарі подібно як у Києві 1918 року? Усі точні описи із вимірами, кольорами були б дуже побажані, бо вони допомогли б уточнити ліпше те, чого може не було можливо устійнити чи виготовити в Києві за час української державности у 1918 р. Якщо б кубанці могли б точно сказати по цьому питанні, то я просив би взяти гідне уваги слово у формі листів чи статей.

Спільними силами, Високошановані Панове Козаки Державники, можете відповісти на це, що зможете, якнайскоріше і найточніше. Так зложимо правильник, який придавбися нам тут та там в Україні у величній прийдешній момент історії.

Дай, Боже, щоб ми всі вільні у вільному світі змогли донести нашу святую державницьку традицію козацького державницького церемоніялу до вільної України, передаючи оці наші інстингії тим, що в час візьмуть на себе обов'язок відродження та закріплення нашої державности.

Прийміть Достойні Панове Козаки-Державники вислові моєї глибокої пошани до Вас, як членів Козацького Ордену та його оборони.

Ваш проф. д-р В. Трембіцький, дослідник міждержавних взаємин української держави 1918-23 рр.

Адреса:

Dr. W. Trembicky
York College of the City
University of New York
150-14 Jamaica Avenue
Jamaica, N. Y. 11432 USA

ЗАКЛИК

Дорогі земляки й землячки!

В середині минулого року в Австралії з концертами побував відомий український співак-баритон Михайло Мінський. В усіх стейтових столицях концерти пройшли з великим успіхом, а любителі української пісні переконалися, що в особі М. Мінського ми маємо рідкісний співочий талант з незвичайною силою й красою голосу та з умінням передати нашу пісню в інтерпретації, характерній лише для нього.

В час перебування в Австралії М. Мінський поділився з друзями своїм незвичайним пляном: видати альбом платівок з піснями з української патріотичною тематикою — й такими піснями, які або заборонені, або взагалі неможливі в Україні, і їх буде створено або вже створено в вільному світі.

У пляні М. Мінського: пісні про гетьманів, про Січових Стрільців, про героїв новітніх часів, пісні про УПА, про голод в Україні, пісні на слова В. Симоненка тощо.

Не маючи матеріальних засобів для здійснення цього небувалою, сміливого пляну, М. Мінський висловив думку, що на початку видання платівки з піснями про українських гетьманів можна було б здійснити, коли б знайшлися доброчинці - жертводавці, які пришили б з грошовими пожертвами, творчачи Фундацію видання першої платівки.

Назва першої платівки — «Гетьмани». На ній будуть записані пісні про І. Мазепу, Б. Хмельницького, П. Сагайдачного, І. Виговського — про тих, що зайняли визначне місце в історії нашого народу. Слова й музику до пісень пишуть наші визначні поети й композитори на еміграції. Всі пісні будуть виконані в супроводі симфонічної оркестри. Вже працює єдин композитор над оркеструванням цих творів. Також будуть записані пісні «Гетьмани» й «Ой, Дніпре» — муз. М. Лисенка.

Закликаємо всіх, хто належно оцінює талант і творчу працю та задум М. Мінського — видати альбом платівок, стати фундаторами першої платівки.

Все листування в справі Фундації просимо надсилати в Австралії на адресу:

Mr. G. Bashul,
376 Pacific Highway
Hornsby, NSW, 2077

В Америці й Канаді:
M. Lozowy
709 Madison St. N. E.
Minneapolis, Minn. 55413 USA
709 Madison St. N. E.

Г. Бажул, О. Дейнека, В. Познанський.

ЗВЕРНЕННЯ ДО УКРАЇНСЬКОГО ГРОМАДЯНСТВА І УСТАНОВ

У 1973 р. відзначаємо 10-ліття появи «Українського Історика» — одинокого українського історичного журналу поза межами України.

У 1963 році група українських істориків започаткувала видання «Українського Історика», який в короткому часі став офіційним виданням Українського Історичного Товариства. Видавці журналу брали до уваги вимоги і стан української історичної науки на Рідних Землях і у вільних країнах. В Україні неможливий свобідний розвиток української історичної науки через політичну партійну лінію, що її мусять додержуватися у своїх працях українські совєтські історики. У вільному світі дуже часто європейські і американські історики тенденційно висвітлюють український історичний процес в душі російської схеми історії Східної Європи.

Головним завданням «Українського Історика» було і є пильнувати та боронити інтереси справжньої української історичної науки та її кращі традиції. Ми стараємося виправляти фальшиві і тенденційні інтерпретації історії України в історичних працях СРСР і у інших країнах. У першому числі журналу ми висловили побажання, щоб «Український Історик» став «правдивим дзеркалом здобутків нашої історичної науки». З перспективи часу можемо ствердити, що журнал повністю виправдав своє існування і став загальновідомим науковим виданням серед українських і неукраїнських наукових кіл. «Український Історик» має основне значення в дальшому розвитку української історичної науки. Журнал є рівночасно лучником усіх генерацій українських науковців, а також форумом праці для неукраїнських істориків. В журналі беруть участь визначні наукові сили, а поруч з ними й молодші історики. Статті з «Українського Історика» реєструються в «Гісторікал Абстрактс»

— найповажнішому історичному виданню й вилося 36 чисел журналу, які хронологічно і тематично охоплюють усі періоди української історії, а також допоміжні історичні дисципліни та архівні матеріали. Ми зробили все, що в наших силах, щоб «Українського Історика» зробити репрезентативним журналом української історичної науки.

Тепер по роках наполегливої праці і конкретних її наслідків звертаємося до українського громадянства із закликом допомогти нам розбудувати матеріальну базу журналу і тим самим спричинитися до дальшого росту «Українського Історика». Просимо ставати передплатниками «Українського Історика», а громадські установи і заможніші громадяни можуть стати меценатами журналу. Ваш одноразовий ювілейний даток на «Українського Історика» безпосередньо спричиниться до дальшого розвитку журналу. У нашому ювілейному році хочемо приєднати 1000 нових передплатників «Українського Історика». Це можемо зробити лише за Вашою активною допомогою. Видання «Українського Історика» — це справа цілої української громади в діаспорі. Розвиток української історичної науки має величезне значення для нашої національної справи. Тому віримо, що громадянство і українські установи з нагоди цього нашого 10 ліття належно відгукнуться на наше звернення і допоможуть нам у розбудові «Українського Історика».

За Президію Українського Історичного Т-ва: Олександр Оглоблин, Голова УІТ, Любомир Винар, Редактор «Українського Історика» і Науковий секр. УІТ.

«The Ukrainian Historian»,
P.O. Box 312, Kent, Ohio 44240.

ДЯКУЄМО ЗА ВИДАННЯ надіслані в обмін на «УК»:

«У 50-РІЧЧЯ ЗИМОВОГО ПОХОДУ» — збірник виданий Головною Радою Ордена Залізного Хреста: Голова Майор Василь Більовщук, Заступник Голови Підпоручник Іван Стецкович, Секретар - Скарбник Майор Іван Винник. (Всі троє — члени УВК). Альманах цей, люксово оформлений, містить на 280 сторінках цікаві й цінні статті — історичні спогади та велике число світлин учасників Зимового Походу та їхніх пам'ятників на цвинтарі Св. Андрія в Бавнд-Бруку, а в тому числі і пам'ятник, слава Богові, ще живому й міцному духом Побратимові Сотникові УВК Матвієві Суржкові.

«БІБЛІОГРАФІЧНИЙ ПОКАЖЧИК УК-

РАЇНСЬКОЇ ПРЕСИ ПОЗА МЕЖАМИ УКРАЇНИ» — річник 5-6 за 1970-71 роки. Видання Українського Музею-Архіву в Клівленді.

«ПОЛІТИЧНА, КУЛЬТУРНА ТА ГРОМАДСЬКА ДІЯЛЬНІСТЬ КАЛЕНИКА ЛІСЮКА» (1887-1967). Видано заходами того ж музею.

Календарі - Альманахи на 1973 рік: «ВІДРОДЖЕННЯ» в 40-ліття цього Т-ва Буенос-Айресі.

«ГОМОНУ УКРАЇНИ» в 25-ліття цього видавництва в Торонті.

«МІТЛИ» видання Юліяна Середяка в Буенос-Айресі.

«СЛОВА» видання «Вільного Слова» в Торонті.

ХТО ПОМАГАЄ ВИДАВАТИ НАШ КВАРТАЛЬНИК
(Крім точних кольпортерів, передплатників і післяплатників)

ВИКАЗ ЖЕРТВОДАВЦІВ НА ПРЕСОВИЙ ФОНД
від 1 травня до 31 серпня 1973 року

15-й КНЯЖИЙ ДАР зложив Бунчужний УВК Рудольф ФЕДОРОВИЧ, приславши 74.00 доляри. (Це склало загальну суму його дарів 171.00 дол.).

16-й КНИЖИЙ ДАР зложив Значковий УВК Мирон ЛЕПАК пожертвувавши 50.00 доларів (Цим загальна сума його дарів виносить 163.50 дол.).

Замість квітів на могилу св. п. Військового Отамана Генерала УВК Віктора ДЯЧЕНКА при її відвідинах 16. 8. 73 в Лейк Женева зложили Василина й Антін Кущинські 10 дол.

Замість квітів на свіжу могилу св. п. Митрофорного Проєрея ІЛЛІ НАГІРНЯКА зложили Василина й Антін Кущинські 10 доларів.

Замість квітів на свіжу могилу Побратима Панченка зложив його земляк Юрій Панченко 5 доларів.

Замість квітів на свіжу могилу бл. п. Хорунжого УВК Степана Кузьменка зложили. ВДостойна Родина Спочилого 20 дол., О. Семотюк 10, А. Конн 5, М. Дашкевич 5, М. Котульський 5, Д-р К. Бризгун 2.50, В. Дмитренко 5, Н. Романишин 2, Ю. Гавалешка 2, П. Багрій 2, І. Посипайко 2, М. Гураль 2 і М. Стороженко 6. Разом дол. 68.50.

Збірка Станиці УВК ч. 24 ім. Вел. Княгині Ольги в Карлсруе, організована Отаманом Станиці Значковим УВК Іваном Карабіном: (в німецьких марках): Вероніка Карабін 20, д-р Демянів 100, Ластовка 1.50, п-і Ениман 2, Казиміров 1, п-і Краут 2, Ів. Бойко 10, Гр. Хомичевський 5, Цікайло 1, м-гр Д. Демянів 20, Цюрак 5, Кушка 2, Бейгулович 5, п-і Єл. Момот 5 та о. В. Гаргай 3.50. Разом 183 німецьких марок, то є: дол. ЗСА 64.05.

ІНШІ ДАРИ (в долярах ЗСА в хронологічному порядку поступлень):

Станиця УВК ч. 12 в Едмонтоні ім. Президента Карпатської України о. А. Волощина 25, Д-р О. і М. Менцінські 7.47, Т. Дацко 2.83, В. Гоголь 2.83, О.

Куртяк 4.24, Т. Савка 2.83, Я. і Є. Різник 7.83, Ю. Г. А. Липка 7.06, Боучук 1.41, Ю. Микитюк 2.83, В. Тимчук 7.47, Т. Колодій 2.83, В. Будз 2.83, В. Феделеш 2.83, Х. Томюк 2.83, П. Бабяк 2, п-і Н. Струк 10, Полк. М. Янов 13, А. Харченко 1, о. Гр. Сіваченко 5, Ст. Салик 3, К. Яворівський 10, В. Толінський 2.17, Ст. Душенко 3.75, Є. Курилюк 3, о. Й. Желіховський 5, О. Роман 1, М. Блєцький 5, д-р М. Кухаришин 5, П. Гобил 2, В. Шостак 20, Д. Кузик 5, М. Козленко 1, І. Мазуркевич 5, Ів. Гнойовий 5, Ген. П. Шандрук 4, В. Мошинський 5, П. Солуха 10, М. Клепачівська 10, о. Ст. Позняк 2, Н. і М. Котис 3, А. Швець 14, Р. Степаняк 10, о. Ю. Гулей 5, М. Антоненко 5, Кл. Черевченко 3, М. Л. 1, І. Карабін 4, Гр. Ткаченко 5, В. Гавдьо 2, о. Я. Гайманович 6.75, о. М. Федорович 5, п-і Я. Фаріон 5, П. Крупка 2, п-і О. Готра 10, п-і М. Ємець 5, В. Левицький 1.16, А. Москаленко 1.24, Ів. Личик 5, п-і А. Никифоряк 10, Ст. Магмет 2, С. Ган 1.96, О. Семотюк 6. Разом по цьому списку 334.15.

А ВСІХ ДАРІВ НА ПРЕСОВИЙ ФОНД ЗА ВІДЧИТНИЙ ЧАС ПОСТУПИЛО ДОЛ. 615.70.

Окремо члени Ст. УВК ч. 23 ім. М. Сороки в м. Редінгу, Англія постановили щоб 7.00 доларів (надіслані раніше на видання книжки Яра Славутича «Слідами апорожжа») призначити **НА ЗАПОЧАТКУВАННЯ ВИДАВНИЧОГО ФОНДУ** УВК, який накопичувати роками для видання книг.

Крім того, на потреби Генеральної Канцелярії (Організаційний Фонд) прислали: Кл. Черевченко 3, В. Шостак 20, Р. Федорович 10 і С. Москаленко 5. Разом 38 доларів.

Всім Вельмишановним Жертводавцям широко-сердечне побратимське спасибі!

Редакція і Адміністрація «У.К.»

Закликаємо всіх організованих і неорганізованих прихильників Козацької Ідеї за порогами Батьківщини підтримувати і далі наш журнал своїми бодай найменшими фінансовими дарами. Завдяки тому видання журналу, як і до цього часу, не буде мати дефіциту ні жодних боргів, хоч кошти друку й поштові видатки ще далі ростуть.

Адміністрація «Українського Козацтва»

Printed by:

UKRAINIAN - AMERICAN PUBLISHING
and PRINTING CO., INC.

2315 West Chicago Ave.

Chicago, Ill. 60622 USA